

İçindekiler

- 2- Beytül Hikme ve Fizik İlmi | Adem Eren Uyanık
6- Terkedilmiş Bir İslami Yaşam Afganistan | Ahmet Mete Tanrıverdi
8- Altın Sahili: Gana | Hussein Alhassan-Ali Kamil Güzel
10- Sorularla Oryantalizm | Asude Reyhan
12- Kara Kıta: Afrika! | Beyza Yoldaş
15- Susup Kalmak | Erkam Salih Büyükdinç
16- Rabbim İlmimizi Artır | Fatma Serra Genç
17- Cahiliye | Eyüp Berk Utku
18- Dijital Dünyada Ahlak | Feyza Demirel
20- Savaş Meydanındasın Kardeşim | Furkan Demirel
22- Mehmet Ali Büyükkara ile Röportaj | Meryem Uyaver- Beyzanur Tıran
28- Sünnet Olmadan Ümmet Olmaz | İsmail Furkan Kaklık
30- Mısır'a Dokunmak | Muhammed Altınışık

- 33- D.N.A (Diriliş Neslinin Amentüsü) | Mustafa Özgör
34- Siyer | Rana Süeda Bora
36- Kur'an'ın İnsanı İnşası İnsanın Yeryüzünü İmarı | Melek Beyza Reyhanoglu
38- Neyden Bir Nefes | Rana Sökmen
40- Gerçeklerden Hakikate | İkra Erkam Göksu
42- Vesvese Hayatımızı Ele Geçirmesin! | Zeynep İnce
44- Kuran'ı Kerim'de Küfür Kavramı | İbrahim Taha Akıncı
45- Gördüm | Mehlika Çakmak
46- Geçmişten Günümüze Tefsir Ekolleri | Hümeysra Civelek
49- Mutasavvıf Bir Âlim Ahıskalı Ali Haydar Efendi | Furkan Uçar
51- Kâbe'de Bir Cuma Hutbesi | Serra Tuzcu-Ayşe Betül Kılıçarslan
54- Naat | Hilal Aslan

Türk eğitim sisteminin markası ve yükselen yıldızı Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi, gördüğü işlev, sunduğu insan kalitesi ve toplumsal talepleri karşılamadaki başarısıyla Türkiye'nin incisidir. Akademik başarıların, özellikle proje yarışmalarındaki derecelerin, sosyal, kültürel ve sportif alanlardaki faaliyetlerin yanı sıra dergiciliği ile de adından sıkça söz ettiren okulumuzda, bu başarıların ardındaki ciddi emeği ve inancı göz ardı edemeyiz. Bu başarılarda emeği geçen herkese candan teşekkürü bir borç bilirim.

"Her dergi bir okuldur." felsefemizin beklentileri arttıran bir yönü olduğunun farkındayız. Hem kaliteyi hem çeşitliliği sağlayan vizyona sahip Kartal AİHL de dokuz dergi ve bir okul gazetesi çıkması kimseyi şaşırtmamaktadır. Kemiye ve keyfiyet dengesini gözeterek her derginin bir atölye gibi çalıştığı okulumuzda, hem üründen hem süreçten kazanımlar elde ederken aynı zamanda öğrencilerinin ilgi, beklenti, ilgi ve ihtiyaçlarını da tanımış oluyoruz.

Seherle yola çıkanlar, ilahiyat alanında AZADE'yi, Edebiyatta SEHER'i, felsefede MAVİ ELMA'yı, İngilizcede WINGS'i, Arapçada CELALE'yi fen bilimlerinde KÜLTÜR MANTARI'nı, tarihte SİLÜET'i, sanatta KIRK TİLKİ'yi, uluslararası programlarda BELLEK'i, fanzinlerimizi ve okul gazetesinde KALEM'i çıkarıyor.

Cemil Meriç "Dergiler hür tefekkürün kalesidir" der. Özgün eserlerin özgür düşünmekle ortaya konulabileceğini, yeni duyguların yeni ufuklar getirerek, insana yeni boyutlar kazandıracağını vurgulayan bu cümle, bize Kartal AİHL dergilerinin bağımsız ve yenilikçi, sağlam görüşlerin sergilendiği bir zemine oturması gerektiğini işaret eder. Dergilerde böyle bir yapılanmanın gerçekleşmesi de ancak aynı idealleri paylaşan, dünyayı, insanı, yaşadığı coğrafyayı ve çağı aynı doğrultuda algılayan fakat aynı zamanda da yeni projeler, hayaller geliştirebilen insanların bir araya gelmesiyle mümkündür. 1989 yılında başlayan bu masalın farklı kapakları arasında sayısız yazara, çizere, şaire, düşünöre, filozofa, haberciye ve kahramana rastlıyoruz. Bu masal kahramanlarına da şükranlarımı sunuyorum.

Yaptığımız çalışmalarda aldığımız sonuçlar bize doğru yolda olduğumuzu gösteriyor. Çeşitlendirirken nitelikten ödün vermemek, öğrencisine güvenen bir okulun hem en büyük ödülü hem de başarısıdır bizce. Elli altı farklı kulübün çalışmaları, öğrenci meclisimiz KartalMeclis'in aktivite-lerinin yanı sıra, atölye çalışmaları, okuma gurupları, kurslar, proje gurupları ile yoğrulan öğrencilerimiz nitelikli eserlere imza atıyor. Sadece öğrencilerimizin ürünleriyle oluşturulan dergilerimizin aynı zamanda ilerideki sağlam kalemleri yetiştirmek misyonunu da elbette ki önemsiyoruz.

Kartal AİHL'de dergicilikten önce kitaba ve okumaya önem veriliyor. Geniş ve güzel kütüphanesinde güler yüzlü kütüphanecimiz Hanife hanımdan hizmet alan öğrencilerimiz şimdi daha büyük bir imkana kavuşuyor. Okul yerleşkemizin girişinde üç katlı müstakil olarak inşa ettiğimiz kütüphanemiz alanında da bir ilki oluşturacak. Özgün mimarisinin yanı sıra, geniş kitap hacmi, teknolojik alt yapısı, okuma ve çalışma alanlarıyla ülkemizin göz bebeği olacak. Dolmadan taşılmıyor. Böylece kaynağı büyütüyoruz. Artık gürül gürül akma vakti.

Kalem aklın dilidir. Şayet Kartal AİHL öğrencisi maneviyatı bu dile ortak etme maharetini göstermeyi başarırsa elbette ki yarımlara daha emin adımlarla gidecektir. Okuduğu kadar dolu ve konuştuğu kadar hazırlıklı olan öğrencilerimizin yazdıklarıyla olgunlaşması en büyük dileğimizdir.

Gayret biz kulların vazifesi, tevfiğ Yüce Yaradan'ın lütf-u keremidir.

Mithat TEKÇAM

Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi Müdürü

Sahibi

Kartal Anadolu İmam Hatip
Lisesi Adına Okul Müdürü
Mitat Tekçam

Editörler

Yusuf Kiraz
Ayşe Sadiye Doymuş

Yayın Kurulu

Mustafa Özgör
İsmail Furkan Kaklık
Ahmet Mete Tanrıverdi
Adem Eren Uyanık

Tashih

Faruk Uzun

Tasarım

Atölye Balık

Bahar 2018
Kartal/İstanbul

azadedokuz

Beytül Hikme ve Fizik İlmi

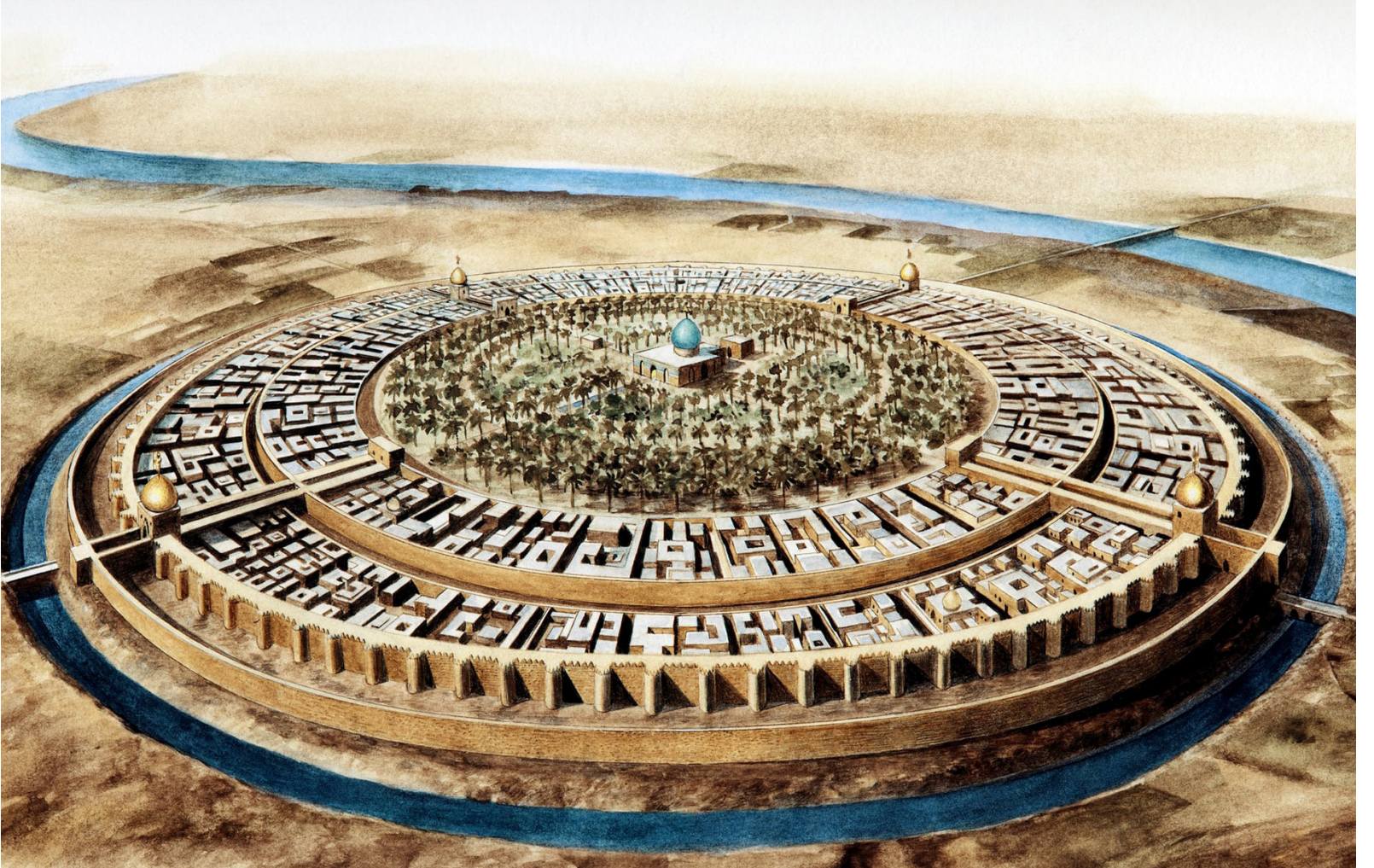
Adem Eren Uyanık

Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?
(Zümer: 9)
İlim öğrenmek her kadın ve erkeğe fazdır.
(İbn Mace, *Mukaddime*)

İslam dini ilme çok büyük önem atfeden ilahi bir dindir. İlimin önemi her daim bilinmesine rağmen öğretilip yaygınlaştırılmasında zaman zaman inişler ve yükselişler yaşanmıştır. Bu yükselişlerin en büyüğü de "İslam'ın Altın Çağı" olarak bilinen hicri 2 ve 3. yüzyıllardır. Özellikle Abbasilerin Emevi Hanedanlığı'nı bitirip verdiği hoş vaatlerle yükselirken yaşanan ilmi gelişmeler dikkate şayandır.

Abbasi halifesi El-Me'mun, ilme en çok değer veren halifelerden biri olarak bilinir. Onun döneminde İslam tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir şekilde İslam coğrafyasının farklı noktalarındaki âlimler Bağdat'ta bir araya gelmiştir. Daha önceki dönemlerde bir âlim, ilim öğrenmek için başka diyarlara yolculuk etse bile önüne dil meselesi çıkıyordu. Halife El-Me'mun devrinde Arapça, ilmin ortak dili olmuş ve âlimler ilmi çalışmalarını Arapça ile yapmaya başlamışlardı.

El-Memun'un en büyük başarısı da tüm İslam topraklarındaki âlimleri bir araya getirebilecek bir medrese kurmuş olmasıdır. Adı Beytül Hik-

me (Bilgelik Evi) olan bu müessese 830 yılında kuruldu ve çok çeşitli ilmi faaliyetler yapılmaya başlandı. İlk başlarda tercüme faaliyetlerine ağırlık verilmiş, Yunanlı filozof ve bilginlerin kitapları Arapçaya çevrilmiştir. Kıymetli bir kitabı Arapçaya tercüme eden bir âlime, kitabın ağırlığınca altın verildiği rivayet olunmuştur.

Her ne kadar Beytül Hikme'nin kurulduğu ilk yıllarda tercüme faaliyetlerine ağırlık verildiyse de, buradan İslam âlimlerinin sadece tercümeyle iktifa ettikleri anlamı çıkarılmamalıdır. Daha sonraki yıllarda ilmi faaliyet o kadar gelişmişti ki, artık Yunanlı bilginlerin kitaplarındaki hatalar fark edilmeye başlanmış ve hatalar düzeltilerek kitaplar yeniden yazılmıştır. Bu gelişmedeki Beytül Hikme'nin payı göz ardı edilemez.

İslam coğrafyasının muhtelif topraklarından gelen âlimler bu kurumun kendilerine sunduğu muazzam imkânlardan istifade etmişlerdir. Zamanın en büyük kütüphanesi bu müessesede bulunuyordu ve o zamana kadar pek çok âlimin arayıp da bulamadığı müstesna kitaplara ev sahipliği yapıyordu.

Beytül Hikme'nin kendi yapısı içinde bir rasathanesi olmasa da Bağdat'taki Şemmasiye Rasathanesi'nde Beytül Hikme'deki âlimlerin çalıştığı bilinmektedir.

Pek çok ilim dalının temellerinin atıldığı bu medrese, maalesef 1258 de tüm İslam medeniyetini tehdit eden bir Moğol olan Hülagu Han tarafından yıkılmıştır. Bu vahşet sonrası Bağdat'taki nehirlerin günlerce mürekkep akıttığı rivayet edilmiştir.

Şimdi de Beytül Hikme'nin bu muteber şahsiyetlerinden iki Fizik âliminin hayatlarından ve yaptıkları katkılardan kısaca bahsedelim.

El Kindi

İslam dünyasının çok yönlü âlimlerinden biri olan El Kindi'nin anavatanı, Güney Arabistan'ın Kinde bölgesidir. Bu sebeple asıl adı olan "Ebu Yusuf Yakup bin İshak el-Kindi" yerine kısaca El Kindi olarak tanınır. 800'lü yıllarda doğduğu tahmin edilen El Kindi'nin babası Kufe şehrinin valisi idi ve dolayısıyla El Kindi soylu ve zengin bir ailede büyüdü. Babasını küçük yaşta kaybeden bilginin zekâsı daha o zamanlarda fark edilmiştir. Önce her Müslüman çocuk gibi Kur'an-ı Kerim ve din dersleri eğitimi almıştır. Sonraları matematik, felsefe ve fen bilimleri eğitimi de alan küçük bilgin için ilim okyanusuna başka yerlerde devam etmek gerekmiştir.

İlim yolunda Kindi'nin bir sonraki durağı Abbasi Devleti'nin başkenti Bağdat'taki Beytül Hikme idi. Kindi buranın kendine sunduğu hizmetlerden sonuna kadar faydalanarak astronomiden kimyaya, fizikten felsefeye, dini ilimlerden ahlaka çeşitli dallarda araştırmalar yapıyordu. Kısa bir süre sonra halife el-Memun'un da takdirini kazanan Kindi, halifenin bu teveccühüne 200'den fazla kitap yazarak karşılık verdi.

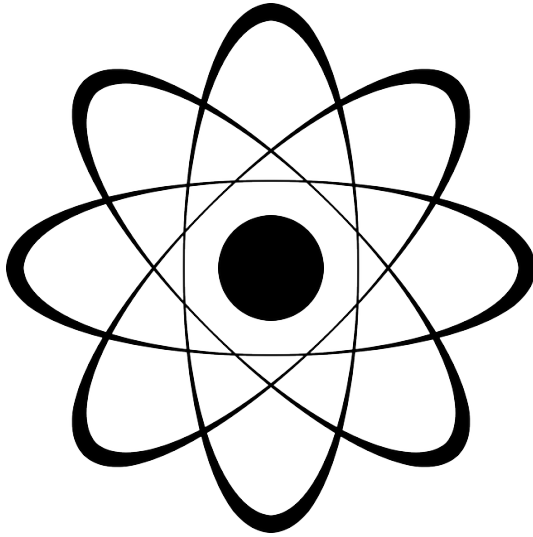
El Kindi'nin fiziğe olan katkıları bir hayli fazladır. O zamana kadar gökyüzünün neden mavi olduğuna dair net bir yanıt bulunamamıştı. El Kindi, "Gökyüzünün Mavi Olmasının Sebebi" adlı eserinde günümüzde de geçerliliğini koruyan "ışığın hava zerrecikleri tarafından kırılması" prensibinden söz etmiştir.

Bir başka önemli başarısı da 9. Yüzyılda, yani Einstein'dan 11 yy önce, İzafiyet Teorisi'nden bahsetmiş olmasıdır. Kindi'ye göre zaman, mekân ve hareket birbirinden bağımsız değildi ve insandan insana izafiydi(göreceli).

Bazı fikir ayrılıkları yüzünden devlet yönetimiyle arası bozulan El Kindi, 873 yılında vefat etmiştir.

İbnü'l Heysem

Bilim tarihçileri tarafından orta çağın en önemli bilginlerinden biri olarak kabul edilen Heysem'in asıl adı "Ebu Ali el-Hasan İbnü'l Heysem" dir. 965 yılında günümüzde Irak sınırları içerisinde olan Basra'da doğdu ve ilk eğitimi burada aldı. Daha sonra içindeki ilim aşkıyla dönemin önemli bilim merkezleri olan Bağdat, Şam ve Kahire'de özellikle fen bilimleri ile ilgili eğitim almıştır. Yaptığı çalışmalarından ötürü kendisine vezirlik vazifesi teklif edildi. İlk başta kabul edip devlet işleriyle uğraşsa da daha sonraları ilim tahsiline devam etmek için vezirlikten istifa etti.

Felsefe ile ilgilenen Heysem, Yunanlı bilginlerden Aristo ve Batlamyus'un bazı eserlerini Arapça'ya tercüme etti. Zamanla felsefe ve fen ilimlerinde bilgisi o derce arttı ki, çevirisini yaptığı eserlerin hatalarını düzeltmeye başladı. Aristo ve Batlamyus, yaptıkları araştırmalar neticesinde Dünya'nın evrenin merkezi olduğu görüşünü savunmuşlardı. 16. yüzyıla kadar geçerliliğini koruyan bu fikre 11. yüzyılda Heysem karşı çıkmıştır. Büyük âlim bu derece geniş olan evrenin merkezinin dünya olamayacağını ve Güneş sistemi gibi başka sistemlerin de bulunabileceğini ifade etmiştir.

Tüm bu yaptıklarına rağmen Heysem'in en büyük başarısı optik bilimine yaptığı katkılardır. 11. yüzyıla kadar Yunanlı bilginler Öklid ve Batlamyus tarafından ortaya konulan görme olayının gözden çıkan ışınlar sayesinde olduğu görüşü genel kabul görmüştü. Heysem ise bu fikrin tutarsızlığını şu şekilde göstermiştir: "Eğer ışık-

lar gözümüzden çıksaydı karanlıkta da görmemiz gerekirdi, ama biz sadece ışıklı ortamlarda görebiliyoruz.” Bu görüş yerine kendi fikri olan “nesne-ışın” adı verilen teoriyi ortaya koymuştur. Bu teoriye göre nesnelerden göze çarpan ışık sayesinde görme olayı gerçekleşiyordu ve ışık olmadan gözlerimiz nesneleri göremiyordu.

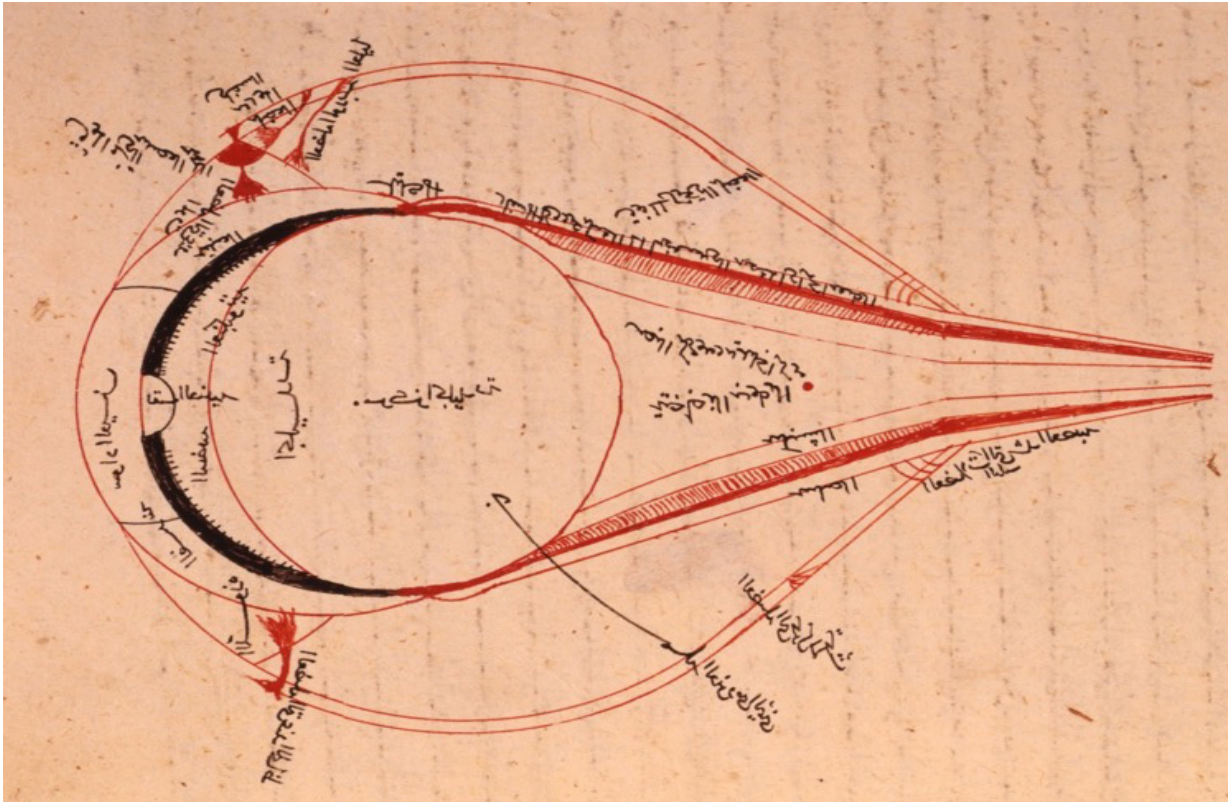
Heysem optikle ilgili yaptığı çalışmaları “Kitabü'l Menazir (Optiğin Hazinesi)” adlı kitabında etraflı bir şekilde anlatmıştır. Kitap optik fiziğin temelindeki birçok yanlış görüşü kökten değiştirmiştir. 13. yüzyıldan itibaren başta Latince olmak üzere batı dillerine çevrilmiştir ve 7 asır boyunca bu alanda çalışacak bilim adamlarına yol göstermiştir.

Heysem, pek çok bilim tarihçisi tarafından modern bilimin kurucusu olarak kabul edilmek-

tedir ve bu sebeple “Modern Bilimin Babası” olarak tanınır. Bunun sebebi ortaya koymuş olduğu görüşleri deneylerle ispatlayarak günümüz bilim metodolojisinin temellerini koymuş olmasıdır.

Astronomiyle ilgili çalışmalarından ötürü Ay'daki bir kratere İbnül Heysem'in ismi verilmiştir. Ayrıca okuma gözlüklerinin de mucidi olan bilgin ardında; matematik, fizik, felsefe ve astronomi gibi alanlarla ilgili 100'e yakın eser bırakmıştır.

Yukarıda isimlerini zikrettiğimiz âlimler ve daha niceleri günümüz teknolojilerine büyük katkılar sağlamışlardır ve onların omuzlarına çıkarak yükselmeseydik şu anki gördüğümüz ufku göremeyecektik. Allah (c.c.) hepsinden razı olsun.

Terkedilmiş Bir İslami Yaşam Afganistan

Ahmet Mete Tanrıverdi

Afganistan İslam Cumhuriyeti, başkenti Kabil olmak üzere 27.000.000 nüfusa sahip bir ülkedir. Resmi dini İslam'dır ve halkın %99'u Müslüman'dır. Sünni Hanefi mezhebi yaygındır. Afgan halk, nüfusun yarısından azını oluşturur. Nüfusun gerisini Tacikler, Özbekler, Farisiler ve küçük etnik gruplar oluşturur. Ülke, demokrasiyle çok erken tanışmıştır. Fakat Afganistan'da uzun yıllar boyunca sömürge altında dışa bağlı bir demokratik yönetim mevcuttur. Siyasi anlamda hükümetin yanında Taliban da etkindir. Lakin henüz iç barış sağlanamadığından düzenli bir yönetim politikası yoktur.

Afganistan, İslam'la ilk olarak MS. 650 yıllarında, Hz Osman döneminde Basra valisinin Afganistan'a gönderilmesiyle tanışmıştır. Halk arasında İslami birlik gittikçe gelişmiş ve 1960 yılında İslamcılık fikri Afganistan'a yerleşmiştir. Fakat komünistlerin güç kazanması ve El Kaide gibi örgütlerin içinde bulunduğu yanlış işler İslamcılık fikrinin zayıflamasına neden olmuştur.

Afganistan, bir döneme kadar ekonomik anlamda güçlü olmayan fakat halkın kısıtlı da olsa sağlık, eğitim, iletişim gibi haklara sahip olduğu, uluslararası anlamda tarafsız ve barışçıl bir ülke olmuştur. Daha sonrasında Afganistan'ın demir, çinko, berilyum, yakut, gibi yeraltı kaynaklarına sahip olması (İşletememe sorunu nedeniyle Afganistan bundan pek faydalanamamıştır.), Afganistan'da komünist rejime karşı savaş verilmesi dış güçlerin ağızını sulandırmıştır. Bu yüzden ABD ile Ruslar önce dıştan müdahaleleriyle devleti zayıflatma yoluna girerek saldırılarına zemin hazırlamıştır.

O dönemde Afganistan'ın devlet başkanı aynı zamanda Taliban'ın lideri olan Muhammed Ömer'di. Onun döneminde Afganistan'da kadınların çalışması yasaklanmış, kız çocukları eğitim alamamış, erkeklere sakal ve kadınlara peçe zorunluluğu getirilmişti. Vahhabi tarzı İslam anlayışı benimsenmişti.

Aynı zamanda Leşker-i Tayyibe gibi İslamcı silahlı örgütler de Sünni İslamcılık maskesi altında İslami ideolojiye zarar verdi. Halkın İslam'ı yaşama

hususundaki özgürlükleri ellerinden alındı. Ardından farklı İslami anlayışlara sahip Hizbullah ve Cemiyet-i İslami gibi İslami cemiyetler arasında anlaşmazlıklar çıktı ve bu sorunlar iki tarafın da dik kafalılığından ötürü İslamiyet esas ve usulleri gerektirdiği gibi çözülemedi. Afganistanlı Müslümanlar, kendi içlerinde bölündü ve farklı mezhepteki insanlara "dinsiz" gözüyle bakılmaya başlandı.

Ruslar, Afganistan halkının cahilliği (Okuma yazma oranı erkeklerde %35, kadınlarda %10) münasebetiyle halkın bir kesimini tuzağa düşürmede muvaffak oldu ve içerdeki işbirlikçilerini arttırdı. Onları yeri geldiğinde vatanlarına, milletlerine zarar verme amaçlı kullandı.

Ruslar bir taraftan da Afganistan'ın gelecekte önu açık bir toplum olmasını engellemek gayesiyle ileride Afganistan'ın kalkınmasında rol oynayabilecek vasıflı çocukları okullardan topluyor ve kendi etkilerinde kalmaları için onları Rusya'ya kamplara götürüyorlardı. Hem onları dinlerinden uzaklaştırıyor hem de kendi çıkarlarına kullanmaya zemin hazırlamak için adeta beyinlerini yıkıyorlardı.

İyice zayıflamış olan Afganistan'a karşı 1979'da Ruslar tamamen Afganistan'a girdi ve 1988 Cenevre Antlaşması'na kadar askeri müdahaleleri doğrudan devam etti. Afgan güçleri ve mücahitlere Çin ve Suudi Arabistan destek verdi. Ruslar, Afganistan içerisinde karışıklıklar da çıkarıyordu. Afganistan'a yaptığı müdahaleler, Rusların düşmanlarının da artmasına sebep oldu.

Ruslar, füzelerle uzaktan saldırı harekâtı düzenliyordu. Buna karşın halk, silahlı cihat şeklinde ellerindeki tabanca ve el bombalarıyla karşılık vermeye çalışıyor, tepki gösteriyordu. Lakin güç dengesizliği çok büyüktü, bu yüzden verilen çaba yeterli olmuyordu.

Savaş sırasında halkın malları, mülkleri, özgürlükleri, yaşama hakları adeta yok sayılmıştı. Öncesinde Rusya ve Amerika'nın Afganistan yönetimine maşa olarak kullanabilecekleri adamları yerleştirmiş olmaları, halka karşı yapılan haksızlığa, zulme karşı hükümetin pasif kalmasına neden oldu. Ardından baştaki

liderlerin dış güçlerin istediği petrolü, bakırı altın tepside sunmaları kaçınılmaz oldu.

1989'dan itibaren Ruslar Afganistan üzerindeki aktif askeri müdahalesini durdurdu. Halkın büyük kısmı yurtlarında barınamamış, başka ülkelere göç etmişti. Savaşta 80.000'in üzerinde mücahid ve 2.000.000'a yakın sivil hayatını kaybetmişti. Ruslar, askerlerini geri çekti ve antlaşma sonucu barış sürecine girilmiş oldu. Üç yıl sonra Afganistan hükümeti devrildi ve Afganistan İslam Cumhuriyeti kuruldu.

Savaşın sonucunda halkın evleri, vatanları, aile yapısı, İslami yaşayışları tahrip oldu. Halkın çoğu geri dönmek yerine göç ettikleri yerlerde yaşamayı tercih etti. Afganistan'ın toplum yapısı, birliği zedelendi.

Savaştan sonra Taliban örgütü; halkın düzenini bozma, geleneksel İslami yaşantı adıyla insanları yanlış algılara sürüklemeye, gerçek İslam anlayışını yıkmaya konusunda Afganistan'a büyük zarar verdi. Bir yandan da "kutsal savaş" diye meşrulaştırarak Şii'lere karşı saldırılar düzenliyordu. ABD generali Nicholson dahi Rusya'nın Taliban'ı silahlandırıldığını gözlemlediğini ifade etmişti. Taliban örgütüne Ruslar belli noktalarda destek veriyordu.

Taliban'ın faaliyetleri büyük ölçüde başarıya ulaşmış, Taliban ve muhalifleri arasında iç savaş çıkmıştı. Halk sıkıntılar çekmiş, halk içindeki gruplar arasında da iktidar kavgası boy göstermişti. Dış güçler bununla da yetinmedi. Amerika, hükümetin yanında gözüküyordu

fakat kendi ajanlarını da devreye sokmaktan imtina etmedi. Ajanlar, Tacik mahallesinde birini öldürüyor, Özbeklerin yaptığını söylüyor ve etnik grupları birbirine düşürüyorlardı. Lakin yapılan oyunlara karşı halk halen uyanamamış, yeniden birlik olamamıştı. İç karışıklıklar gittikçe büyüdü ve içinden çıkılmaz bir hal aldı. Taliban ise bundan faydalanarak saldırılarına devam etti. Yakın bir tarihe kadar ABD ve NATO, Taliban'a karşı Afganistan'ın güvenliğini sağlamak için askerlerini devreye soktu.

Ümmet bilinci ve şuuru Afganistan'da yitirildi. Halen görüş ayrılıkları ve bundan doğan kavgalar, çatışmalar devam ediyor. ABD ise karışıklık çıkarmaya devam ediyor ve Afganistan'ın petrolünden, madenlerinden yararlanıyor. Afganistan'da çıkardığı birkaç el ilanı ile bile Kabil hükümeti ile Taliban'ı birbirlerine düşürebiliyor.

Afganistan'da İslami anlayışa ve Müslümanlara büyük bir darbe vuruldu. Ümmet, büyük yara aldı. Yanlış cihad anlayışı ve toplumun geri bırakılmaya çalışılması Müslümanları kendi yurtlarından etti.

Bu yüzden, cihad kavramı doğru anlaşılacak topluma enjekte edilmelidir. İslami bir yaşayış içinde olmaya gayret edilmeli, cahil bir anlayışa yer verilmemelidir. Toplum, her vakaya İslami perspektiften bakabilmeli, nesillerin ümmet bilinci içerisinde hareket etmesini sağlamalıdır. Herkes, ümmet üzerinde oynanan oyunları idrak edip ders alırsa, ülkesi için faydalı işlerde bulunursa hiçbir güç Müslümanları dağılma tehlikesine sokamayacaktır.

Kaynakça

<http://punjabkesari.com>
<https://tr.wikipedia.org/>
www.enfal.de
www.ilimdünyası.com
www.bbc.com

Afganistan göçmeni Türk vatandaşları

Altın Sahili: Gana

Hussein Alhassan | Ali Kamil Güzel

Eskiden Volta Havzasına ait krallığın bir parçası olan Gana, bir altın merkezi olduğundan dolayı emperyalist devletler tarafından Altın Sahili (Gold Coast) şeklinde adlandırılmıştır. 1957 yılında İngiltere'den siyasi bağımsızlığını kazanan Gana, Sahra-altı Afrika'da bağımsızlığını kazanan ilk devlettir. Akra, Kumasi, Tamale, Takoradi, Cape Coast, Koforidua, Sunyani, Bolga ve Wav e Ho adında 10 şehirden oluşan Gana'nın başkenti Akra'dır.

Gana'nın bağımsızlık önderi ve ilk devlet başkanı Kwame Nkrumah tarafından seçilen "Gana" ismi Eski Gana İmparatorluğu'na bir atıftır.

Batı Afrika'da bulunan Gana Cumhuriyeti'nin yüz ölçümü 238.500 kilometrekaredir. 2010 nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 25.5 milyonun üzerindedir. Farklı etnik gruplar ve dinî çeşitlilik açısından oldukça zengin bir ülkedir. Ülkenin resmi dili İngilizcedir. En kalabalık etnik grup %47 ile Akanlardır, bu gurubu sırayla Mole-Dagbani (%16.6), Ewe (%13.9), Ga-Adangme (%7.4), Guan (%3.7) ve Hausa, Fulani, Zambarima ve diğerleri izlemektedir. Hristiyan nüfus sayımı raporuna göre Hristiyanlar %71.2 ile en kalabalık dinî grup olurken, Müslüman nüfus %17.6'tır. Ayrıca nüfusun %5.2'si yerel Afrika dinlerine, %0.8'i ise diğer dinlere inanan topluluklardan, %5.3'ü ise herhangi bir dine mensup olmayanlardan oluşmaktadır. Toplam 79 farklı dil konuşulmaktadır.

Gana, Afrika'nın en güvenli ülkelerinden biridir. Farklı etnik gruba ve dinlere mensup milyonlarca insan hep birlikte hoşgörü içinde yaşamaktadır.

Ülkenin komşuları batıda Fildişi Sahili, kuzeyde Burkina Faso ve doğuda Togo'dur. Güneyinde ise Gine Körfezi (Atlas Okyanusu) bulunmaktadır.

Gana iki büyük rüzgârın etkisindedir. Atlas Okyanusu'ndan esen serin ve nemli muson rüzgârları ile ülkenin kuzeyinde bulunan; büyük Sahra'dan esen kuru, sıcak ve toz taşıyan "Harmattan" rüzgârları ülke iklimine tesir eden rüzgârlardır. Bu rüzgârlar,

Gine üzerinde karşılaşılır. Bir hava akımının değeri üstünlük sağladığı zamanlara göre mevsimleri kurak veya yağışlı geçer. Sıcaklık ortalamalarında kıyı kesimlerle iç kesimler arasında bariz farklılık göze çarpmaz. Kıyı kesimlerinde 26°C olan senelik sıcaklık ortalaması, iç kesimlerde 29°C civarında olur. Sıcaklığın en yüksek olduğu mevsim Şubat ve Nisan ayları arasındır. Senelik yağış ortalaması bölgelere göre 1000 milimetre ile 2000 milimetre arasında değişmektedir. Kakum Ulusal Parkı, Paga Timsah Gölcük, Mole Dagbon Parkı ve yapay göllerin en büyüğü olan Volta Gölü ülkenin önemli turistik merkezleridir.

Tropikal iklimi sahip ve toprakları oldukça verimli olan ülkede mango, kakao, ananas, avokado, mısır, arpa, buğday, yer fıstığı yetiştirilmektedir. Altın, elmas ve petrol gibi yer altı kaynakları bakımından da oldukça zengindir. Fakat zenginliklerin büyük bir kısmı yabancı firmalar tarafından çıkarılıp işlenmekte ve elde edilen gelirin büyük bölümü bu firmalara kalmaktadır.

Gana halkı İslamiyet ile Batı Afrika'da Wangara olarak adlandırılan, altın ve kola cevizi ticareti ile uğraşan Malili Müslüman tüccarlar

vasıtasıyla tanışmıştır. Başlangıçta Altın Sahili Müslümanları dinî isimleriyle değil Dagomba Müslümanları, Aşanti Müslümanları, Gonja Müslümanları, Fante Müslümanları, Wangara Müslümanları gibi kabile isimleriyle bilinmekteydi. Fakat sonraki dönemlerde mezhep ve cemaat isimleriyle anılmaya başladılar. Bu değişikliğin temel sebebi buradaki Müslümanlara dışarıdan mali destek sağlayanların onlardan kendi ideolojilerini yaymalarını istemeleridir. Ayrıca bu destekçiler mezhepsel görüşlerini ve doktrinlerini öğretmek için medreseler kurmuşlardır. Bu tür destekler en çok Suudi Arabistan ve İran İslam Cumhuriyeti tarafından sağlanmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere hem Vehhabi hem de Şii gruplar Sahra-altı Afrika'da oldukça aktif çalışmalar yapmaktadır.

İslam dini 1500'lü yılların ortasında Gana'nın kuzey bölgesinde, 1700'lü yıllarda ise güney bölgesinde ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1880'li yıllarda Ticaniyye Müslüman grupları, daha sonra 1921'de Ahmediyye Hareketi yani Ahmediyye Müslüman Misyonu, 1997'lerde, Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat ve 1980'lerde Şii gruplar ortaya çıkmıştır. Gana'daki Müslüman mezhepleri Ticaniyye tarikatı, Sefiyye, Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat, Ahmediyye ve Şia olarak beş gruba ayrılmaktadır.

Sorularla Oryantalizm

Asude Reyhan

Oryantalizm nedir?

Oryantalizm, doğuya olan tecessüsü giderme çabasıdır. Müslüman doğu medeniyetinin kültür, dil, din gibi unsurlarını inceleyerek Batı uygarlığı lehine sistematik veriler elde etmeye çalışan bir akımdır. Edward Said'e göre: "Doğu'ya hâkim olmak, onu yeniden kurmak ve onun hâkimi olmak için Batı'nın bulduğu bir yoldur."

Oryantalistlere güven duyulmamasının sebebi yaptıkları işidir. Bir milletin nasıl konuştuğunu, tarihini, kültürünü, nelere inandığını bilir, insanlara bu milletler hakkında nasıl düşünmeleri gerektiğine dair bilgi verirler. Bunun temelinde ise siyasi kontrol sağlama çabası vardır. Çünkü bir toplumu bu kadar iyi tanıyan insanlar için, bu bilgilerini o toplumu kontrol etmek ve onlardan çıkar sağlamak amacıyla kullanabilecekleri bir ortam oluşur.

Nereden geldi bu Doğu merakı?

İnsanlar başlangıçta sadece toplumsal ve siyasal amaçlarla dilleri araştırmaya başladı. Orta Çağ İspanya'sında Arapça araştırmalar, misyonerlik faaliyetlerini desteklemek amacı ile başlamıştır.

Papalık ve birçok Hristiyan, Doğu Hristiyanları ile ittifaka önem verdiler. Bu sebep onları Doğu'nun dil ve dini metinlerini araştırmaya sevk ettiler. İngiltere, Fransa ve Birleşik Eyaletler ticari ve siyasi projeler üzerinden Doğu ile ilgilendiler.

Dönemin süper gücü olan Osmanlı Devleti'nin varlığı ve izlediği siyasi politikalar, Osmanlı'nın ve İslam'ın daha yakından incelenmesine yol açtı. Osmanlı'nın güç kaybetmesiyle araştırmalar daha ılımlı sürdürüldü.

Müslüman Doğu'ya karşı şahsî eğilimi olan kişiler, hiçbir engel olmadan çalışmalar yapabiliyorlardı. D'Herbelot (1625–1695), elinde bulunan araştırmaları kullanarak İslâm Ansiklopedisi'nin ilk teşebbüsü Bibliotheque Orientale'i kaleme almıştır. Peki, ilk İslam ansiklopedisinin bir Hristi-

yan tarafından yazılma teşebbüsünde bulunulması, İslam toplumunu nasıl rahatsız etmedi? Bir kişi nasıl oluyor da hayatını sadece araştırmaya eğilimi olduğu için başka bir dine hizmete adayabilir?

Tam da bu noktada uyanmamız gerekirdi. Oryantalizm dediğimiz, Doğu'nun kömür tasta Batı'ya sunulmasının asla İslam'ı yaymak, bizim kültürümüzü tanıtmak amacıyla olmayacağını, Batılıların kendi çıkarlarından ve doymak bilmeyen nefislerinden başka bir şey düşünmeyeceğinin bilincinde olmalıydık.

20. yy.ın başlarında Hollandalı, Amerikalı, İngiliz, İspanyol, Fransız, Belçikalı misyonerlerin hepsi birçok çalışma yaptı. Dışardan yaptıkları gözlemlerle İslam konusunda şüpheler ortaya çıkarmışlardır ve İslam'ı ikincil konuma düşürmeyi amaçlamışlardır.

19. yy.ın sonlarından itibaren İslam dünyasının maruz kaldığı işgallerin Avrupa'nın Şark'a olan bakış açısını belirlemede büyük rolü oldu. Sömürgeciler, Doğu bilimcilerin kültür ve bilgilerinden istifade ettiler. Batı'nın Doğu üzerindeki hâkimiyeti Doğu bilimcileri güçlendirmiş, sömürgecilikle doğru orantılı olarak destek görmesini sağlamıştır. 1857'de Moğol ve Ortadoğu Müslüman nüfuslu Hindistan İngiltere tarafından; 1857'de Cezayir Fransa tarafından; 1881 yılından sonra ise Tunus ve Mısır Hollanda tarafından işgal edilmiştir. Böylelikle sömürgeciler İslam dünyasını parça parça bölerek kendi hâkimiyetleri altına almışlardır. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra hemen hemen bütün İslam toplumu Batı sömürmesine maruz kalmıştır. Bilgilerini sadece Müslümanların zararına kullanan doğu bilimcilere rağmen, bundan utanç duyanlar da vardı. Örneğin Alman Doğu bilimci Stephan Wild, şunları söylüyor: "Bundan daha çirkini kendilerine müsteşrik (Doğu bilimci) adını veren bir grup, İslamiyet ve İslam tarihi hakkındaki bilgilerini, İslam'ın ve Müslümanların zayıflatılması yolunda kullandılar. Bu, misyonlarına samimiyetle bağlı müsteşriklerin bütün açıklığıyla itiraf etmeleri gereken acı bir gerçektir."

Oryantalizm-Emperyalizm İlişkisi Nedir?

Oryantalizmin ilke olarak benimsendiği zamanlarda Emperyalizmin de ortaya çıkması, emperyalizmin ihtiyacı olan bilgiyi oryantalizmin sağladığının göstergesidir. Buna örnek olarak Napolyon'un Mısır'ı işgali sırasında yanında pek çok bilim insanı götürerek 23 ciltlik kitap yazdırması verilebilir. Burada Mısır halkının aleyhine yapılan toprak işgali ile yine Mısır halkının aleyhine, kanıt niteliğinde kendi istedikleri gibi dünyaya yansıtabilecekleri kaynak oluşturarak Doğu'yu kendi çıkarlarına göre yeniden yapılandırmak amaçlanmıştır.

Başka bir açıdan bakacak olursak oryantalistlerin bilgi ve birikimleri, ülkeleri kendi boyunduruğu altına alarak gelişebileceğine inanan emperyalistler için hizmet vermiştir. Oryantalistler iyi niyetli dahi olsalar, emperyalizmin sağ kolu olarak kullanılmasına engel olamazlar. Örneğin ünlü oryantalist Louis Massignon Fransız Dış İşleri Bakanlığı'nda çalışmış, daha sonra da Fas'taki Fransız sömürge yönetiminde yer almıştır.

İslamofobi'de Oryantalistlerin parmağı mı var?

Edward Said'in Oryantalizm eserinde de bahsettiği gibi daima bilinen bir Doğu bilinen bir Batı vardır. Doğu belirsiz bir yer iken Batı belirliliğin ta kendisidir. Hatta Batı Doğu'yu o kadar uzun zamandır araştırıp anlamaya çalışıyor ki sanki içlerinden biriymiş gibi sinsice yaklaşıp, bozulmaz sandıkları değerlerinin arasına bir bir nifak tohumlarını yerleştirip geri çekiliyor. Yüz yıllar öncesinden ettikleri tohumlar bugünlerde meyve olarak, Müslümanların kafasında ve yaşantısında karışıklık olarak karşımıza çıkıyor. Asla inandıkları kitabın izinden ayrılmayacaklarını söyleyenlerin, kitabı diledikleri gibi yorumladıklarını görüyoruz.

Oryantalistlerin yüz yıllardır süre gelen İslam dini ve Doğu'yu, kendi çıkarları doğrultusunda ve arka planda bırakmak amacıyla belirlediği bir üslupla anlatması, yeni Doğu neslinin kabullendiği bir durum mudur? Eğer kabullenmediysek, yaklaşık 400 yılda ancak hazırladıkları senaryo ile önümüze sunulan İslamofobi algısının yayılmasını engellemeliyiz.

Kara Kıtta: Afrika!

Beyza Yoldaş

Uçsuz bucaksız, aynı insanları gibi suya susamış derin çatlaklı çöl toprakları...

Her yeni doğana ve büyüyen çocuklara verilen hediye: Açlık ve susuzluk. Kuraklığın ve yoksulluğun sarıp sarmaladığı, gelişmişliğinin geri kalmasının verdiği sonuçla birçok sıkıntılara maruz kalan koskocaman bir coğrafya. **Kara kıta: Afrika...**

Neden kara kıta deriz Afrika'ya? Ya da neden hep çöller ve kuraklık canlanır gözümüzde Afrika deyince? Afrika yeşil olamaz mı?

Afrika ile Yeşilin Ne Alakası Var?

4000 bin yıl öncesine dek Kuzey Afrika'nın üçte ikisi günümüzden çok daha fazla yağış alıyor ve akarsuların beslediği topraklarda suaygırları ile zürafalar yaşıyordu. Günümüzde Sahra çölünü saran kumların yerinde geniş göller vardı ve göl kıyısındaki insanlar eliyle balık tutuyordu. Böyle söyleyince çok inandırıcı gelmedi değil mi? Ama gerçek... Ve maalesef bu kaynaklar insan elleriyle yok olmuş ve günümüzde Afrikalıların susuz kalmasına sebep olmuştur.

Peki, günümüzde yeşil bir Afrika ülkesi var mı? "KAMERUN" buna güzel bir örnek olabilir. Ülke, ekvatora yakın ve tropikal bir bölgede olduğundan dolayı gözün gördüğü her yer yemyeşil.

Okyanusa yakın bir bölge olan Tiko'da düzenli tarım yapılıyor. Kilometrelerce uzunlukta palmye, muz, kauçuk, hindistan cevizi tarlaları var. Bunların çoğunluğu ise Kamerunlulara ait değil; Çin, İngiltere, Fransa, Malezya gibi ülkelere ait ve bu ülkeler burada tarım üzerine ciddi yatırımlarda bulunuyorlar.

Bu durumda anlıyoruz ki yine yerli halkın ve rimli kaynakları BATI tarafından kullanılmakta ve Batı algısının kırılabilmesi için hem yerel halkın kendine güvenmesi hem de ülkeye giden beyaz tenlilerin iyi niyetler ile burada bulunarak bu gidişata DUR demesi gerekmektedir.

Zengin Kaynaklar ve Yoksul İnsanlar

Topraklarından PETROL ve ALTIN fışkırıyor. Bugün dünya altının %60'ı, elmasın %80'i Afrika'dan sağlanmakta. Harika bir toprak. Çok verimli. İyi yağış alıyor. Büyük tarımsal kaynaklar, madenler var. Peki, neden fakir?

Afrika halkları yoksul olabilir ama Afrika, maden, toprak, işgücü ve güneş açısından çok zengin bir yer. Ticaretinde bu zenginliklerden faydalanmak, kıtayı işgal etmek, yağmalamak için Avrupa devletleri bu bölgelere yüzyıllardır gelmeye devam etmiş, ama hiçbir zaman bölgeyi geliştirme çalışmalarında bulunmamışlardır. Bu nedenle zengin kaynaklarını kendi yararı için kullanma hakkı elinden alınan yerli halk aynı zamanda başkalarının çıkarları için kullanılarak özgürlüğünü de yitirmiştir. Sömürge dönemini yaşamış olan İSPANYOL yazar Lopez De Gomara İspanyolların Afrika'daki sömürsünü şöyle anlatmaktadır:

"Altmış yıllık bir fetih hareketi boyunca İspanyollar birçok yeni toprağı keşfetmiş ve halklarını Hristiyan yapmıştır... Ne yüce bir zafer ve onurdur ki Tanrılarımız ve İspanyollar, Kızılderililere tek bir Tanrıyı, tek bir inancı ve vaftizi kabul ettirmişlerdir... Onlara İnsan için vazgeçilmez olan demiri kullanmasını öğrettik... Onlar bu metalleri para yerine kullanmıyorlardı, oysa bunların gerçek kullanımı ve en iyi şekilde yararlanma yolu onu paraya çevirmekti... Bütün bu sayılanlarda kötü bir yan varsa, oda onları madenlerde, inci avcılığında, taşımalarda çok fazla kullanmış olmamızdır..."

Afrika Neden Cazibe Merkezi?

Sömürgecilik faaliyetleri coğrafi keşifler ve kâşifler ile ortaya çıkmış, Portekizliler ve İspanyollar bu keşiflerin öncüleri olup, keşfettikleri bölgelerde yaşayan halkı kılıçtan geçirmiş, sahip oldukları değerli madenleri, tarım ürünlerini kendi ülkelerine aktarmış, aynı zamanda köle ticaretine de yeni bir boyut kazandırmışlardır. Bu faaliyetleri Hollanda,

Africa

İngiltere ve Fransa gibi devletler takip ederek sömürgecilik faaliyetlerine girişmiş ve Afrika'nın birçok bölgesinde koloniler kurmuşlardır. Yeni yerler keşfetmek arzusu ile yapılan bu seyahatlerin aslında temel nedeni, "KAZANMA ARZUSU" ve "ZENGIN OLMA İSTEĞİ" olmuştur. Avrupalılar köleliği yasaklamaya başladıkları zaman bu defa Afrika yerlilerini buraya gönderdikleri binlerce misyoner, inşa ettirdikleri okul ve kiliseler vasıtasıyla Hristiyanlaştırmaya başlamışlardır. Bu yöntemleri kimi yerlerde başarıya ulaşırken, başarıya ulaşamayan yerlerde başka yöntemlere ve taktiklere başvurmuşlardır.

Böl ve Yönet Taktiği

İngiltere'nin Afrika'yı sömürmede izlediği yol tam olarak "Bir ülkeyi bütünüyle ele geçiremiyor- san BÖL, PARÇALA ve YÖNET." olmuştur. Öncelikle Osmanlı'nın Afrika'daki petrol kaynaklı topraklarını ele geçirebilmek için bu topraklarda bulunan Arap tebaasını kışkırtan İngiltere daha sonraki zamanlarda da Afrika'daki birçok kabilenin arasında savaşlar çıkmasına sebep olmuş ve bunlardan faydalanmıştır.

Asırlar boyu sömürülen toplumlar, hem doğal kaynaklarının büyük bölümünü kaybetmiş hem de kendi kültürlerinden kopma noktasına gelip asimilasyon tehlikesi yaşamıştır. Günümüzde de, geride kalan yüzyıllarda da Avrupa devletlerinin sömürge faaliyetleri yürüttükleri alanlara baktığımızda yerel kültürden çok " AVRUPA KÜLTÜRÜ " etkilidir. Günümüz Afrika kıtasında konuşulan diller ve dini inanışlarıyla bunu somut bir şekilde görmekteyiz. Bugün Afrika dünyanın en fazla çeşit dil konuşulan kıtası haline gelmiş ve ilginçtir ki Afrika'da Fransızca konuşan kişi sayısı Fransa'nın toplamından daha fazla olmuştur.

Günümüzde dış ülkeler tarafından -Amerika, İngiltere ve Çin gibi- Afrika'ya yapılan yatırımlar ilk olarak Afrika'nın doğal kaynakları üzerinden olmakla beraber insan kaynaklı yatırımlar da ikinci sırada gelmektedir.

Afrikalılar Müslümanlığı Neden Seçtiler?

Müslüman tacir ve tebliğcilerin günün belli zamanlarında abdest alıp namaz kılmaları, dua etmeleri, cuma ve bayram namazları, kurban kesme gibi ibadetleri yerlilerin dikkatini çekmiş, kendileriyle kurulan YAKIN ve SAMİMİ münasebetler, muhtaç ve kimsesizlere yapılan yardımlar güven telkin etmiş ve Müslümanlarla kolayca kaynaşmalarını sağlamıştır. Bilgi, kültür ve ahlak bakımından Müslümanların sahip oldukları üstünlük de onlara büyük itibar kazandırmıştır.

Müslümanların Afrika'ya gelmeleri yerel halkın değerlerinin değişmesine yol açmamış bunun yanında sosyal, kültürel ve iktisadi bakımdan da kıtada bir gelişme unsuru olmuştur. Dar aile ve kabile bağları, yerini zamanla daha güçlü sosyal ve siyasi bağlara terk etmiş kabileler birleşerek devletler kurmuşlardır. Müslüman tebliğcilerin sınıf farkı gözetmemesi ve yerlilerin Müslüman olur olmaz tebliğcilerle kendilerini eşit durumda görmelerine karşılık, Hristiyan misyonerlerin kendilerini yerli halktan üstün görmeleri, İslam'ın siyahların dini, Hristiyanlığın da beyazların dini olduğu şeklinde bir yanlış kanaatin doğmasına yol açmıştır.

Bugün bile hâlâ içinde bulunan zenginliklerinden dolayı zorluklar yaşayan, haberlerinin bize ulaşmadığı ve bizim de onlara ulaşamadığımız Afrika ülkeleri bulunmakta ve birileri yüzünden onların "biz beyazlara" karşı oluşturulmuş yanlış düşünceleri bulunmaktadır.

Susup Kanmak

Erkam Salih Büyükdinç

Saate baktığımda akrep ve yelkovan 16.15'i gösteriyordu. Bugün de diğer günler gibi sabahtan akşama kadar bilgisayarın başında rektörün yazı işleriyle uğraşmama rağmen ayrı bir yorgunluk vardı üzerimde. Mesainin bitmesine daha 45 dakika vardı. Kafamı masaya koyduğumda masanın soğuk yüzeyi yanağımı okşadı. Radyoda hoş bir müzik çalıyordu.

Saate baktığımda akrep ve yelkovan artık 17.15'i gösteriyordu. Etraf çok kalabalıktı. Durakta beklerken insanlar bana çarpmamak için ani manevralar yapmak zorunda kalıyorlardı. Birden bir gürültü ve akabinde çığlık sesleri... İnsanlar oraya buraya kaçıyordu. Çocuklar bir yandan avazlarının çıktığı kadar bağıyor bir yandan da hüngür hüngür ağlıyorlardı. Tatlı yanaklarından düşen her bir damla asfaltın üzerindeki kan gölüne düşüyordu. Yerdeki insanların bazıları çoktan ölmüş bazıları ise acı içinde kıvranıyordu. Ben de diğer insanlar gibi yerde yatanlara yardım etmek yerine kaçmayı tercih ettim. Hemen arkamı döndüm. Gördüğüm ilk şey her zaman bindiğim otobüs ve onun emektar şoförü, aynı zamanda amcamın oğlu Metin. Ön camı parça pinçik olmuş otobüste kanlar içinde direksiyona yapışmıştı. Dehşete kapılıp koşmaya başladım. Otobüsün yanından geçerken göz göze geldik. Yardım et dercesine hafif bir kımıldandı. Etmedim, ona da yardım etmedim. Sadece kaçtım. Uzaktan ambulans sesleri geliyordu ama çok geçti. Ölen ölmüş, yaşayanların da yaşamaya mecali kalmamıştı. Ardından polis geldi. Hemen bir güvenlik çemberi

oluşturdular. Bir yandan basını uzaklaştırmaya çalışırken bir yandan da yaralılara yardım etmeye çalışıyorlardı. Koşarken aniden yere kapaklandım. Kanın sıcaklığını yüzümde ve üzerimden koşarak geçen insanları göğsümde hissettim.

Hararetle başımı masadan kaldırdım. Ne ara uyumuştum. Terlemişim. Ne garip bir rüya diye geçirdim aklımdan. O an kulağım radyodaki spikerin sesine takıldı "Paris'teki patlamada 15 ölü, 42 yaralı". Aldırmadım. Bana ne ki bundan. Hem Paris nere, İstanbul nere? Ben şimdi her zaman ki gibi otobüse binip eve gideceğim. Ilık suyla bir duş alıp sonra da bir film izlerim. Aşk filmi mi izlesem komedi filmi mi? Komedi izlesem daha iyi olur. Çok sıkıldım zaten biraz gülmek iyi olur. Aklımda bu düşüncelerle eşyalarımı topladım. Her şeyin yerli yerinde olduğundan emin olduktan sonra montumu alıp durağa doğru yola çıktım. Yol boyunca rüyamı düşündüm. İyi senaryo yazmışım diye geçirdim aklımdan. Durağa geldim.

Saate baktığımda akrep ve yelkovan 17.15'i gösteriyordu. Etraf çok kalabalıktı. Durakta beklerken birden bire çantalı bir adam çarptı bana. Çok çirkin bir adamdı. İnsanlar bana çarpmamak için ani manevralar yapmak zorunda kalıyordu. Birden bana çarpan çantalı adam gözüme ilişti. Artık çantası yoktu. Birden bir gürültü... Akabinde çığlık sesleri... İnsanlar oraya buraya kaçıyorlardı. Çocuklar bir yandan avazlarının çıktığı kadar bağıyor bir yandan da hüngür hüngür ağlıyorlardı...

Rabbim İlmimizi Artır

Fatma Serra Genç

Günümüzde bilgi kaynaklarının artmasıyla bilgi kirliliği de çoğaldı bu yüzden de doğru bilgiye ulaşmak oldukça zorlaştı. Bu nedenle öğrendiğimiz bilgilerin doğruluğundan emin olmak için bilgi sahibi bir kişiye danışmaya gerek duyuyoruz. Ancak artık “bilmiyorum” demenin cahillik olarak algılanması bilgili olmadığımız konularda da yorum yapmak gerektiği hissine sebep oluyor. Bu da doğru bilgiye ulaşmayı iyice zorlaştırıyor. Halbuki bilgili olmanın göstergesi her konuda konuşmak değil bildiğin konuda, yerinde ve zamanında konuşmaktır. Yeterli bilgiye sahip olmadığımız konularda yaptığımız yorumların çoğu isabetli değildir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de “Hiçbir surette bilmediğin şeyi söyleme” (İsra 16/37) ayet-i kerimesi de bilgisiz olarak konuşmaktan/fikir beyan etmekten son derece sakınmak gerektiğini açıklamaktadır. Zira isabetli olmayan yorumlar bizi yanlış düşüncelere ve davranışlara sürükleyebilir. Bu yüzden kişi bilmediği konuda konuşmamalı, bilgili olduğu konularda ise bilgisini insanlara ulaştırmaktan kaçınmamalıdır. Hadis-i şerifte “Bir kimseye bildiği bir konu sorulduğunda cevap vermezse, kıyamet gününde ağzına ateşten bir gem vurulur” buyurulmuştur. Buradan ilim öğrenen kimsenin bilgisini sadece kendisine saklamasının caiz olmadığı, aynı zamanda başkalarına tebliğ edip ulaştırmakla da sorumlu olduğu anlaşılabilir.

“Allah size emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor.” (Nisa/58) ayet-i kerimesinde bahsedilen emanetlerden biri de ilimdir. Emanetlerden sonra adaletle hükmetmek emredilmiştir. Bilgi yetersiz veya yanlış, uygulayan ehil olmazsa adalet gerçekleşmez. İlmi aktarmak bir emanettir ve emaneti hakkıyla yerine getirmek gerekir. Yani ilmi başkalarından esirgeyip saklayarak değil, açıklayarak, daha çok insana ulaşmasını sağlayarak bu emanet yerine getirilmiş olur. Bu yüzden emaneti alimlere teslim etmek gerekir. Çünkü âlimin vazifesi bilmeyenlere öğretmek, insanları hakka davet etmek, ilminden başkalarını faydalandırmaktır. Emanete riayet edilmez, ilim sahipleri bildiğini söylemez, yanlış yapanları uyarmazsa bilgi sahibi olmayanların yanlış davranışları ve söylemleri düzeltilemez. Bu konuda bize düşen doğru bilgiye ulaşmak için çabalamak, bizi hakiki bilgiye ulaştıranlara hak ettikleri değeri vermek ve daima dua etmektir. “Rabbim ilmimizi artır.” (Taha/114)

Cahiliye

Eyüp Berk Utku

“Müslüman Asr-ı Saadet’e geçmiş bir zaman kategorisi olarak bakmıyor, onu geçmiş bir zaman kategorisi olarak değerlendirmiyor. Müslüman için daha başka bir anlamı var Asr-ı Saadetin: Asr-ı Saadet, geçmişte kalmış bir zaman kesiti değil, fakat bir yaşama tarzıdır.” diyor Rasim Özdenören. Peki, gerçekten böyle mi bakıyoruz Asr-ı Saadet’e? Neden bu kadar tarihsel terimler olarak kalmış durumda cahiliye devri ve Asr-ı Saadet?

Biraz daha dikkatli düşününce, bir dönemin ötesinde şeyler olduğunu fark edebiliriz. Özellikle cahiliye devri ve Asr-ı Saadet arasındaki sıkı ve sürekli bağlantı incelenmeye değerdir. Bir sebep-sonuç ilişkisini yahut diyalektik bir işlemi andıran bir süreci yansıtır yolumuza.

Tarihsel bir sürecin sebep-sonucu olmakla beraber bizzat bizim de içimize ait olan bir süreçtir bu. Saadetin mevcudiyeti için en temel gerekliliktir hakikat. Hakikat ise cahiliyenin aşılmasının bir sonucudur. Cahiliyenin aşılması ise saadettir. Bu kadar basit bir denklem bu, zira onca acının yaşandığı dönemden geriye kalan, hakikattir. Bunca acıya rağmen bu dönem saadet sıfatına layık görüldüyse bunun sebebi hak için olan davadır (ki nefsin ötesindeki bir dava her zaman inanılmaz bir tat verir ruha).

Öyleyse cahiliyenin aşılma yönteminden önce cahiliyenin ne olduğunu, ardından da mevcut olup olmadığını sormak gerekir. Cahiliye, hakkın yokluğudur. Günümüzün cahiliyesinin, cahiliyenin niteliğinden ötürü kanıtlanması zor olmakla beraber naçizane kanaatim, cahiliyetin dünya kadar mutlak

olduğudur ve mutlak mevcut olan, kanıt istemez. Allah’ın Rasulü, zamanının cahiliyesini nasıl dağıttıysa, her Müslüman’ın da önce kendi iç cahiliyesine (karanlığına) güneş olup ardından “Şüphesiz ki âlimler nebilerin varisleridir. (إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ)” hadisine uyarak toplumun cahiliyesine deva olarak, Peygamberimize layık bir varis olması lâzım gelir.

Bağlayacağım nokta şudur ki, insanın uğruna yaşayacağı bir gelecek inşasına, bir ideale ihtiyacı vardır. Bu ideale yaşamak, bu ideali yaşatmak gayesi olmadıkça anlam yoktur, olamaz.

**Öyleyse cahiliyenin
aşılma yönteminden
önce cahiliyenin ne
olduğunu,
ardından da
mevcut olup
olmadığını sormak
gerekir.**

Dijital Dünyada Ahlak

Feyza Demirel

Sosyal medya, yeni nesil web teknolojilerinin getirdiği bilgi paylaşım kolaylığı ve iletişim hızıyla, internette aranan içeriğin kullanıcılar tarafından üretildiği dijital platformdur. Günün her anında, binlerce insanla aynı anda iletişime geçme imkânı sağlamaktadır. Ancak bu imkân beraberinde sorumlulukları da getirmektedir.

Günlük yaşantımızda nasıl davranış ve düğüncelerimize dikkat etmemiz gerekiyorsa sanal âlemde de aynı hassasiyeti göstermemiz gerekir. Dünyadaki amellerimizin hesabını, kıyamet gününde mutlaka vereceğimizin bilincinde olan Müslümanlarsak eğer, bir “medya ahlakı” da oluşturmak zorundayız. Zira sosyal medya da kendi amel defterimizin bir kopyasını oluşturur.

Bu hususta bilhassa kul hakkına dikkat etmek gereklidir. Bir başkası hakkında hoşla gitmeyecek şekilde yapılan paylaşım veya bir başkasının dijital mekânlarına (mesaj, mail vs.) kişinin rızasına muvafık olmadan girmek, kontrol etmek üzerimizde kul hakkı bırakacak davranışlardır.

Sosyal medyanın vaat ettiği sonsuz özgürlük, yüz yüze iken gerçekleştirmeye cesaret edilemeyen hakaret ve sataşma gibi eylemlerin sanal kimlikler ardından rahatlıkla gerçekleştirilebilmesine olanak sağlıyor.

Harflere indirgediğimiz kişilerle muhatap olurken gerçek iletişimde dikkat ettiğimiz kuralları bir kenara bırakıp, yazı dilinde acımasız olabiliyoruz. Bu durumda “Rahmanın has kulları yeryüzünde vakarla yürüyen, cahiller onlara laf attığı zaman, ‘selam’ deyip geçen kullardır.” (Furkan/63) diye bizlere seslenen Allah’a karşı gelmiş ve “Mümin ayıplamaz, lanet etmez, çirkin söz söylemez ve hayâsız değildir.” (Tirmizî) diye buyuran Peygamberimizi dikkate almamış oluyoruz. Bu yüzden gerçek yaşantımızda iletişime geçtiğimiz kişilerle sosyal medyada iletişime geçmeli, gerçek hayatla bağlantılarımızı artırmalıyız.

Bir tıkla milyonların ulaşabildiği videolardan, çeşitli görsellerden alınabilen kesitler, bilinçsizce yapılan yorumlar, doğruluğu ispat edilemeyen bilgilerin paylaşımı, birtakım algı operasyonları her ne kadar yasaklar getirilse de insanları fitne ortamına sürüklemektedir. İnsanlar birbirleri üzerinde hoş olmayan zanlarda bulunarak bu fitne ortamına girmektedir. Yasaklarla engellenemeyecek bu tür durumlarda gıybet ve iftiradan kaçınılarak gerçek dünyadan koparmayacak ve sanal ortamlara mahkûm etmeyecek maktadır bir bilinç oluşturulmalıdır. “Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar gûnahtır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz! Allah’a itaatsizlikten de sakının. Allah tövbeleri çokça kabul etmektedir, rahmeti sonsuzdur.” (Hucurât/12)

Mahremiyetimize büyük darbe vuran sosyal medya, beynimizin düzenini, sorumluluk bilincimizi de ele geçirmektedir. Sanal âlemde kötü bir haberi paylaştığımızda beynimiz üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmişiz gibi bizi rahatlatarak, bizlerin gerçek hayatta “neler yapabilirim” diye düşünerek fiilen harekete geçmesini engellemektedir.

Bilinç kontrolümüzü bozan sosyal medya bağımlılığı, bireyde haz tatminlerini azaltıyor ve sanal âlemde vakit geçirmediğinde temel ihtiyaçlarını almamış gibi bireyde huzursuzluğa neden oluyor. İnsan egoist bir tutuma yönelterek, bireyde sürekli insanların ilgisini üzerine çekme isteği oluşturarak narsizme, yeterli beğeni alamama korkusu yaşatarak anksiyeteye ve sürekli bireyin zihnini faydasız şeylerle meşgul ederek dikkat eksikliğine ve hiperaktiviteye yol açıyor. “Faydalı şeylerle uğraşmayan kişiler, batıl ve boş şeylerin istilasına maruz kalır.” diyen İmam Şafii’ye de hafızasının zayıfladığından şikâyet ettiği bir vakit hocasının günahları terk etmeyi tavsiye ettiği bilinmektedir.

İnternet kablolarıyla birlikte günahların evlerimize rahatlıkla girdiği bir dünyada, “sosyalleşiyoruz” başlığı altında bireyleri “yalnızlaştıran”, gerçek hayatta insanlarla iletişim kurmaktan kaçınan bir kişiyi sanal âlemde “sosyal bir insan” olarak karşımıza çıkartan sosyal medyayı “Yine anılan o iyi kullar, asılsız şeylere şahitlik etmezler; boş ve manasız davranışlarla karşılaştıklarında onurluca çekip giderler.” (Furkan/72) diye emredilen ayetin

izinde, “Her nerede olursan ol Allah’tan ittika et ve kötülüğün arkasından iyilik yap, bu onu yok eder. İnsanlara iyi ahlakla muamele et.” (Tirmizî) diyen Peygamberimizin yolunda ilerleyerek, muhatap olduğumuz kitleleri hayra teşvik edecek, faydalı ve doğruluğu kesin bilgiler üzerinden paylaşım yapacak şekilde kullanmalıyız. Bununla birlikte değerlerimizi kaybetmemeye, gerçek hayat ve kişilerle olan temasımızı yitirmemeye gayret etmeliyiz.

Savaş Meydanındasın Kardeşim

Furkan Güneş

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَأَلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Hayat insana verilen en büyük nimettir. Ve o nimet-i ekber olan hayatın en büyük, en heyecanlı ve en sıcakkanlı vakti gençlik vaktidir. Evet, şu da bir gerçektir ki nasıl her bahar vakti açan çiçekler kış geldiğinde kayboluyor ve nasıl her gündüz, güneşin batmasıyla kayboluyor; aynen öyle de ‘gençlik’ nimeti her insanın elinden uçup gidecektir. Eğer biz meşru dairede kalmazsak işte o gençlik zayı olup gidecektir. Eğer İslam terbiyesiyle kendimizi terbiye edip o gençlik nimetine bir şükür olarak iffetli, namuslu ve itaatkâr olarak yaşarsak gençliğimiz mânen bâki kalacaktır. Ve ebedi bir gençlik kazanmamızı sağlayacaktır. Öyleyse hayat ve özellikle gençlik “ iman” ile bâki bir lezzete dönüşebilir.

Eğer imansız bir hayat olursa bu insana ancak geçici zevkler verir. Meşru daire ile yetinmeyen genç nefesine uyabilir, anlık lezzetleri ebedi lezzetlere tercih edebilir. Oysa dememiştir ki nefesine: ‘helal dairesi geniştir keyfe kâfi gelir harama girmeye lüzum yoktur.’ İşte ancak bunu idrak edebilirse genç, iffetini ve namusunu koruyabilir.

Evet, tamam hepimiz biliyoruz. Nefsimiz azgın, çevremiz berbat diyebilirsiniz. Peki, o zaman soruyu da ben sorayım. Ne yapabiliriz ki? Zaten artık her şey değişmedi mi? Ben de istediğim gibi kötü sözler sarf edemez miyim? Ben de istediğim gibi harama meyledemez miyim? Gönül eğlendirmek benim de hakkım değil mi? İnanın bana bu soruları buraya nefsimden sorarak yazdım. Ee, hepimizde de bir gencin sıcakkanını fırsat bilip onu esfel-i safiline düşürmek isteyen nefisten yok mu zaten! Neyse sözü daha fazla uzatmayacağım. Ama ben bu sorulara nasıl cevap verileceğini biliyorum. Gelin sizinle de paylaşayım.

Kardeşim, öncelikle üzülme ve şunu bil ki sen, ben, hepimiz milyonlarca insanın yaşadığı ve berbat ötesine dönmüş şehirlerde yaşayan nefsi kabarık birer genciz. Öncelikle nefsimize şunu telkin etmeliyiz: “ Ey nefsim! Deme zaman değişmiş, asır başkalaşmış herkes dünyaya dalmış, hayata perestiş eder. Hem deme ‘ Ben de herkes gibiyim ‘ çünkü herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder. Herkesle beraber aynı günahta- yım demek olan teselli ise kabrin öbür tarafında pek esassızdır.”

İşte benim canım kardeşim, az önce dediğimiz gibi ölüm bin yıl önce de vardı, yine var ve olacak da. Hem zaten demiyor mu Kuran’ı Kerim “Her can ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz.” (Ankebut-57)

Ve şimdi de ahireti hatırlayıp bizi günaha götüren nefsimize bir set çekelim. Şöyle düşün şimdi biz ölümün gerçek olduğunu biliyoruz ve elbette bir gün öleceğiz. Sonra dışarı bak. Evet, her insan şahit ki bitkiler her kış öldürülüyor ve her ilkbaharda yeniden canlandırılıyor. İşte aynen öyle de biz de diriltileceğiz ve şüphesiz burada yaptığımız her bir hareketten hesaba çekileceğiz. Hem ahireti hatırlamak genç insanı günahlardan alıkoymaya büyük bir vesiledir. Allah’ın her an kendisiyle birlikte olduğunu bilen genç, her hareketinde itinalı davranmaya gayret eder. Aksi takdirde gençliğin verdiği heves ve sarhoşlukla meyhanelere, hapishanelere yahut hastanelere düşer. Kendine her açıdan zarar verebilir.

Ve sevgili kardeşim son olarak söyleyeceğim şu şey asla aklımızdan çıkarmamız gereken çok önemli bir hakikattir.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ

Bir kısmını verdiğim bu ayeti kerimde Cenab-ı Hakk şöyle buyurmaktadır: “Allah müminlerden canlarını ve mallarını, karşılığında cenneti onlara vermek suretiyle satın almıştır.” (Tevbe 111) İşte benim aziz kardeşim, biz bu ayete şu açıdan bakabi-

liriz: Allah insana bir vücut vermiştir. Bu vücudun her bir azasının kendine has birer görevi vardır. Ve aynı zamanda insana bu azaları kullanma iradesi verilmiştir. Evet, insan o azaları iki şekilde kullanabilir. Birincisi, gözüyle harama bakar, ağzıyla gıybet eder, kulağıyla kötü sözler işitir... İkincisi, Allah namına bakar; her baktığı yerde Allah'ın esmasının bir tecellisini görür, Allah namına dinler, Allah namına hareket eder... İşte genç birincisini yaparsa hem bu dünyada eziyet çeker hem de ahirette. Nasıl yani? Yani hem gençliğini zayi edecektir hem de elinde günahından başka bir şey kalmayacaktır. Hem azalarını yanlış yola kullandığından dolayı ahirette emanete hıyanet cezası çekecektir. Hem de belki o hıyanet onu esfel-i safilene, hayvandan daha aşağı bir mertebeye düşürecektir. Hem de belki yaşadığı acizlikten dolayı hayat yükü kendisine ağır gelecek daima dünyada da sıkıntı çekecektir. Ama ikincisini yaparsa çok kârlı bir ticaret yapmış olacaktır. Hem ona verilen fâni nimetler bâki nimetlere dönüşecektir. Hem cennet gibi bir ödül ile ödüllendirilecek hem de azalarının -mesela aklının- bereketlendirilmesiyle bu dünyada da birçok nimetle ödüllendirilecektir. Hem de daha ne güzel nimetlerle karşılaşacaktır kim bilir...

İşte benim canım kardeşim, evet biz savaş meydanında, ahir zamandayız. Belki bu imtihanı kaybedip esfel-i safilene düşebiliriz. Ama kazanıp âlâ-i illiyyine de (üstlerin üstüne de) çakılabiliriz. Öyleyse bize düşen Kur'an tezgâhında yapılan takvayı kendimize kuşanmak, siper olarak Resûl-ü Ekrem'in sünnetini edinmek, silah olarak da istiğfarı ve şeytandan sığınmaya vesile olan eûzü besmeleyi (istiazeyi) kullanmaktır...

“Eğer şeytandan gelen kötü bir düşünce seni dürtecek olursa, hemen Allah'a sığın Çünkü o hakkıyla işitendir.” (Fussilet, 36)

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ...
(Bakara, 153)

Mehmet Ali Büyükkara ile Röportaj

Meryem Uyaver | Beyzanur Turan

Beyzanur: Biyografinize baktığımızda doktoranızı İngiltere’de yaptığınızı görüyoruz. Peki ilahiyat alanında ülkemizdeki eğitimi nasıl buluyorsunuz, yurtdışını tavsiye eder misiniz? İlahiyat eğitiminin yabancı dillerde alınması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hoca: Yabancı diller ilahiyat çalışmaları için önemli. Bir defa Arapça olmazsa olmaz. Bunun yanında bir Batı dili bilmek de önemli. Çünkü oryantalist çalışmalar alanında çok ve kaliteli üretim yapılıyor, bunların takibi lazım. İngiltere’de okuduğum yıllarda ben orada yaptığım tezi burada yapamazdım çünkü kullandığım kaynakların çoğu burada yoktu. Ama şimdi İsam diye büyük bir kütüphanemiz var. Sünnilik dışındaki mezheplerin kaynakları 20 yıl önce bulunamıyordu, şimdi bulabiliyorsunuz. Yine de

doktora ve masterın yurtdışında yapılması, bir akademisyen adayının yurtdışında belli bir süre geçirmesi, oradaki hocaları tanınması, onlarla konuşup tartışması, derslerine girmesi açısından faydalı olur.

B: Türkiye’deki din öğretimini içerik açısından nasıl buluyorsunuz?

H: Gayet iyi buluyorum. İlahiyat fakültelerinin çok geçmişi yok. Oxford, Cambridge, London SOAS gibi üniversiteler 250 yıldan çok daha eski tarihlere dayanıyor. İngiltere’nin bugünkü gücünün arkasında, sömürgeci faaliyetleri besleyen bu tür eğitimler mevcut. Türkiye’de en eski ilahiyat fakültesi olan Ankara İlahiyat 1949’da kurulmuş. Evet medreselerimiz vardı, fakat kapatıldılar. Sonra yeniden

İstanbul Fatih'te doğdu (1967). Kadıköy İmam Hatip Lisesi (1985) ve Marmara Ü. İlahiyat Fakültesi mezunu (1990). Aynı üniversitede hadis bilim dalında yüksek lisans (1993), Edinburgh Üniversitesi'nde Şia tarihi üzerine doktora (1997) yaptı. Yurda dönüşünde çalıştığı Çanakkale Onsekiz Mart Ü. İlahiyat Fakültesi'nde doçentlik (2000) ve profesörlüğe (2006) yükseltildi. Dekan yardımcılığı ve bölüm başkanlığı görevlerini yürüttü. 2009-2011 yılları arasında Marmara Ü. İlahiyat Fakültesi'nde çalıştıktan sonra yeni kurulan İstanbul Şehir Ü. İslami İlimler Fakültesi'ne geçti. 2012 yılından bu yana Fakülte'nin dekanlığını yürütmektedir. Çalışma alanları; klasik kelâm okulları, Şiîliğin tarihi, selefilik, çağdaş İslami hareketler gibi konulardır.

enstitüler kuruldu, onlar yürümedi. Dolayısıyla böyle bir dezavantajımız var. Ancak artık iyi kütüphanelerimiz ve akademisyenlerimiz var, iyi işler çıkıyor. Oryantalist çalışmaların kalitesine tam olarak yetiştiğimizi düşünmüyorum ama bilhassa Arap ve Hint coğrafyasında yapılan İslami araştırmalara göre bizim araştırmalarımızın kalitesi çok daha iyi. Bizim handikapımız, yayınlarımızı sadece Türkçe yapıyor olmamız. Keşke bu kalite öncelikle Arapça olarak İslam dünyasına yayılsa ve gayri islami dünyada da İngilizce olarak yayınlansa, böylece orada rekabete girebilsek. Bu yeni yeni olmaya başladı. Bizim zamanımızda yurtdışında dil eğitimi kolay değildi, şimdi ise çeşitli programlarla ilahiyat öğrencileri çeşitli ülkelerde eğitim alıyorlar, oradaki dili neredeyse anadilleri kadar iyi öğreniyorlar. O yüzden yakın vadede bu handikapı da aşacağımızı düşünüyorum.

B: İlahiyat alanındaki çalışmalar Müslüman dünyasının sorunlarıyla ilgili nasıl bir etki sağlayabilir?

H: Zaten bizim amacımız o olmalı. Bizim bir diğer handikapımız da araştırmalarımız çok kaliteli olmasına rağmen genellikle güncel olmayan konulara yoğunlaşıyor. Geçmişten ko-

puk bir şekilde güncel konularda çalışmanın temelleri sağlam olmaz, bunu kabul ediyorum ama durmadan eski kitapları kurcalayıp bunlara takılı kalmamamız lazım. İlahiyat araştırmacıları maalesef eskiyi araştırmayı daha konforlu buluyor. Müslümanın güncel konularına içerik üretmek o konforu biraz bozuyor. O yüzden bu çok tercih edilmiyor ama artık yapılması lazım. Madem Türkiye dünya ve bölge liderliğine oynuyor, o zaman bunun arkaplanını sağlam bir şekilde örmesi lazım. Bu da güncel aktarımla oluşturulabilir. Şehir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi bundan 6 yıl önce kurulurken günceli yakalama sözünü verdi. Bunu uygulamaya çalışıyoruz.

Merve: Çalışmalarınıza baktığımızda mezhepler üzerine yoğunlaştığınızı görüyoruz. Mezheplerin varlığı tarihi süreçte ve günümüzde İslam dünyası ve Müslümanların sosyal hayatı açısından nasıl bir rol oynuyor? Olumlu ve olumsuz etkileri neler?

H: Mezhep kavramı çok önemli ve vazgeçilmez bir kavram. Bu yüzden etkilerinden kaçmanın da imkanı yok. İslamiyeti örnek verelim. Kuranı Kerim iniyordu, Peygamberimiz ayetleri açıklıyordu, sonrasında Peygamberimiz aramız-

dan ayrıldı. O zaman bu elimizdeki malzemeyi yorumlayacak ve hayatın getirdiği yeniliklere göre üretecek bir çaba içine girmemiz gerekiyordu. İşte o çaba sürecinde insanlar farklı farklı düşünecek, bunun kaçarı yok. Her dinde birçok mezhep oldu, hâlâ da bulunmakta. İslam'da da bu olacak. Mezhepler neydi, nereden çıktı, Peygamber Efendimiz zamanında mezhep mi vardı; bunlar boş laflar. Siz sevseniz de sevmeseniz de gerek fıkhi, gerek siyasi ve itikadi mezheplerle yaşamak zorundasınız. Mezheplerin iyi tarafı fikir dünyamızı açmaları. Peygamberimiz "Ümmetimin ihtilaf etmesi rahmettir." buyuruyor. Çünkü fikir üretmek tekdüze davranmaktan kurtulup farklı davranma ve düşünme rahatlığına erişiyoruz. İhtilaf farklı fikirlere karşı farklı çözümler üretmemizi sağlıyor. Fakat ihtilaf tefrikaya dönüşmemeli. Tefrika fikir ayrılığının toplumsal barışı bozması anlamına gelmekte. Müslümanlar ihtilaf ediyoruz diye birbirlerinden kopuyorlar, camilerini ayırıyorlar, mezhepler arası evlilik ilişkileri ortadan kalkıyor. Bu bölücülüğe tefrika diyoruz. Bu, çatışmaya hatta savaşa bile dönüşebilir. İhtilaf teşvik edilen bir şey ama tefrika haram kılınan bir şey. Dolayısıyla mezheplerin tefrika boyutuna gelmemesi önemli ama bugün yaşanan mezhepler savaşı

tefrikadır, bunlar caiz değildir. Mezhepler dinin kendisi değil dinin insanın yorumlayışıdır. İnsan ürünü oldukları için dokunulmaz değildirler. Eğer mezhebi din olarak algıyorsanız sizin mezhebinizden olmayanı tekfir edersiniz, bu da haramdır. Peygamberimiz "Kim din kardeşini tekfir ederse ve bu özellik onda yoksa o zaman kendisi aynı duruma düşer." buyurmuştur.

M: Bildiğiniz gibi mezhep kavramı etrafında tartışmalar ve mezheplere karşı tutumlar mevcut. Bu tutumun Batı'daki mezhep çatışması olgusundan etkilenme ve o bakışı İslam dünyasına yansıtma gibi bir yönü var mıdır? Tefrikanın Batı tarafından köpürtülmesi ve yönlendirilmesi hakkındaki düşünceleriniz neler?

H: Batı'daki mezhep çatışmalarıyla bizim mezhep çatışmalarımız arasında doğrudan bir bağlantı yok. Mezhep çatışmaları zaten biraz önce saydığım nedenlerden dolayı oluşmakta. Ama şunu unutmayalım ki, Doğu'da da Batı'da da bu çatışmalar mezheplerin kendi aralarındaki çatışmalardan ziyade siyasilerin çatışması. Siyasiler mezhebin gücünü bildiğinden dolayı siyasi kozlarını mezheplerle özdeşleştiriyorlar ve böylece arkalarına aldıkları gücü rakiplerine karşı

kullanıyorlar. 16.-17. Yüzyılda Şiilik-Sünnilik çatışması görüyoruz. Ama orada asıl savaşıyan Osmanlı ve Sasanilerdi. Bugün de Vehhabi ve Şii örgütleri çatışıyor gibi görüyoruz ama aslında çatışan, bu mezhepleri zekice kullanan İran ve Suudi Arabistan'dır. Dolayısıyla böyle bir benzerlik var. Batı bunu bittabi kullanıyor. Bu konuya 300 yıldır yatırım yapıyor, bahsettiğim oryantalist kuruluşlar ajan yetiştiriyorlar, mezheplerimizi iyi araştırıyorlar. Mezheplerin dost ve düşmanlarını öğrenmek için alan araştırması yapıyorlar. Zayıf noktalarımızı tespit ettiklerinden coğrafyayı pek ala yönlendirebiliyorlar. Bizde ise bilgi yok. Değil Hristiyan ve Yahudi mezheplerini, kendi mezheplerimizi dahi bilmiyoruz.

M: Şiilik konusuna yoğunlaşmış biri olarak sizce Şiilik siyasi bir kavram mıdır yoksa dini mi?

H: Şiilik ben ve benim alanımdaki çoğu akademisyene göre siyasi bir mezheptir. Çünkü çıkışına baktığımızda siyasi olarak doğduğunu görüyoruz. Bir tarafta dört halife silsilesini hakiki halifeler olarak tanıyan bir grup, ki bu grup seçimle bu insanların Müslümanları yönetmesi gerektiğine karar veriyor. Diğer taraf ise Müslümanların idaresinin insanın seçimine bırakılacak kadar basit olmadığını, tıpkı peygamberler gibi bu liderleri de Allah'ın tayin etmesi gerektiğini, bu tayinin de Hz. Ali ve evlatları şeklinde yapıldığını ve bu silsileye diğer üç halifenin dahil olmadığı şeklindeki görüşe sahip. Şiilik de bu siyasi uzlaşmazlıkla ortaya çıkıyor. Cemel ve Siffin savaşlarında yine siyasi bir Şiilik görüyoruz. Zaten Şii, "Şiatü Ali" yani Hz. Ali taraftarları anlamına gelmekte, karşılarında da Şiatü Muaviye var. Şii kelimesi siyasi taraflarlık anlamını karşılıyor aslında. 300 yıl sonrasında

ise Şiilik dinileşiyor çünkü siz bir davayı sadece siyasi olarak yürütemezsiniz, buna kuvvet kazandıracak birtakım şeyler lazım. Bu kuvvet de dini argümanlarla kazandırılıyor. Bugün de dini bir mezhep olarak Şia karşımıza çıkıyor.

B: Peki Hocam dini açıdan ele aldığımız zaman Sünni Şii çatışmasını Hristiyanlıktaki Katolik Ortodoks çatışmalarına benzetebilir miyiz?

H: Belli ölçüde benzeyebilir. Bütünüyle aynı, birebir benziyor demek çok doğru değil fakat Katoliklerde mesela Papa vardır ve Papa, Tanrı adına konuşur. Şia'da da imamlar bir nevi Allah ve peygamber adına konuşan insanlardır. Ama 12. İmam gayret etmiştir, kaybolmuştur ama ölmemiştir, kıyamete kadar onu bekleyeceklerdir, kıyamette tekrar gelecektir dünyaya. Yani o şekilde inanıyorlar. Peki bu sürede bu işi kim yapacak? Bu sefer imamın adına vekâlet eden Şia alimler yapacak. İşte Humeyni yapacak ondan sonra dini rehber olan İran'da Ali Hamaney yapacak. Bu şekilde inanıyorlar yani. Sünnilikte ise böyle bir durum söz konusu değil. Allah ile Peygamber adına konuşma diye bir şey yok. Allah ile Peygamberin bize bıraktıkları kaynakları ictihad ile yürütme üzerine bir anlayış var. Bu nedenle belki bu iki çatışma benziyor olabilir.

B: Sünni dünyasının İran'a Şii politikası bağlamında bakışı tutumu nasıl olmalı? Hem birlik taraftarı iyimserler hem de dışlayıcılar. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

H: Şimdi ehlisünnet vel cemaatin bir prensibi var. Ehl-i Kible tekfir edilemez. Ne demek bu? Yani namazın farz oluşuna inanan kiblenin varlığına inanan, kibleye dönüp namazını kılan,

“Ama şunu unutmamalıyım ki, Doğu'da da Batı'da da bu çatışmalar mezheplerin kendi aralarındaki çatışmalardan ziyade siyasilerin çatışması. Siyasiler mezhebin gücünü bildiğinden dolayı siyasi kozlarını mezheplerle özdeşleştiriyorlar ve böylece arkalarına aldıkları gücü rakiplerine karşı kullanıyorlar.”

kılmasa bile buna itikad eden farklı mezhepler Müslüman kabul edilir. Bidatçı olabilir ama kafir olamaz. Şimdi onlar biz Müslümanız demeye devam ediyorlar. Ehl-i kible oldukları için onları tekfir etmiyoruz. Belki Sünnilikten dışlıyoruz, bidatçı diyoruz ama dinden dışlamıyoruz. Ehli sünnet vel cemaatin böyle bir prensibi var. Bu prensip tabii ki tekfir etmeyi doğrudan engellemesi lazım ama tabii ki her zaman böyle oluyor mu olmuyor. İşin içine siyasi çatışmalar girince iki taraf mezhepler savaşı siyasi savaşa dönüştüğçe o zaman ne oluyor, iki taraf da kinleniyor, birbirine karşı bileniyor, tekfir daha kolay edilir hale geliyor. Ama bu gerilimli durumların İslam tarihinde çoğunluğu kapsamadığını görüyoruz. Siyasiler mezhepleri kendi hallerine bıraktıklarında mezhepler birbirleriyle iyi geçinmeyi çok iyi biliyorlar. Problem olmuyor. Aynı camide namaz da kılıyorlar, evlilik münasebetlerinde herhangi bir sorun olmuyor. Ama siyasiler az önce belirttiğimiz ayrıntıları kaşıyınca o zaman bu çatışma ortaya çıkıyor. Günümüzde de böyle gerilimli bir durum var. Bunun sebeplerinden bir tanesi vehhabilik. Sünnilik adına hareket eden vehhabilik. Kendilerine Sünni diyen ve kendilerinden başka kimseyi de Sünni kabul etmeyen dışlayıcı bir yapı olan Vehhabilik. Diğer taraftan ise 1979 sonrası İran'daki resmi ideoloji. İran'daki resmi ideoloji bir mektebi ideoloji. Yani İran

anayasasına yazmışlar, bu yeni cumhuriyetin yeni mezhebi Oniki İmamcı Şiiliktir. Bakın mektebi bir kimlikle karşı karşıyayız. Bu da yayılmacılık peşinde. Yani kendi mezhebinin çoğul olmadığı yerlerde de yayılmak istiyor. İşte Irak 'tan sonra, diyelim Irak'ta çoğunluk Şia ama Suriye'de değil, Yemen'de çoğunluk değil, Suudi Arabistan'da zaten azınlık var. Peki ne yapıyor? Oralarda da hakimiyetini kurmak istiyor. Bu rahatsızlık yaratır. Bu durumda olanlardan bir tanesi de Suudi Arabistan. Suudi Arabistan'ın mezhebi ne? Vehhabilik. Vehhabiler Şiileri kafir sayıyor. Dolayısıyla ne oluyor, bu iki kutup çatışmayı azdırıyor. Aslında iki taraf da azınlık. Ortada makul bir çoğunluk var. Osmanlı'dan miras kalmış olan Sünni, iki tarafa da sorun çıkarmadıkları sürece ılımlı yaklaşan ve iki tarafı da İslamın içinde kabul eden ve haklarını kendilerine veren serbestlik ortamı yaratan bir anlayışımız var. Türkiye'nin bu aslında en güzel tarafıdır. Fakat makul olanın sesi fazla duyulmuyor. İki taraf ne yapıyor? Çatışarak İslam'ı da kötü gösteriyorlar, islamafobinin artmasına sebep oluyorlar. Durum bundan ibaret.

B: Peki hocam Şiiliğin İran kültürüne, günlük hayatına ve sinemasına etkileri nelerdir? Nasıl etkileri olmuştur?

H: İran ile Şiilik yoğurulmuş bir vaziyette.

Dolayısıyla sokaktaki, çarşıdaki, evdeki hayata, dini yaşama doğal olarak yansıyor ve tabii ki kültüre yansıyor. İran kültürünün önemli bir parçasıdır. Sinema mesela, dünyada gayet başarılılar. Ona da bir şekilde ritüeller yerleşince yansıyor. Bir yas kültürü var. Yani Şiilik bir yas kültürüdür. İran filmlerine baktığınızda içiniz kararır ve bunun arkasında Şiiliğin matem kültürü büyük rol oynuyor.

M: Peki Anadolu kültüründe Şiiliğin etkileri nelerdir?

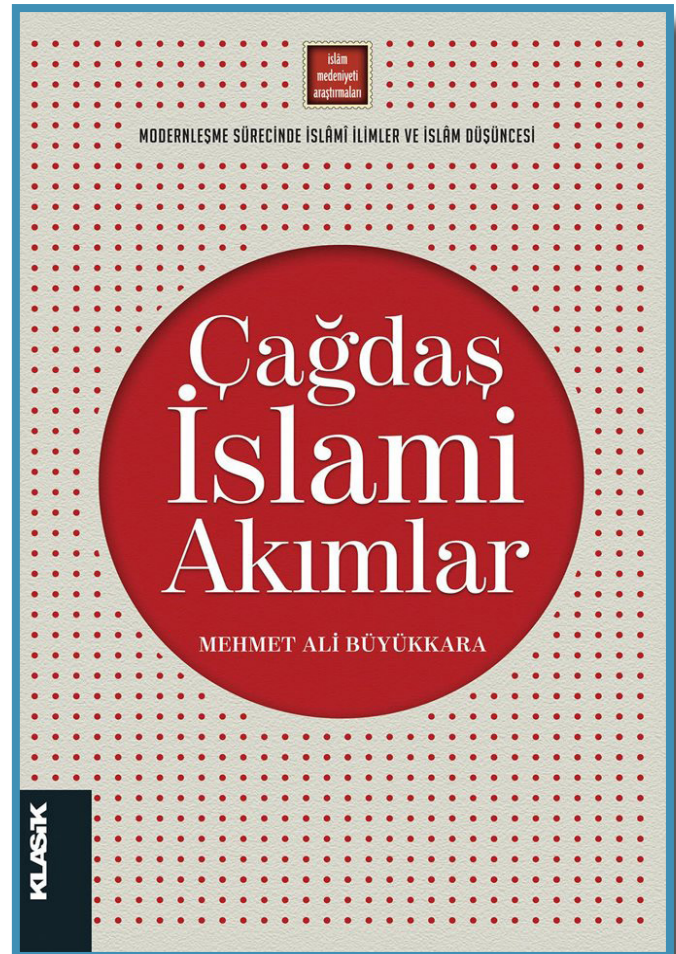
H: Anadolu'da Şiilik etkileri İran'daki kadar kuvvetli değil. Anadolu nihayetinde Sünni bir coğrafya. Ama bu coğrafyanın önemli bir etnik parçası var o da Anadolu Aleviliği. Anadolu Aleviliğine baktığımızda Şiilikle benzeştiğini görebiliriz ama aslında Anadolu Aleviliğinin doğrudan Şii kökenli bir dini yapı olmadığını bilmemiz gerekir. Anadolu Aleviliği köken olarak eski Türk dinine dayanır. Şiilik etki etmiş midir etmiştir. Ama daha sonraki zamanlarda Safeviler döneminde 16.-17. yüzyıllarda etki etmiştir. Kerbela, 12 imam gibi Şii unsurlar var, bunları kabul ediyoruz ama Anadolu Aleviliğinin kökenlerine baktığımızda eski Türk dininin daha etkili olduğunu görüyoruz. Bu nedenle belki Anadolu'da Şii tohumları bir Anadolu Aleviliği üzerinde görüyoruz. Ama yarım milyon kadar Kars ve Iğdır yöresinde yaşayan, İran'dakilerle aynı mezhepten Ceferi ve Şii vatandaşlarımız da var ama onlar aleviler kadar çoğunluk değil.

M: İHL öğrencilerine tavsiyeleriniz neler?

H: Gençlerin çok çalışması lazım. Hangi işi yapıyor-salar güzel yapmalılar. Tabii bunun ön basamağı da iyi bir eğitim almak. Ancak eğitim tek başına yeterli değil. Müslümanca yaşamamız lazım. İHL öğrencilerinin ise ekstra çalışması lazım. Çünkü dini öğreniyorlar. Bir defa hangi alana giderlerse gitsinler öğrendiklerini unutmayacaklar. Örnek olmamız lazım. Eğer böyle yaparsak Allah yolumuzu açacaktır. Ayette ne diyor 'Kim bizim yolumuzda gayret ederse, ona yollarımızı açarız'. Yani kısacası bu noktada çalışmanız ve çalıştığınızı hayatınıza aktarmanız gerekir diyelim.

M: Çok teşekkür ediyoruz hocam. Çok verimli bir sohbet oldu.

H: Ben teşekkür ediyorum.

Sünnet Olmadan Ümmet Olmaz

İsmail Furkan Kaklık

Sözlerin en şerefli, en kıymetli, en güzeli Allah'ın kelimasıdır. Celle celaluhu ve amme nevaluhu ve la ilahe gayruhu. Sünnetten bahsederken elbette Kuran'dan bahsetmeden olmaz. O halıkımızın sözü, hayat rehberimiz, baş tacımız Yaradamız'ın âlemlerin rabbinin biz günahkâr kullarına hitabı, vahyi...

Beşer sözlerinin de en güzeli Resulullah efendimizin hadis-i şerifleridir. Biz onun sözleriyle Kur'an-ı hakkıyla yorumlar, onun hareketleriyle ibadetlerimizi ifa eder, onun sünnetiyle de hayatımızı devam ettiririz. Bu sebepten dolayı onun hadis-i şerifleri bizim rehberimizdir, şifamızdır dertlerimizin ilacı, devasıdır. Yolların en güzeli onun ümmetine göstermiş olduğu yoldur.

O yoldan gidenlere ne mutlu!

Sünnete aykırı yollara sapanlara ne yazık!

Çünkü sünnetin zıddı bid'attir. Sünnetle hareket etmeyen insanlar niyetleri iyi bile olsa hayır işlediklerini sansalar bile sünnete uygun olmayan işler bid'attir, dalalettir.

İşte bu yüzden ki şanlı tarihimizde ecdadımıza karşı nice kez kahr-u perişan olan batıl günümüzde de küresel odakların sinesinde yüz değiştirerek dinimizin Kuran-ı Kerimden sonra -hatta Kur'anı Kerim'i açıkladığı için- en önemli kaynağına: sünnet-i seniyye-i nebeviyye'ye aramızda bulunan mümin kardeşimiz bellediğimiz kimselerin ağzıyla düşmanlıklarını yapmakta ve dini tahrif etme uğraşlarına devam etmektedirler. Evet, biz biliriz ki la galibe illallah "Allah'tan başka galip yoktur." Yaptıkları şerhlerin hepsi gün gelecek yüzlerine çarptırılacak fakat bir Müslüman olarak hepimizin vazifesidir sünnetin muhafızı olmak, hepimizin vazifesidir Peygamberin bize miras bıraktığı ilmi yaşatmak. Ne demişler "Kader gayrete âşıktır, bir başka boyuttan muvaffakiyet de gayrete âşıktır." Ümmet olarak bu uğurda gayret edeceğiz, cehd edeceğiz. Peygamber-i Zîşan Efendimiz zaten hadis-i şerifinde Ümmetin fesada uğradığı, bozulduğu, sapıtığı zamanda sünneti ihya edene yüz

şehit sevabı vardır diye buyuruyor. Allah bu müjdeye nail olmayı nasip eylesin.

Elhamdülillah bizden önceki hadis âlimleri hadisleri çok düzenli bir şekilde râvisinin hafıza gücüne kadar titizlikle tasnif etmiş ve bu çalışmalar sayesinde hadislerin toplanmış olması Kuran-ı Kerim'in en iyi şekilde anlaşılmasına vesile olmuştur. Çünkü Kuran Resulullah'a inmiştir ve onun ahkâmını yaşamayı ilk önce Resulullah Efendimiz tecrübe etmiştir. Yaşanmasını sağlamak için açıklamaları Resulullah efendimiz yapmıştır. Binaenaleyh eğer hadis-i şerifler olmasaydı biz zekâtı nereden ne kadar vereceğimizi katıyen bilemezdik. Çünkü Kuran-ı Kerim'de "namaz kılın, zekât verin" diyor, ama detay hadis-i şeriflerdedir. Yani bu güzel gayretler, hadis-i şerifler, Kur'anı Kerim'in iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Allah hadis âlimlerimizden razı olsun.

Çeşitli ümmetler, çeşitli kültürler demektir. Çeşitli görgüler, bilgiler, adetler, örfler demektir. Çeşitli milletlere mensup olan İslam ümmetinde hadis-i şerifler, yıllar boyu bir kültür birliği meydana getirmiştir, bir davranış birliği sağlanmıştır. Milletler ümmet olarak kaynaşmıştır. Onları bid'atlere sapmaktan korumuştur. Dejenerasyondan, başka

yabancı kültürlerin içinde –entegrasyon dediğimiz– onlara uymaktan, erimekten, bozulmaktan kormuştur. Bir Pakistanlı, bir Sudanlı, bir Mısırlı, bir Cezayirli ile; Balkanlardaki bir Müslümanla, hadisi iyi bilen bir insanla, her yönden çok rahat uyuşabilir, anlaşabilirsiniz. Çünkü kültür birliği meydana gelmiştir. Hadis-i şeriflerden doğan bir beraberlik, zevk birliği, davranış birliği, yaşam şekli birliği meydana gelmiştir. Fakat bunun bilincinde olan İslam düşmanları, misyonerler, müsteşrikler de Müslümanları değiştirmenin, İslam’dan uzaklaştırmanın yolu, hadisi yıkmaktan, sünnet-i seniyye ile mücadele etmekten geçtiğini bildiklerinden Müslümanları kandırmak için Peygamber efendimizin hadis-i şerifine ve hadisçilerin hadis kitaplarına, rivayetlerine hücum etmiş ve onları karalamaya veya yıkmaya gayret etmişlerdir.

Bu yüzden ümmet ordusunun bir neferi olarak teyakkuzda olmakta fayda var. Çünkü artık dünyadaki Doğu-Batı bloğu düzeni yerine şimdi, Doğudan Batıya bir çizgi çekilirse yukarıda Rusya var, Avrupa, Amerika var Müslüman olmayan ülkeler var. Onun altında Fas’tan Endonezya’ya ka-

dar İslam ülkeleri sıralanıyor. Bu sebepten ötürü Batılı devlet adamları; “Şimdiki mücadele eksenini Kuzeyle Güney arasındadır. Karşımızda Müslümanlar vardır.” diyorlar.

İşte bütün bunların karşısında Müslümanların; bu oyunları anlayan kaliteli insanlar olması lazım. Kuvvetli bir imana sahip olmaları lazım, dinlerine sahip çıkmaları lazım! Başka devletlerin birbirleriyle birlikler kurmaları gibi Müslümanların da Avrupa Topluluğu, Kuzey Amerika Ekonomik Topluluğu, Pasifik Topluluğu gibi birtakım topluluklar kurmaları, kardeş olmaları, birbirleriyle kenetlenmeleri lazım! Bunun içinde sünnet ekserinin etrafında Kuzey bloğuna karşı tüm Ümmet-i Muhammed’in yekpare tek vücut hale gelmesi büyük önem arz eder.

Bu noktada Müslümanların birlikteliğini sağlayacak olan Sünnettir, hadis-i şeriflerdir.

Allah-u Teâlâ bizi sünnet-i seniyyeye aşina eylesin, Peygamber efendimizin yolundan ayırmasın.

Âmin.

Vesselam.

Mısır'a Dokunmak

Muhammed Altınışik

Seyahat Üzerine

“Yerlisi değilim.” diye bir laf vardır. Sorulan yeri bilmediğimizi, tanımadığımızı söylemek için kullanılır. Kolay da değildir bir yerin yerlisi olmak. Oradaki mekânlara aşina olmanız, nerelerde neler yapılır, neler yapılmaz bilmeniz gerekir. Bu da yetmez, insanlarla tanışmanız, ihtiyaçlarını bilmeniz, hatırlarınızın geçmesi gerekir.

Seyahatler insanlara yeni ufuklar, hayatlarında yeni pencereler açar. İyi güzel de bu ufuk nedir? Direk sözlük anlamını yazıyorum; ufuk, düşünce yeteneği demektir. Dolayısıyla seyahatlerimizin bize bir şeyler katıyor olması için anlık yaşanıp sonra sadece fotoğraflarda hatırlanıyor değil, yaşantımıza bir şeyler katıyor olması gerekir. O yüzden yerlisi olmak gerekir aslında gidilen yerin.

Genel Hatlarıyla Mısır

Seyahatin anlam ve önemine dair kısa bir konuşmadan sonra asıl konumuza geçelim.

Mısır, askeri darbenin yaşanmış olduğu ve hâlâ darbe hükümetinin yönetiminde olduğu bir ülke. Do-

layısıyla fikir özgürlüğünden bahsetmek olanaksız. Gazetelerden, sosyal medya hesaplarına kadar her şeyin darbe hükümetinin denetiminde olduğu bir ülkeden bahsediyoruz. Her sokağın başında (darbe olalı 4 sene olmasına rağmen) askerler bekliyor. Korkulardan besleniyorlar, korku toplumunu da asla eski haline döndürmek gibi bir niyetleri yok. Ülkenin büyük toplum yapılanmalarından Müslüman Kardeşler tamamen bertaraf edilmiş. Liderleri idam edilmiş. Kalanları da Türkiye'ye gelmiş.

Tabii darbenin getirdiği güvensizlik ve istikrarsızlık ortamıyla beraber ülke ekonomisi de haliyle bir çöküş yaşamış. Afrika ve İslam coğrafyasının sembolü sayılabilecek Mısır'da ekonomi yüzde yüzlük bir daralmaya uğramış. Darbe öncesinde fazla fazla yeten öğretmen maaşı, artık bir ev kirası etmiyor. Hemen söyleyeyim, en kötü evin kirası; 1000 Pound, öğretmen maaşı; 1000 Pound.

Ülke genelinde okuma yazma oranı yüzde kırk elliler civarında. Yani okuyan/okuyabilen bir milletten söz etmek mümkün değil. Bu da insanların tek haber kaynaklarının televizyon olmasına

neden oluyor. Dolayısıyla da sorgulayan, merak eden bir insan görüntüsü yok karşımızda. Ekonomik olarak da zor durumda olan bir halktan bahsetmiştik. Bu da aslında teknolojiyi geriden takip eden, günümüz modernliğine daha ayak uydurmamış insanlar çıkarıyor ortaya ki en sevdiğim yanı da bu oldu Mısır'ın. Samimi ve hâlâ kendisi olarak kalabilen insanlar var Mısır'da. Samimi derken herkesle hemen konuşan, etrafa neşe saçan bir tipten bahsetmiyorum. Neyse o olan ve doğal kalabilen bir insandan bahsediyorum.

Biraz da Mısır tarihinden bahsedelim. Mısır'ın tarihi MÖ 3100'lere dayanıyor. İlerleyen teknoloji ve güçlü kültürel yapısıyla ön plana çıkan Mısır Uygarlığı'nda bugünün teknolojilerinin de çoğunun temeli atılmış. Sonrasında Büyük İskender'den Bizans'a, Tolunoğullarından Fatimilere birçok devletin yönetimi altına girmiş Mısır'da Osmanlı'nın izlerini hâlâ güçlü bir şekilde hissetmek mümkün.

19. yüzyılın başlarına kadar bölgeye hâkim olan Osmanlı, kendi paşası Muhammed Ali Paşa'nın devletini ilan etmesiyle birlikte bölgenin iç işlerinden elini çekmek zorunda kalmış. Belki isim olarak Osmanlı yokmuş ama yeni kurulan Mısır Hidivliği de Osmanlı'nın yönetim tarzı, dinamikleri ve kültüründen başka bir şey ortaya koymamış. Muhammed Ali Paşa ve oğulları dönemindeki eserlerin mimari yapısından ve devletin işleyiş sisteminden bunu anlamak mümkün. Hidivliğin başlarında Osmanlı ve Arap kültürünü harmanlayan Mısır Hidivliği, zaman geçtikçe Avrupalı akımlarla birlikte Batı kültürüne yakınlaşmış ve günlük hayata da bu etkiyi yansıtmış.

Mısır'da Şiir

Arapça şiirin dili. Bu da insanların günlük yaşantılarına, alışkanlıklarına etki etmiş durumda. Mısır'da insanlar çocukluklarından itibaren şiir ezberlemeye başlıyorlar ve bunu kendileri istedikleri için yapıyorlar. Tabii şiir ezberlemek bir zorunluluk değil de keyif verici bir aktivite olunca şiiri de her zaman hayatlarının içinde tutuyorlar. Mesela, üniversiteli gençler, dikkat çekiyorum bu arkadaşlar edebiyat öğrencisi değil, hep beraber oturup, sırayla birbirlerine şiir okuyorlar. İyi bir şiir okunduğunda ise hepsinin neşesi yerine geliyor, mest oluyorlar. Böyle bir olayı Türkiye'de herhangi bir öğrencide göremezsiniz, illa ki şiire ilgisi olması, şiirle hemhal olması gerekir.

Mezar Ev Kavramı

Mısır'da yaşam koşullarının ve alım gücünün az olduğuna değindim. Ama durum az önce bahsettiğimden maalesef çok daha vahim.

Başlangıcı Antik Mısır dönemine dayanan, ölümlerin kişisel eşyalarıyla beraber, ölünün yakınları tarafından yaptırılan tek odalı evlere gömülmesi geleneği 21. Yüzyıla kadar varlığını sürdürmüş. Dolayısıyla özellikle Kahire'de mezar evlerin oluşturduğu mahalleler ortaya çıkmış.

1960'ların başına denk gelen Kahire'ye çalışmak için göç etme furyasıyla beraber nüfusu hızla artan şehir bir süre sonra konut ihtiyacını karşılayamaz olmuş. Bu sorun karşısında bir çözüm arayışında olan hükümet, çareyi mezar evleri yeni gelenlere açmakta bulmuş.

Şuanda 2 milyon kişinin barındığı mezar evlerde durum içler acısı. Genellikle tek odadan oluşan evlerde 7-8 kişilik aileler şeklinde yaşayan insanlar, bütün hayatlarını sefillik içerisinde ve mezarlarla iç içe geçiriyorlar. Afrika'nın ve İslam dünyasının en önemli ekonomileri içerisinde yer alan Mısır'da durum maalesef bu.

Mısır aynı zamanda sınıfların derin uçurumlarla birbirinden ayrıldığı bir ülke. Yani orta sınıfı olmayan bu sistemde bir yandan mezar evlerde yaşayan insanlar, bir yandan da son model Amerikan cipine binip o AVM benim bu AVM senin köşe kapmaca oynayan insanlar görüyorsunuz. Evsizlik kavramı da hissedilir bir şekilde fazla. Nil nehri kenarında dünyaca tanınmış büyük otel zincirleri, birbirinden büyük binalar dikmek için birbirleriyle yarış içindeyken, onlarca aciz evsiz görmek insanın canını yakıyor.

Tarihi ve Doğal Güzellikler

Mısır, yazı boyunca bahsettiğim gibi maalesef yoksullukla, kötü yönetimlerle boğuşuyor. Özellikle vizyonsuz yönetim ve plansızlık Mısır'ı potansiyelinin çok çok gerisine itmiş durumda.

Örneğin, pek çok otantik balığa sahip olan ve kıyılarında dahi mercan resiflerine rastlayabileceğiniz Kızıl Deniz, maalesef değeri bilinmeyen

yerlerin en başında geliyor. Mısır tatil turizminin başını çeken Şarm El Şeyh'te bile lüks oteller 30-40 lira civarlarında seyrediyor.

Tarihi güzelliklerine gelecek olursak, birçok tarihi eser, kırık dökük, harabe şekilde. Kültürel değerlerin en başında gelen tarihi eserler maalesef piramitler dışında sahihsiz kalmış. Hatta bazı tarihi binalarda yenileme çalışmalarının hiç olmamasının yanında, binaları kullanma izni de verilmiyor. Yani anlayacağınız koskoca bir tarih çürümek üzere kaderine terk ediliyor...

Her şeye rağmen bir karar vermek gerekiyorsa, Mısır kesinlikle pişman olmayacağınız, yeni deneyimlerle seyahatinizi anlamlı kılacağınız bir ülke. Belki de sıradan turistik kavramının dışına çıkmanız gereken bir yer. Avrupa'ya gitmeyi düşünüyorsanız, planlarınızı başka bir bahara saklayın. Mısır sizi bekliyor.

D.N.A

(Diriliş Neslinin Amentüsü)

Mustafa Özgör

Sezai Karakoç'a göre "diriliş", özü aramaktır, öze ulaşmak ve yeniden doğmaktır. Zihniyet savaşıdır. Karayla akın savaşıdır. Bir hayat tarzı, dünya görüşü yani bir medeniyet savaşıdır. Hepsinden öte bir ruh savaşı olarak kabul eder. Başka bir deyişle diriliş, ruhun açtığı sürekli savaşı sürdürme ve bu savaştan başarılı olarak çıkma demektir. Ruhun açtığı savaşın ne olduğu ise çok açık ve nettir. Ruh, Allah'ın huzurunda olmak uğruna savaşı. Bu savaşta ne topa, ne tüfeğe ne de nükleer silaha yer yoktur. Kaybedeni olmayan tek taraflı savaşı diriliş olarak adlandırırız.

Diriliş nesli ise tamamen bağımsız olmayan bir konudur. Diriliş nesli, "Diriliş İnsanı"nın kitle ifadesidir. Diriliş İnsanı savaşı, cihâd eder. Ancak çağımızda cihadın sadece cephede savaşmak olmadığını bilir, bilmek zorundadır. Ayrıca Diriliş İnsanı'nı çalışkan olarak tanımlar Sezai Karakoç. Ona göre Diriliş İnsanı için tembellik nefsin yatağı olmalıdır. Diriliş nesli İslam ülkelerinden çıkacaktır ve bu nesil inanç ve davranışların genel çerçevesini çizecektir.

Bir de âmentü vardır ki Sezai Karakoç "Benim âmentüm, bir nesil âmentüsüdür" der. Âmentüyü hiçbir kalıba, tanımlamaya sığdıramaz. Bazen orman sesine benzetir bazen de "Âmentüm, kana işleyen, kana kırmızı rengini veren, demir gibi kanın içinde ışıldayan bir tomurcuklanmadır" şeklinde ifade eder. Bu âmentüyü kabullenmenin kendini en duyarlı terazi ile tartmak olduğunu söyler. Ancak bu âmentüde önemli bambaşka bir değer daha vardır. Geçmiş zamandan gelmesine rağmen, ne geçmişi inkâr eder ne de ona mahkûm olur. Asıl olarak geçmişi görüp puslarından kurtuluş söz konusudur.

Bütün bunları birleştirerek bir âmentü yazar Sezai Karakoç. Diriliş Neslinin Amentüsü. Öyle sabah besmele çekip ikinci vakti bitecek bir kitap değildir. Her cümlesinden, paragrafından bir kitap çıkar. O yüzden bu kitabın üzerinde düşünmek, kafa yormak gerekir. Kitapta belirtildiği gibi önce "diriliş eri" olarak başlayıp sonrasında "diriliş ereni" ardından "diriliş pîri" olmak kolay değildir. Çalışmak gerekir.

Sonuç olarak, kitaptan bariz bir şekilde anladığımız şey şudur ki; Sezai Karakoç yeni nesli bir umut ışığı olarak görmüştür. İnsanlık için, İslamiyet için, Müslümanlar için çalışacak bir diğer deyişle cihad edecek bir nesil olarak görmüştür. Dünyadaki zulme karşı ayakta durabilme gücüne sahip bir nesil beklemektedir ve bu nesil İslam ülkelerinden parlamaktadır.

Allah, hepimizi -adı her ne olursa olsun- önce kendimize, sonra çevremize, İslam'a ve Müslümanlara hayırlı insanlar olmayı nasip eylesin.

Âmin.

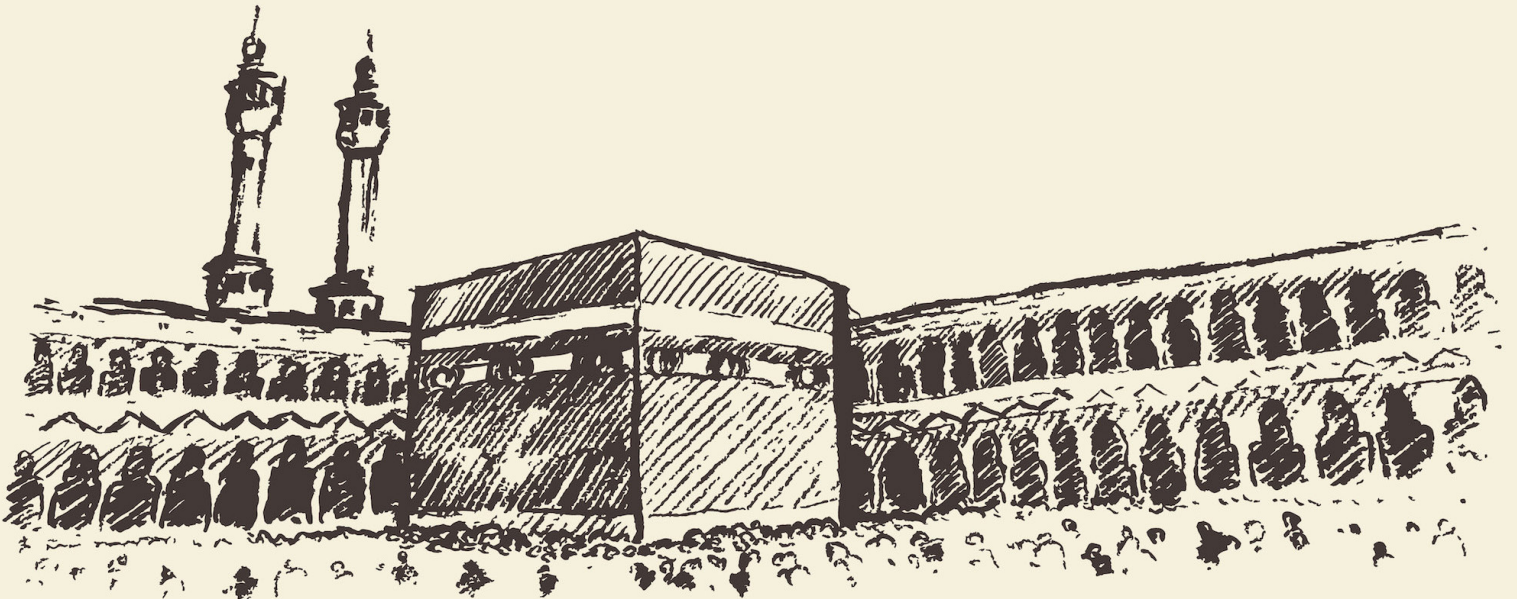
Siyer

Rana Süeda Bora

“Siyer”in tekili olan “sîra” ya da “sîret” kelimesi sözlükte “yürüyüş, yol alış” gibi anlamlara gelir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in hayata gözlerini açıp yumduğu zamana kadarki arada geçen yıllara, yani ona biçilen bütün bir ömre “siyer” isminin verilmesi, hayatı bir yol gibi düşünecek olursak Peygamber (a.s.)’ın bu çetin yoldaki seyri, yürüyüşü olarak anlaşılabilir.

Hiçbir tarih kitabını anlatılan olayların yaşandığı zaman dilimine hapsedemeyeceğimiz gibi, siyeri de pekâlâ 571 ve 632 yılları arasındaki, var oluşundan yok oluşuna kadar tüm insanlık tarihi göz önüne alındığında belki bir toz zerreciği kadar bile söz hakkına sahip olmayan bu birkaç yıla bir daha açılmamak üzere kilitlenmiş prangalarla tutsak edemeyiz. Herhangi bir biyografi kitabı ve bu kitabın sahibi sıradan bir okur düşünelim. Ortalama bir okur, kitabı, ele alınan kişinin hayatı hakkında bilgi ve fikir sahibi olmak, bulunduğu ortamlarda bu şahsın bahsi geçtiği zaman bilgilerini memnuniyet ve iftiharla insanlar ile paylaşmak gibi birtakım içi boş nedenlerle okuyacaktır. Ancak ortalamanın üstünde bir okur, zorluk ve sıkıntılarıyla koca

bir ömür devirmiş, belki de geçici olan hayatında dünyaya kalıcı izler bırakmış olan bu şahsın yaşadıklarından kendine birtakım paylar çıkaracak, bütün hataları yaşayıp tecrübe etmeye ömrünün yetmeyeceğini bildiğinden, bu kişinin yapmış olduğu yanlışlardan ders alacak ve öğrendiklerini içselleştirmeye, hayatına bir nakış gibi özenle işlemeye gayret ederek verimli bir okuma yapmış olacaktır. Herhangi bir biyografi kitabının böylesine ciddi ve disiplinli bir okuma gerektirdiği hususunda hemfikir olduğumuzu varsayarsak, tüm benliğimizle inandığımız vahyin ilk muhatabı, ilk davetçisi ve ilk müfessiri olan Hz. Muhammed (s.a.v.)’in hayatına, yani Siyere haksızlık ettiğimiz, gereği kadar titizlikle okumadığımız kanısına varmak çok da zor olmayacaktır. Siyeri diğer kitaplardan aşağı tutmak şöyle dursun, bir tutmak bile uygun ve bir Müslüman’a yaraşır bir davranış olmayacaktır. Çünkü “Allah Resulü’nün hayatı vahyin ete kemiğe bürünmüş şeklidir.” Bu bağlamda -teşbihte hata olmasın- bir sinema filmi veya bir dizi için yazılmış senaryo metnini vahye benzetirsek, metnin çerçevesinden çıkmadan ve metni destekler, açıklar şekilde kendi

jest ve mimiklerini ekleyerek harfleri somutlaştı-
rıp onlara canlılık ve hareket veren oyuncular da
Siyere benzetebiliriz. Senaryo ve oyuncu nasıl ki
birbirine derinden bağlı iki dost ise, Kur'an ve Pey-
gamber'in de öyle olduğu su götürmez bir gerçektir.
Zira "Peygamberi göz ardı ederek Kur'an'ı anlama-
ya çalışmak ne kadar vahim bir hata ise, Kur'an'ı
göz ardı ederek Peygamberi anlamaya çalışmak da
o kadar korkunç bir hatadır."

Siyerin ehemmiyetine değindikten sonra oto-
matik olarak bir alt başlık şeklinde gelen "Siyeri
doğru okumak" konusunun da altını çizmek istiyö-
rum. Zira Peygamber (a.s.)'in sünnetini ve ahlakını
yaşayabilmenin yolu siyeri doğru okumaktan geçer.
Doğru okunmayan hiçbir kitabın faydası olmaya-
cağı gibi -göz ardı edilebilecek ufak tefek istisna-
lar dışında- zararının dokunacağı da söylenemez.
Ancak doğru okunmayan Siyerin hiçbir yararı
olmamakla birlikte Kur'an'ı anlama ve kavrama
noktasında bizi eksik bırakabileceği için zarara uğ-
ratması da muhtemeldir. Bu bağlamda Kur'an'ın
altın anahtarı olan Siyeri doğru, hakkıyla ve en gü-
zel şekilde istifade ederek okuyabilmek adına öne
çıkan birkaç hususun üzerinde duracağım.

Öncelikle, Allah Resulü'nün hayatı Kur'an'ın
kontrolü altında olmaksızın veya yeteri kadar üze-
rinde durulup tefekkür edilmeksizin okunduğun-
da okuru yanlış fikirlere, sonrasında da buna bağlı
olarak yanlış ve/veya eksik eylemlere sevk edebil-
mektedir. Bu nedenle siyer okumasında Kur'an
hakemliği ihmal edilmemesi gereken en önemli
noktadır. İkinci olarak, Siyer-i Nebi'nin Siyer-ül
Enbiya'dan ayrı tutularak okunması da birtakım
sakatlıklar ve aksaklıklara neden olacaktır. Siyeri
doğru okuma başlığı altında yine çok önemli bir
yere sahip olan, Hz. Muhammed'i insanüstü ve
kimsenin sahip olamayacağı süper güçlere sahip
biri olarak tasavvur etme hatasına düşmek, bu
konuya verilebilecek en güzel örnektir. Hz. Pey-
gamberi örnek ve model insan olarak görmekten
çıkıp olağandışı, akılların alamayacağı mucizevî

biri olarak görmeye başladığımız ve Allah Resu-
lü'nün, " Ben de sizler gibi bir beşerim, hata da
isabet de ederim." hadisini unuttuğumuz an siye-
ri yanlış okumanın en feci sonuçlarından birine
kendimizi mahkûm etmişiz demektir ve bu sonuç
dallanıp budaklanarak insanı çok daha tehlikeli
yerlere taşıyabilmektedir. Zira "Peygamber tasav-
vurumuzun bozuk olması Peygamberi -hâşâ- boz-
maz, fakat bizi bozar." Bu sebeple siyeri itina ile
olduğu kadar ihtiyat ile de okumamız icap eder.

Allah-u Teâla Hz. Muhammed (s.a.v.)'i tüm in-
sanlık âlemine "üsve-i hasene (en güzel örnek)"
olarak göstermiş ve küçük bir çocuk karda minik
ayaklarıyla yürümeye çalışırken nasıl babasının
ardından gidiyor, onun bastığı yerlere basmaya
çalışıyorsa O da bizden Hz. Peygamberin (a.s.)
izinden gitmemizi, vahiyle bildirilen "sırât-i müs-
takim"den ayrılmamamızı istemiştir. Allah'ın bir
insanı örnek göstermesi onun madden (bedenen)
ölmüş olsa da mânen (ruhen) kıyamete kadar
yaşatılabilir ve yaşanabilir olduğu anlamına gelir.
Yani bizlerin, siyeri okurken Peygamberi (a.s.) ve
yaşadığı dönemi içinde bulunduğumuz çağa taşı-
mamız elzemdir. Yazının başında da zikrettiğimiz
gibi, günlük yaşantıya uyarlanmayan bir okuma
sahibine elle tutulur, kayda değer ölçüde değerler
katma niteliğine sahip değildir.

Son olarak, Siyer-i Nebi'yi küçük detaylara ta-
kılıp (örneğin yaş ve yıl gibi hiçbir önemi olma-
yan sayılara bağlı tartışmalar) büyük resmi, yani
Efendimiz (s.a.v.)'in ahlakını gözden kaçırmama-
ya uğraşmak, onun o hoş ve zarif ahlak elbisesini
giyebilmek için atılan bütün adımlar Siyeri doğru
okumanın bizlere en güzel getirisi olacaktır. Allah
Resulü'nün hayatını okumadaki yegâne amacı-
mız da Kur'an ahlakına bürünmüş olan Efendimiz
(s.a.v.)'e ahlâken benzeme arzu ve çabası olmalıdır.

"Ahlak fidan gibidir; tek tek dikmek gerekir.
Ahlaksızlık yangın gibidir; tek tek yakmaya gerek
yoktur. Bir kundakçı, koca bir ormanı yok edebilir."

Kur'an'ın İnsanı İnşası İnsanın Yeryüzünü İmarı

Melek Beyza Reyhanoglu

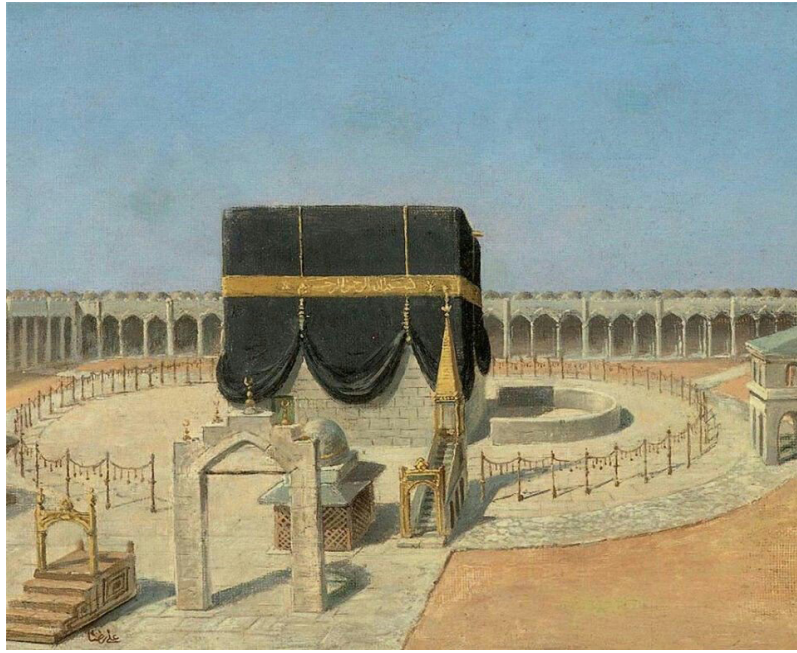
“Artık üstlerindeki göğe bakmazlar mı ki, onu nasıl bina etmiş ve süslemişiz, onun hiçbir çatlağı yoktur.” ilahi kelamıyla en yüce mimarın Allah olduğu, en kusursuz ve en güzeli onun yapacağı, Kur'an-ı Kerim ile belirtilmiştir. El Bari(c.c) ismi şerifiyle Rabbimiz; var eden, ayıpsız ve noksansız bir düzen içerisinde yaratandır. İnsanoğlu, yaratılmışların en şerefli olarak sevgili Peygamberimiz (s.a.v)'in dualarında buyurduğu gibi “Allah'ım bana öğrettiğinden beni faydalandır. Fayda verecek bilgiyi bana öğret ve ilmimi arttır.” hadisini rehber edinip Allah'ın kendisine bahsettiği imkânlar ve kabiliyetler dâhilinde çevresini yaşam için elverişli hale getirme çabasıyla bilgisini ve ilmini kullanarak dünyada imarı gerekli görmüştür.

Mimarinin; bu sınırlı topraklarda göçebe misali yaşayan insanların, dünyada yer alma isteklerinin fiziksel bir yapı bulmuş hali olduğunu söylemek zor değildir. Kadim zamanlardan beri medeniyetler inşa edilmiş ve elde edilen değerler hayatın her anına yansıtılmıştır. Bu sebepten ötürü; bir sanat kategorisine girmiş olan mimari, binlerce yıllık kültürleri, değerleri ve dini öğeleri yansıtmaya birebirdir. Ayrıca bir yapının amacına uygun olması yanında göze çok hoş gelmesi gerektiği düşüncesi de akıllarımızda yer etmiştir fakat bizlerin literatüründe önemli olan; insanların bilhassa Müslü-

manların yaşamını ve yaşama bakış açısını idrak edebilmek nihayetinde insan ruhunu İslami bir tutum ve ifadeyle beslemektir. Lakin köklü mimarimizin; modernizmin habersiz kurbanı olarak diğer medeniyetlerin mimarilerine uyum sağlamaya çabaladıkça benliği kaybolmuş, İslam'ın sükûnetli ama bir o kadar hareketli sanat anlayışı yıkılmaya başlamıştır. Peki, bu yıkıma maruz kalan mimarimiz nasıl hayatımıza girmiş ve hangi sebepten bu toprakları terk etmeye mahkûm edilmiştir?

Hiz. Peygamber (sav)'in dünyaya geldiği ve ilk

vahyin indiği şehir olan Mekke “şehirlerin anası” ismiyle kitabımız Kur'an-ı Kerim’de yer almaktadır. O zamanların şehir kültürünü iyi bir şekilde yansıtan, tarihi ve stratejik bir konumda yer almasının yanı sıra mabetlerin en güzeli Kâbe’ye ev sahipliği yapan bu şehir Müslümanlar için tüm zamanların en kıymetli şehri olmuştur. İslam

vahyinin yaşandığı başka bir şehir olarak Medine de bir o kadar önem arz etmektedir. Medine, Mescid-i Nebevi'nin inşasıyla şehir hüviyetine kavuşmuş, mescid hayatın merkezine alınmış ve yaşam alanı onun çevresinde genişletilmiştir. Kufe, Basra gibi şehirlerde öncelikli olarak cami yeri belirlenmiş ve ona göre yerleşim planları yapılmıştır. Yani İslam'ın aydınlattığı bir belde ya da mimari yapıda önemli olan, onlara Allah inancının tesir etmiş olmasıdır. Ayrıca İslamiyet ve medenileşme günümüzde iddia edilenin, yapılamayacağı düşünülenin

aksine o zamanlarda birlikte ilerlemeyi başarmıştır.

İslamiyet ile tanışan ve yerleşik hayata geçen Türklerin hayatında birçok değişiklik meydana gelmiştir. Bunlardan birinin mimari anlayış olması ise kaçınılmazdır. Türk-İslam sanatının temellerinin Karahanlılar döneminde atılmış olduğu bilinmektedir ve bu dönemin eserleri gelecek nesillerin sanat anlayışına, şehir yapısına ışık tutmuş ve örnek teşkil etmiştir. En parlak örnekler ise Osmanlı döneminde; birçok camii, medrese ve türbenin yanı sıra kervansaraylar, hanlar ve saraylar ile ortaya çıkmıştır. İstanbul'un gözbebeği Sultan Ahmet'in mimarı Sedefkâr Mehmed Ağa'yı, Edirne'yi ihtişaıyla kuşatan Selimiye'yi inşa eden Mimar Sinan'ı ve onun gibilerini Osmanlı yetiştirmiştir. Özellikle Mimar Sinan, devletin gücünü simgeleyen mimari yapıların tasarlanmasında en büyük rol sahibi olmuştur. "Kalfalık eserim" olarak nitelendirdiği Süleymaniye Camii, Türk-İslam mimarisinin en güzel misallerindendir. Kubbesinden mihrabına, minberinden hünkâr mahfiline kadar zarıflığıyla göz alıcı bir eser meydana gelmiştir. Sanatın ve tasarımın doruk noktalarından olan bu ve buna benzer yapılar sadece bu dünyanın eseri olarak kalmamıştır; o dönemlerde nice mimarlar, eserlerinin her bir köşesine İslam'ın temeli Tevhid'i yansıtmıştır. Eserlere yansyarak doğrudan şehirlere de yansıyan bu anlayış, geniş topraklara hüküm süren Osmanlı İslam beldelerini güzelleştirmiş ve şekillendirmiştir ki bunu asırlar sonra bile şehirlerimizin korunmuş mahallelerinde görmek mümkündür. Bu mahalleler Batı'daki örneklerin aksine; dar, dolambaçlı yollar, çıkmaz sokaklar ve pazar yerleri gibi bir İslam kentini karakterize edebilecek unsurlara sahip olmuştur. Ne kadar gelişmemiş gibi gözüke de İslamî şehirler her zaman insancıl bir kültürün aynası olmuştur. Bir doğallık içerisinde büyüyen, özellikle odak noktası olarak camii etrafında gelişen Osmanlı şehirleri 19. yüzyıla kadar korunmuş olsa da daha sonrasında Batı'nın mimari anlayışını ve şehir hakkında düşüncelerini kabul etmiş ve tahrip olmuştur. İnsanların hayata bakış açısını yansıtan mimari değişikçe hal-

kın davranış biçiminde de gözle görülür bir değişim ve benimsenen kültüre bağlı olarak insanın çevresine duyarsızlığı ortaya çıkmıştır. Günümüzde hızla devam eden bu değişimi, İslam ile yoğrulmuş köklü mimarimizin incelenmesi, tahlil edilmesi ve hayatımıza nakledilmesi ile aşabiliriz. Çünkü İslam mimarisi, ruh hali değişkenlik gösteren bir canlı olarak insanı anlamış ve modernizmin insana olan sınırlı yaklaşımına karşın uçsuz bucaksız bir anlayış formu oluşturmuştur. Böylece bu mimari sınırsız çeşitliliğe, zenginliğe ve başarıya ulaşmıştır.

Buna karşılık; geliştiği, güzelleştiği düşünülen medeniyetler ve şehirler İslam mimarisinden etkilenecek ve böylece değişmiş olsa da asıl köklü değişikliği son zamanlarda İslam mimarisi geçirmiştir. Modern bir anlayışla taş ve soğuk görümlü binalar artarken, İslam kültürünün varisliğini üstelenen binaların sayısı azalmıştır. Beton gökdelenler arasında sıkışıp kalmış mescidlerimiz, insanın içine sevgi, mutluluk, ümit dokuyan hat ve çinilerden, heybetli minarelerden mahrum bırakılmıştır.

Daha önce bahsedilmiş olduğu gibi, İslamiyet ve medeniyet bir arada ilerleyebilmiş ise günümüzde de bu bir şekilde devam etmelidir. Medeniyet tasavvurumuz, sanat ve estetik anlayışımız, modern bir şekilde yapılara işlenmelidir. Körü körüne modernizme bağlı bir mimari anlayış bizleri asıl kültürümüze yabancı kılacaktır. Bu sebeple mimarinin, Kuran-ı Kerim'in, zihinlerini ve hayata bakışlarını inşa ettiği Müslümanlar tarafından ayağa kaldırılmasına fazlasıyla ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan mimari, dinimiz İslam'ın bir tecellisi olarak binalarımızda hayat bulmalı; bizler ve gelecek nesiller için yapılan her türlü beşeri çalışmalar bu doğrultuda ihtiyaçlarımıza cevap vermeli, her eserde bu manevi güç mihenk taşı olmalıdır.

Neyden Bir Nefes

Rana Sökmen

Üflemeli bir alet olan ve kamıştan yapılan ney, geçmişten bugünlere dek kullanılagelmiştir. İslam'ın doğuşundan sonra özellikle Mevlâna'nın Mesnevi'sinin ilk on sekiz beytinin ney üzerine söylenmiş olması, neyi tasavvufu bir imge merkezi haline getirmiş, aynı zamanda Türk kültüründeki önemini artırmıştır. Hz. Mevlâna'nın Mesnevi'si günümüzdeki manasıyla şu sözlerle başlamaktadır:

“Dinle neyden, zira o bir şeyler anlatmada
Ayrılıklardan şikâyet etmededir.
Ney der ki: Beni kamışlıktan kopardıklarından beri
İniltim kadın - erkek herkesi ağılattı.
Ayrılık bağrımı delik deşik eylesin
Ta ki aşk derdini anlatabileyim.”

Ney, İslam filozofları ve mutasavvıflar tarafından anlamı üzerine uzunca düşünülmüş ve halen düşünülen, esrarı kendisinde gizli, kimilerine

göre ise mistik bir çalgı aletidir. Zamanla tasavvuf müziğinin simgesi haline gelmiştir.

Ney kelimesinin kökeni olan “na”, Mezopotamya'da eski bir uygarlık olan Sümerlerin dilinde “kamış” demektir. Diğer müzik aletlerinden farklı olarak “çalmak” yerine “üflemek” fiiliyle anılmasının sebebi Hz. Mevlâna ve Mevlevîlik ile kendine has bir karakter geliştirmiş olmasıdır.

Farsçada sözcüklere “yapan, icra eden” anlamını kazandıran “zeden” eki, ney sözcüğüyle birleşmiş “ney-zeden” kelimesi oluşmuş ve bu kelime günümüze neyzen olarak geçmiştir. Ney üfleyen, ney üfleme sanatını icra eden, anlamlarına gelmektedir.

Neyin tasavvufî manada incelenmesi Hz. Mevlâna'nın Mesnevi'si ile başladıktan sonra İslam felsefesinde neyin yeri ile bağdaşan şu hikâye anlatılmıştır:

“Hz. Muhammed(s.a.v.) bir gün sevgili yeğeni Hz. Ali ile sohbet ederken ona ilahî aklın esrar ve hakikatine taalluk eden öyle bir sır veriyor ki Hz. Ali bu sırrın azametini içine sığdıramıyor. Hemen Medine dışına çıkıyor. Bir boş kuyu bulup takat ve tahammül gösteremediği bu sırrı o boş kuyuya tevdi ediyor. Boş kuyu coşuyor, sular taşıyor ve bu suların feyzi ile kuyunun kenarında kamışlar bitiyor. Orada bir kamışlık meydana geliyor. Nihayet bir çoban bu kamışlardan birini kesip, onu muhtelif yerlerinden delip, üflenince ses verecek şekle getiriyor. O anda o kamış parçasından âşıkane enin ve feryatlar yükseliyor. Kalplere vecd ve heyecan veriyor. O andan itibaren o kamış parçası aşk ve esrâr-ı ilâhinin hakikatlerine tercüman oluyor.” (Pakalın, 1993: 689)

Türk-İslam kültüründe ve musikisinde ney hep vârolagelmıştır. Kimi tarikatların ayinlerinde telli çalgılara cevaz verilmezken ney ve bendir yerini korumuş, ayrıcalıklı olmuştur. Aynı zamanda Mevlevîlerde gördüğümüz sema, aslından uzak bir canın kıvranışını ifade ederken semazene, aynı dertten muzdarip olan ney eşlik eder. Ney ve sema ayrılmaz iki dostturlar.

Hz. Mevlâna ve bu can yakıcı sesin mahiyetini kavramak isteyen ve ney ile hem-hâl olan nice filozoflar ve mutasavvıflar, sazların içinde en etkiliyici sesin ona ait olduğunu söylemiş, neyin “insan-ı kâmil”i yani aklî olarak olgunlaşmış, yol gösteren, kılavuzluk eden insanı temsil ettiği fikrini öne sürmüşlerdir. Yapımının zahmetli olması da insanın kâmil mertebesine ulaşırken kendi beşerî vücudundan ve iradesinden sıyrılıp ayrılarak ruhî olgunluğa ermesindeki ve kendini bilmesindeki zorluğa ve zahmete dayandırılır. Hz. Mevlâna, ney ile imgelendirdiği insan-ı kâmilin kendisinden, nefsinden sıyrıldığında bilinmezliklerle olduğunu, yokluğa bürünmesine rağmen eşyanın hakikatini bildiğini şöyle vurgular:

“Ey ney! Ne de hoş bütün sırları biliyorsun
Ey ney! Bülbül gibi sen de çok feryâd ediyorsun
Kendinden bile haberin yok ama göz olmuşsun
Kendinden sıyrılıp çıkınca sırlarla dolmuşsun.”

Kamışlıklardan uygun kamışlar seçilir, o kamışlar yurdundan koparılır, hazır hâle gelene dek bekletilir. Sonra kamışın bağrına kızgın demirle delikler açılır. Açılan yedi delik insan vücuduna, dokuz boğum ise insanın anne karnında geçirdiği dokuz aya benzetilir. İnsan gibi ney de, sesini duyurmak için mutlaka bir nefese muhtaçtır. Üflen-
dikçe güzelleşir, yanıklaşır sesi. Neyin, yurdundan uzak olduğu için sesinin iniltili çıktığını söyleyenler vardır. Ney ve insan, gurbet hüznü ve sıla özlemine de birleşirler. İnsan da hep vuslat arzusu içerisinde, bu sınav yerinde zaman zaman ağlayıp inlemekte ve O’na, Yaradan’ına dönmek, asıl yerine varmak istemektedir.

Kaynakça:

Mutlu, Gülçin. “Ney Aşkıyla Yanan Toprak” (Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014) Malatya.

Tok, Eda. “17. Yüzyıl Mevlevî Şairlerinde Ney”(Doktora Tezi, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014) Sakarya.

Cançelik, A. (2015). Şeyh Galib Divanı’ndaki Bazı Musiki Terimlerinin Dinî-Tasavvufî Anlam Açılımları, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi.

Gerçeklerden Hakikate

İkra Erkam Göksu

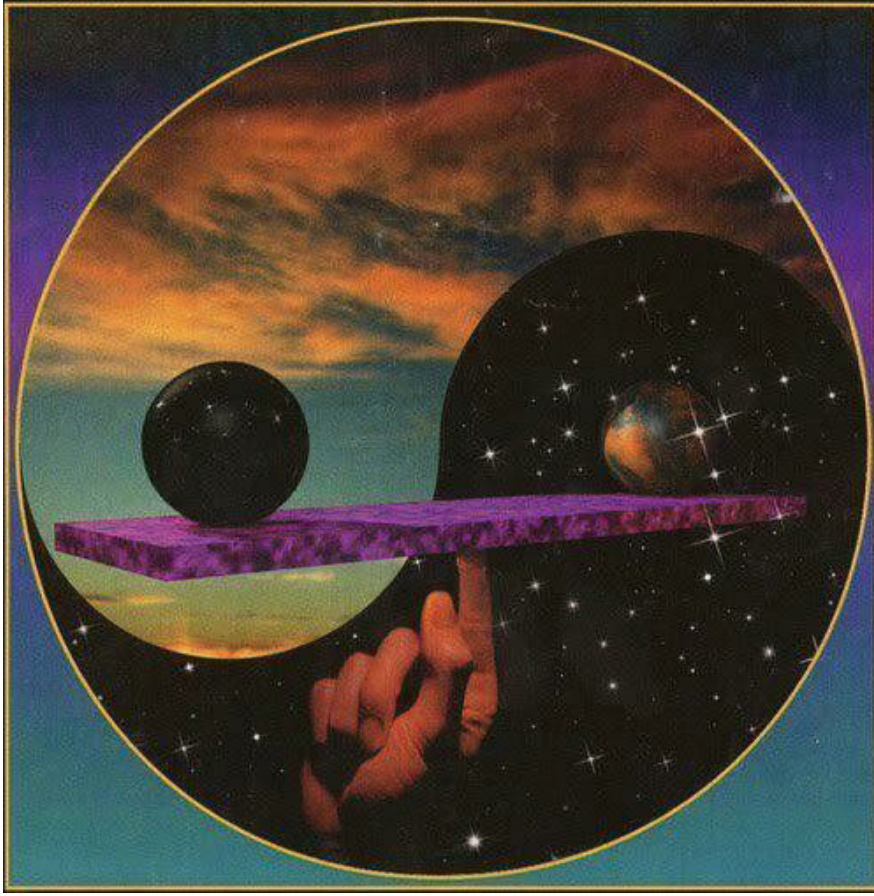
Her insan kendine has muhtelif fikirlere sahiptir. Bir ortamda kendisine ne düşündüğü sorulunca her fert bambaşka bir yanıtla karşılık verir. Biri ilginç bir detayı süsler, diğeri çok şaşırtıcı bir perspektiften pencere açar, başkası ise yeni bir dünya oluşturur fikrinde. Peki fikirler arasında neden böylesine bir farklılık ortaya çıkıyor? Neden aynı duylara sahip olurken veya aynı çağda ve aynı mekânda bulunurken bu kadar farklı düşünceler üretiyoruz.

Aslında bu soruyu zihnimde sistematikleştirdiğim ve envai çeşit örneklerle üzerinde kafa patlattığım küçük bir mekanizmayla yanıtlamak isterim. Her insan düşüncelerinde yaşamını anlatır bize bir nevi. İnsan; hayatı boyunca edindiği tecrübeleri, yaşadığı sıkıntıları veya okuduğu bir kitabı yansıtır fikirlerinde. Bir bakıma bunlardan edindiği nebze de vardır o. Benim tahayyülümde ise insanın fikrini oluşturan bu etkenler bir göz perdesine benzemektedir. Şimdi gözlemlemekte olduğunuz hakikatte beyaz olan bir dolap düşünün. Eğer gözünüzün önüne yeşil filtreli bir perde çekilmiş ise dolabı yeşil görürsünüz, ya da kirli bir perde inmişse gözünüze, bu seferde kirli görürsünüz o dolabı. İnsanoglunun hayata bakış açısı da bunun gibidir. Mesela insanlarla tanışmadan önce onlarla ilgili iyi bir izleniminiz varsa gözünüze iyimser bir perde çekilir. Kötü bir izlenime sahip olduğumuz takdirde de o kişiyle iletişime geçtiğinizde ise gözünüze çekilmiş kötümser perde yüzünden korumacı ve ön yargılı bir tavır takınırsınız. İşte ben bu perdeyi ‘gerçek’ mefhumuyla bağdaştırıyorum.

Gerçek mefhumu ‘hakikat’ mefhumuna nazaran çok daha öznel bir ifade. Gerçek, yukarıda örneklerini verdiğim, insanın gözüne çektiği perde. Hakikat ise, ‘İlim’ sıfatıyla her olaydan ve

durumdan haberdar olan ve bunların iç yüzünü en ince ayrıntısına kadar bilen yüce Rabbimiz Allah’a mahsustur. Beş küçük duyu organı ve her şeyi bilebildiğini sanan zavallı aklımızla hayatımız müddetince göz perdemizi filtreleyen biz aciz insanogluyorsa O’nun kullarıyız.

‘Peki bildiklerimiz gerçeğin ötesine geçemeyip hakikat olmayı başaramıyorsa ne anlamı var onların?’ ya da ‘Göz filtrem hakikati tam anlamıyla göremeyecek kadar saydam, berrak, hakiki değilse gerçeklerim manasız değil mi?’ gibi sorularınızı duyuyor gibiyim. Yukarıda ele aldıklarım ilk düşünüşte gerçekten de böyle soruları doğuruyor. Yalnız şunun da farkında olmanızı isterim: Her ne kadar Allah’a nazaran cahil olsak da, biz hâlâ yaratılanların arasında hakikate yaklaşma, hayatı anlayabilme açısından en üstün olanıyız. Allah’a karşın aklımız her ne kadar zavallı olsa da, bu zavallı nimet bizi düşündürerek hakikate tam olarak götürmese de, ona doğru bir adım daha yaklaşıyor. Evet, belki tüm hayatımızı hakikati öğrenmek için versek de erişemeyeceğiz ona, ama en azından hayatımızın bir amacı olacak. Bu meseleyi basit bir matematik diliyle kafalarda netleştirmek isterim. Bir evren kümesi hayal edin ve bunu Allah’ın ilmiyle eşleştirin kafanızda. O tüm kümeleri kapsayan sonsuz evren kümesinin içine irili ufaklı birkaç küme koyun. Bunları da biz insanoglunun cüzi ilmiyle eşleştirin. Anlayabileceğimiz üzere, tüm kümeleri kapsayan o evren kümesinin dışında varlığı söz konusu olabilecek hiç bir küme yok. İşte Allah’ın sonsuz ilminin kümesi de hiçbir gerçeğin aşamayacağı o hakikat kümesi olduğundan ötürü, harici bir ilim söz konusu olmaz. Ve evren kümesinin içerisindeki iri kümelerse, hakikate doğru ilim eksenini daha büyültmüş olan âlim insanları temsil ediyor. Ufak olanlar ise amaçsız, tembel insanları... Şunu da belirtmek

isterim ki: hakikate, sahip olduğumuz yetersiz şeylerle erişmenin mümkün olmadığı doğru. Evet bir yerden sonra, cüzi ilim kümesinin sınırlarının ardından, bazı şeyleri tasdik etmekle yetinmek zorunda kalacağız ve bu da acizliğimizin büyük bir göstergesi zaten. Bu acizliğimizi sapıtmakla yani amaçsız uğraşlarla hayatımızı israf etmekle veya tıkanığımız yerde isyana başlamakla koca bir derde dönüştürmek yerine bunu kabullenip ilim eksenimizi büyültme çabasına girişmekle daha da anlamlılaştırabiliriz iki dünyanın da yararına.

Bu naçizane seslenişimi bilim ve din arasındaki önemli bağa değinerek sonlandırmak isterim.

Dinsiz bir bilim, insanların ilimleri tıkanığında aciz olduklarını tasdik etmeksizin her şeyi manasız bulmalarına sebep olur. Bilimsiz bir din ise insanları hiç bir şeyi araştırmaksızın her şeyi öylesine kabullenmeye sürükler. Yani bilim ve din arasında vazgeçilmez dengeleyici bir bağ söz konusudur. Bu konuya damgasını vuran Bilge Kral Aliya Izzetbegoviç'in sözleriyle sizlere veda etmek isterim:

"İlimle din, birbirinden ayrıldığı takdirde, din insanları geri kafalılığa, ilim ise ateizmle sürükler."

Vesvese Hayatımızı Ele Geçirmesin!

Zeynep İnce

Allah'a inanıp ona güvenen, bu inanç doğrultusunda hayatını devam ettirmek için çabalayan bütün insanlar, her saniye şeytanın kötü amaçları/tuzakları ile karşı karşıya kalabilirler. Çünkü şeytan ilk insanın yaratılışında kibre kapılıp Allah'a karşı gelmiş, bunun sonucunda Allah katından kovulmuş ve kıyamet gününe kadar insanları doğru yoldan saptırmak üzere ant içmiştir. İnsanlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağını söyleyerek onları asla boş bırakmayacağını, şükretmekten alıkoymak için elinden gelen her şeyi yapacağını belirtmiştir.¹ İşte bu nedenle şeytan insana sürekli kötü şeyleri telkin eder. İsteddiği şeyleri yaptıramadığında ise aklına kötü düşünceler sokar, kalbini huzursuz eder. Şeytanın insana fısıldadığı bu düşüncelere vesvese denir.

Vesvese sözlükte zan, hışırta, kışkırtma, iç huzursuzluğu, aldatma, şüphe, kötülüğe kışkırtma, yumuşak ses, endişe gibi anlamlarla ifade edilir. Yukarıdan da anlaşılacağı gibi vesvese, kalpte meydana gelen şüphe, tereddüt, vehim, kuruntu, iç üzüntüsü, nefis ve şeytanın meydana getirdiği iç karışıklığı anlamları için kullanılır. Şeytanın insanın kalbinin kötü bir işin yapılması, iyi bir işin terkedilmesi veya geciktirilmesi ya da eksik yapılması için insanı kışkırtması, aklını çelmesi, nefsin bayağı arzularına uymaya teşvik etmesi demektir.

Tâ-hâ suresinin 120. ayetinde şeytanın Adem (a.s) ve Havva validemize yaptığı bu vesvese dile getirilmiştir. "Derken, şeytan şöyle diyerek onun kafasını karıştırdı: Ey Adem! Sana sonsuzluk ağacının ve son bulmayacak hükümlerinin yolunu göstereyim mi?" Kur'an'ın başka bir yerinde de Allah(c.c) şöyle buyurur: "İnsanı biz yarattık ve elbette içinden geçenleri biliriz; sağında solunda oturmuş iki alıcı (yaptığını) alıp kaydederken biz ona şah damarından daha yakınız."² Bu ayette de yüce Allah'ın kudretine işaret edilmektedir. O, insanı yaratan, yoktan var edendir. İnsanların gizli ve açık her şeylerinden haberdardır. İnsanların kalbinden geçirdiği vesvese ve düşüncelerin tamamına vakıftır. Nitekim Hz. Muhammed (s.a.v.), bu ayetin tefsiri mahiyetinde açıklamada bulunurken; "Şüphesiz

yüce Allah, ümmetimden olan kişilerin kalbinden geçirdikleri şeyleri, söylemedikleri ve işlemedikleri taktirde affeder; günah olarak saymaz."³

Başka bir surede ise vesvese hakkında şu bilgiler verilmiştir: "De ki 'Cinlerden olsun insanlardan olsun, insanların kalplerine vesvese sokan sinsi şeytanın şerrinden insanların rabbine, insanların malik ve hâkimine, insanların mâbuduna sığınırım!'"⁴ Ayette geçen "vesvas" kelimesi, şeytan için kullanılmıştır. Yani bununla şeytan kastedilmektedir ve vesvese de onun eseridir. İnsana vesvese veren şeytan iki türdür. Biri cinlerden ve diğeri de insanlardan olan şeytanlardır. Bu şeytanlar, insanın kalbinde vesveseyi meydana getirecek akıl ve fikirleri çeler, onları kötü ameller işlemeye sevk eder. Allah yoluna gitmekten, insanlık gayesine ermekten alıkoymak. Nihayet din ve imandan çıkarır ve ebedî helaka sürükler. İnsanların kalplerine fısıldayıp duran, onları gaflete düşüren, her şerrin başı olan vesveseyi meydana getiren her şey, "hannas" ve "vesvas" olarak kabul edilir.

Bir gün bazı sahabiler Hz. Peygambere gelerek, "İçimizden bazen söylemeyi bile büyük bir günah saydığımız şeyler geçiyor." demişlerdi. Hz. Peygamber "Hepiniz de aynı şeyleri hissediyor musunuz?" diye sormuştu. Onlar da cevaben "Evet" demişlerdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v), "İşte bu imanın ta kendisidir." buyurmuştu.⁵ Başka bir rivayete göre aynı soruya, "Şeytanın hilesini vesveseye çeviren Allah'a hamdolsun." şeklinde karşılık vermişti.⁶ Çünkü şeytan, saptırmaktan ümidini kestiği, aciz kaldığı kişiyi vesvese ile meşgul etmekten başka bir çare bulamamaktadır. Vesveseye maruz kalan kişi, Allah'a olan sağlam imanı ve iradesi ile şeytanın tuzağına düşüp günah işlemekten kurtulmuş, böylece şeytana vesvese vermekten başka bir silah bırakmamıştır.

Fıkıh usulünde de vesvese kötü bir şey olarak kabul edilmiş, her şeyde tereddüt ve vesvese ile hareket edenin sözüne itibar edilmemiştir. Görüldüğü gibi, Kur'an ve sünnette vesvese tasvip edilmemiştir.

³ Buhârî, İtk 6.

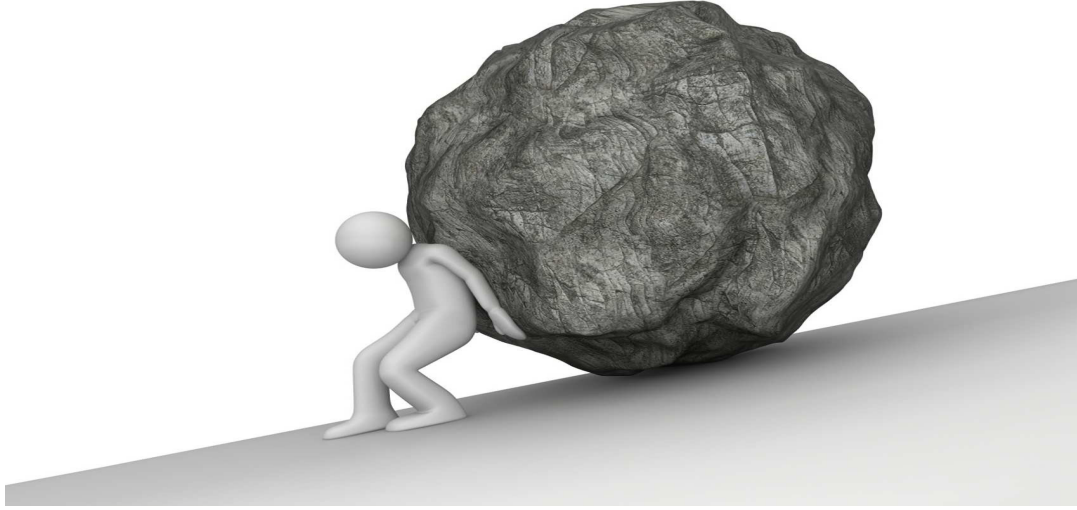
⁴ Nas, 114/1-6.

⁵ İbn Hanbel, II, 326, 441.

⁶ Ebû Dâvud, Edeb, 128

¹ A'raf, 7/11-17.

² Kaf, 50/16-17.

Bilhassa vesvese ile ilgili bütün ayetlerde vesvesenin şeytandan geldiğine işaret buyurulmuştur. Buna göre İslam vesveseden sakınmayı istemiştir çünkü vesvese faydası değil, zararı olan bir şeydir. Vesveseye kapılan insan ibadetlerinde yanılır, çeşitli hatalara düşer ve haz almaz. Vesvese insanı batıl yollara saptırır, insanı çok olumsuz davranışlara sevk edebilir.

İnsana bu kadar etki eden vesveseye karşı Allah insanları çaresiz bırakmamıştır. Allah Peygamberine “muavvizeteyn” denilen iki sure indirmiş ve Peygamberimiz de bu iki surenin her gece yatmadan önce okunmasını tavsiye etmiştir. Yani her gece yatmadan önce insan ve cin şeytanlarından Allah’a sığınmamızı istemiştir. Yüce Allah bir diğer ayetinde “Eğer şeytandan bir fitleme seni dürtüklerse hemen Allah’a sığın! Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir.”⁷ diyerek şeytanın kışkırtmalarına karşın giyineceğimiz kalkani haber vermiştir. Yani insanın her halinden haberi olduğunu, şeytanın kötü amaçlarına alet olmaması için sadece ona güvenmesi gerektiğini söylemiştir. Bu durumda aklından kötü şeyler geçen insanın, her şeyin şeytandan olduğunu, şeytanın insana vesvese vermesinin sebebinin insana olan düşmanlığı olduğunu bilerek tam bir teslimiyet içine girmesi yeterli olacaktır. Peygamber efendimiz bir hadisinde, “Sizden herhangi birinize şeytan gelir ve ‘Şunu kim şöyle yarattı? Şunu kim şöyle yarattı?’ en sonunda, ‘Rabbini kim yarattı?’ diye sorar(ak vesve-

se verir.) İş bu raddeye gelince o kişi derhal (şeytandan) Allah’a sığınsın ve (vesvesesine) hemen son versin!” buyurmuştur.⁸

Ayrıca yaratılan her şeyin bir hikmeti olduğu düşünülürse vesvesenin de bazı faydaları olduğu söylenebilir. Nitekim Yüce Allah, şeytana verilen mühletin ve hilesinin Allah’a ve O’nun emirlerine inanan veya inanmayanları ayırt etmek için verdiğini buyururken, kendisine uyanlara şeytanın zarar vermeyeceğini belirtir.⁹ Bir diğer ayetinde ise “Senin, benim kullarım üzerinde etkili bir otoriten (sultan) yoktur.”¹⁰ buyurur. Yani bu iki ayete bakıldığında şeytanın insanlar üzerinde çok büyük bir etkisinin olmadığı ve ona verilen bütün kötü güçlerin Allah’a inanan ve inanmayanları ayırt etmek için olduğu anlaşılabilir. Bir başka açıdan düşünüldüğünde vesvese, her şeyde olduğu gibi aşırıya kaçmamak şartıyla insanın imanını daima uyanık ve teyakkuzda tutar.

Son olarak “Allah hiç kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemeyiz”¹¹ ayetiyle bütün bunlar değerlendirilirse vesvese insanın kaldıracabileceği ve Allah’ın insanlar için uygun gördüğü bir şeydir. Hz. Ali’nin “Boş eve hırsız girmez” sözüne ve bu ayetine binaen insanın bu tür kötü düşüncelere kapılmasında zarar verici bir şeyler olmadığı savunulabilir.

⁸ Buharî, Bed-ül-halk, 11.

⁹ Sebe, 34/21.

¹⁰ Hicr, 15/42.

¹¹ Bakara, 2/286.

⁷ A’raf, 7/200.

Kuran'ı Kerim'de Küfür Kavramı

İbrahim Taha Akıncı

Bildiğimiz gibi biz Kuranı Kerim'de belli kavramların çok defa tekrarlandığını görürüz. Küfür kavramı da bunlardan biridir. Lakin acaba biz bu kavramların her ayette hangi anlamlarda olduğunu inceledik mi? İncelediysek gerçekten Arapçadaki kelimelerin belli bir kökten geldiğini ve o kökten birçok kelime türetildiğini görürüz. Küfür kavramı da bunun gibi belli bir anlamdan türemiştir. Bu anlam örtmek anlamıdır. Mesela su bardağının üzerini bir örtü ile örtmek gibi. Ve bu örtmek anlamından belirli isimler görürüz Kuran-ı Kerim de. Mesela Hadid Suresinin 20. ayetinde ve Fetih Suresinin son ayetinde çiftçiler için Kuffar kelimesinin kullanıldığını görürüz. Hani en başta örtmek anlamında demiştik ya işte çiftçiler de tohumu toprakla örttüğü için Allah Teâlâ kendilerini örtenler olarak nitelendirmiştir. Biz gayrimüslim insanlara kâfir deriz acaba neden kâfir diyoruz işte âlimlerimiz de bunun şöyle açıklamışlardır: Kişinin fitratında iman vardır ve kişi eğer bunu örterse kâfir olmuş olur. Yani bizim gayrimüslim insanlar için kullandığımız kâfir kelimesi aslında fitratı örtmek anlamına gelir. Örneğin Şems Suresinin sekizinci ve dokuzuncu ayetlerinde Allah (cc) insanları hem iyilikleri hem de kötülüklerini ilham ettiğini söyler işte bu kâfir olanlar da iyiliklerini kapatır kötülüklerini açığa çıkarır. Acaba Allah kişiye aynı oranda iyilikleri ve kötülükleri ilham eder mi diye bir soru soracak olursak burada Hucurat Suresinin 24. ayeti Allah'ın fitratımıza imanı daha çok sevdirdiğini söylüyor. Ayrıca örtmek anlamında başka bir isim ise kâfura içeceğidir. Bu içecek cennette müminlere verilecektir. Anlamı ise şöyle yorumlanabilir bu içeceğin tadı o kadar güzel ki diğer bütün içeceklerin tadını örter. Ve bizim fıkihtan alışık olduğumuz kefareten bir terim vardır bu terim de yine aynı şekilde kefera kökünden türemektedir. Mesela zihar yapmanın zina yapmanın yalan yere yemin etmenin bu gibi şeylerin cezası vardır ve

Kuran-ı Kerim bu gibi şeylerin cezasını örtmek için kefareten kelimesini kullanır, yani kefareten kelimesi aynı zamanda cezayı örtmek anlamına gelir. Örtmek anlamını geçtikten sonra ona yakın olan bir anlam ise birbirini tanımazlıktan gelmektir. Bunu örnekle Ankebut suresinin 25. ayetinde görüyoruz İbrahim Aleyhisselamın kavminden bazıları Allah Teâlâ'nın yerine belirli putlara ibadet ediyorlardı. Allah onların kıyamet gününde birbirlerini tanımazlıktan geleceğini ifade ediyor. Bu anlamı geçtikten sonrada insan suresinin ilk ayetlerinde ve firavun ile Hazreti Musa'nın diyalogunda kâfir kelimesinin geçtiğini görürüz. Burada iki kelimenin anlamı ise nankörlük etmek anlamındadır. Firavun Hazreti Musa'ya sen bizim yanımızda yetişmiştin ama şimdi kâfirlerden oldun diyor yani şimdi bana nankörlük ediyorsun anlamında söylüyor ve aynı zamanda Allaha Teala insanların isterse şükür edenlerden olabileceklerini isterse de nankör edenlerden olabileceklerini İnsan Suresi'nin ilk ayetlerinde ifade ediyor.

Ben sadece bu iki ayeti örnek verdim ama bu ayetler dışında başka surelerin ayetlerinde de biz aynı anlama rastlayabiliriz. Hani bizim kullandığımız Allah'a inanmayan kâfir kelimesi hiç Kuranı Kerim'de geçmiyor mu diye sorarsak evet geçiyor. Örneğin Nisa Suresinin 150-151. ayetlerinde Allah Teâlâ iman da hiçbir istisnanın bulunmaması gerektiğini eğer bir istisna olursa o kişinin kafir olacağını söylüyor. Ayrıca şurada Bakara Suresinin 160-161 ve 162. ayetlerindeki küfür kelimesine değinmek istiyorum. Küfür kelimesinin burada gerçeği gizlemek anlamında kullanılmıştır. Biz Müslümanlar olarak bunu düşünmeliyiz. Acaba Kuran'ın hükümleri hayatımızda ne kadar yer kaplıyor ya da onlara uymuyor o hükümlerin üzerlerini mi örtüyoruz Allah korusun. Allah hepimize Kuran'ın bizden istediklerini yapabilmeyi nasip eylesin.

Gördüm

Mehlika Çakmak

Gördüm. Her şey gibi dönüyorlardı. Döndükçe çoğalıyorlar, çoğaldıkça güçleniyorlardı. Ümmet nerede diyorduk ya, işte buradaydı.

Gördüm. Ardında dikilen haşmetli(!) kulenin önünde dahi simsiyah heybetiyle çekiyordu gözleri üzerine.

Gördüm. Ağlıyorlardı. Kabe'nin kara örtüsünü öpüp başlarına koyuyorlar ve ağlıyor, ağlıyor, ağlıyorlardı. Gözyaşlarını işte böylece bu kara örtüye gömüyor, sanki bir anda gözlerini yumup sonsuz bir uykuya dalacak gibi bakıyorlardı kara sevdalarına.

Gördüm. Muhabbete sözcükler değil, gönüller sebep oluyordu. Çünkü muhabbet sevgi demekti. Sevgi kadar kutsal bir duygu elbette sözcüklere sığacak değildi, sığdıramazdık.

Gördüm. Mescid-i Haram'ın çocuklarıydı. Her biri bu ümmete bir güneş, her birinin tebessümü gözlerimizde bir umut parıltısıydı. Kahkahalarını anlatmak hele... Onlar, bu bahçenin en güzel koku çiçekleri.

Gördüm. Burası yaşadığımız çağdan ve her türlü zamandan münezzeh. Zaman, işte bu beledü'l-emin'de bereketini konuşturuyordu.

Gördüm. Mescid-i Haram'a kavuşmanın sevincini Mescid-i Aksa'nın hüznü kuşatıyordu. Derken dillere bir ayet düşüverdi: "إِذَا انْصَرَ اللَّهُ قَرِيبٌ".

Gördüm. Hutbede imam "الفرح بالاسلام" dediğinde başlar usulca sallandı. Hıçkırıklar boğazlarda düğümlenirken gözyaşlarını tutamadı bazıları.

Gördüm. Müslümana benzedik. Kim olmamız gerektiğini hatırladık. Kırmamaya çalıştık; belki kırdık, belki kırıldık. Susmayı hatırladık. Bazen bazı şeyleri bazı zamanlara gömdük. Ardından kıldık onların da cenaze namazlarını.

Gördüm. İmamın sesi titriyor, namaz vaktinden bihaber bebekler çığırıyordu. Kıyamda bebelerini pırpırlayan anneler bildim.

Gördüm. Mescid-i Haram'ın bir köşesinde kıvrılmış bekliyorlardı ezan-ı Muhammedi'yi.

Gördüm. Sabırdı. Burada ne var ise sabırdan doğardı. Sabırlarını sağ avuçlarında tohumlandırıran, kalbinde tomurcuklandırıran, hafif bir tebessümde filizlendiren insanlardı.

Gördüm. İşte burası mahşerin fragmanıydı. Birdik, çoğaldık. Geniştik, daraldık. Aldık, sarardık. İşte geldik ve kabardık. İşte ümmet olduk, sarıldık, helalleştik ve yol aldık.

Gördüm. İşte burası tüm güzel sözcüklerin vücut bulduğu yerd.

Bazı anlar, anılar, anlatılanlar ve anlaşılanlar pek çok kıymetlidir. İşte o vakitlerdi ki, anın erişemediği anlardı. Bir tekerleme gibi okuduğumuz Fatiha Suresi'nin son ayetinde sesi titreyip ağlamaya başlayan imamın arkasında namaz kılmak nasip oldu bize. Başımızı önümüzdeki seccadeye değil karşımızdaki Kabe'ye dönüktü. İmam Mahir'i Fatiha okuyuşundan tanımanın tebessümü otururdu yüzlerimize. Orası başka bir dünyaydı ve biz kendi alinyazısı senaryomuzu oynamak üzere sahnedeki yerlerimize döndük. Dünyaya alışmak çok kolay doğrusu, Allah bize o günlerimizi unutturmasın. Kabe'nin ve Ravza'nın kokusunu unutturmasın. Herkese İmam Mahir'e uyup namaz kılmak nasip olsun, tekrar tekrar nasip olsun. Amin. Amin. Amin.

Geçmişten Günümüze Tefsir Ekolleri

Hümeyra Civelek

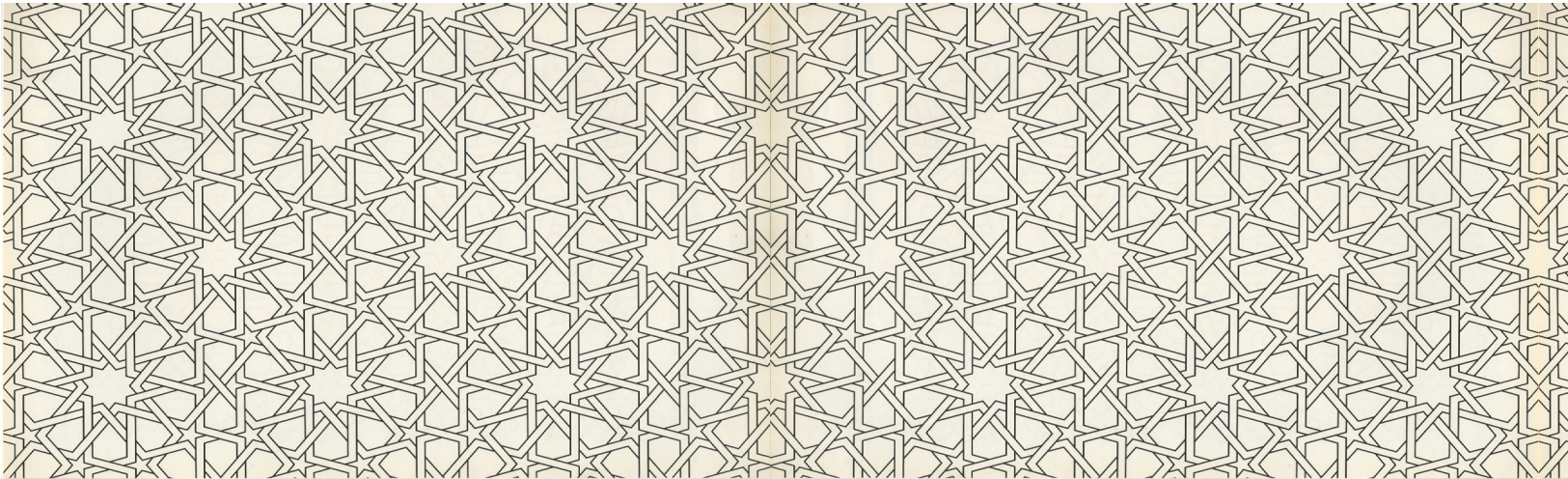
Andolsun biz, Kur'anı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan.
(Kamer 17)

Rabbimiz tarafından bir hidayet, rahmet ve insanlara küfrün karanlığından sıyrılarak ebedi saadete ulaşmaları hususunda bir rehber olarak gönderilen Kur'anı Kerim, nuzulünden itibaren asırlardır fesahat ve belagatındaki mucizevi yönleriyle muhataplarında ilgi ve hayranlık uyandırarak bu mucizelerinin keşfi konusunda onları üzerinde düşünmeye ve araştırmaya teşvik etmiştir. Kur'anın tüm yönleriyle anlaşılmasını sağlamak amacıyla yapılan bu araştırmalar, sözlükte; bir şeyi açıklamak, ortaya çıkarmak anlamlarına gelen tefsir adı altındaki eserlerde toplanmıştır.

Asrı saadette peygamberimizin bizzat yaptığı açıklamalarla başlayan tefsir hareketi, sahabe döneminde, sahabelerin ve onları takiben tâbiûnların Peygamberimizin sünnetini, nüzul sebepleri ve Arap şiiri gibi birkaç kaynağa daha başvurarak aktarmalarından ibaret olan rivayet tefsiri ile devam etmiştir. Ancak İslam coğrafyasının genişlemesi ve nübüvvet asrından uzaklaşılmasıyla ortaya çıkan bazı durumlar Kuran ayetlerindeki hükümlerin anlaşılmasında ictihadı zorunlu kılmıştır. Sahabelerin Kuran ayetlerini yorumlama ve fetva verme konusundaki duyarlılıkları sebebiyle ilk zamanlarda

görüş ayrılığına yol açsa da, sonradan dirayet tefsiri veya akli tefsir olarak da anılan ictihada dayalı tefsir, özellikle hicri 2. yüzyıldan itibaren tefsirin yazılı hale getirilmeye başlanmasıyla bir ekol haline gelmiştir. Sonradan ortaya çıkan pek çok tefsir ekolünün temelini oluşturan dirayet tefsirinin en ünlü temsilcileri arasında Zemahşeri, Fahrüddin Razi ve Elmalılı Hamdi Yazır sayılabilir.

Müfessirlerin tefsirlerinde rivayet haricinde kendi fikri ve ilmi birikimlerinden de faydalanmaya başlamaları, İslam tarihinde sonradan ortaya çıkan mezhepleri, kendi görüşlerine meşruiyet kazandırmada Kurandan delil getirme çabalarına zemin hazırladı. Mezhebi tefsir denilen bu tefsir ekolü; İmam Matürîdî gibi ehl-i sünnet çizgisinde olan İslam bilginlerinin akli vahye tabi kılıp, vahiyle akıl arasındaki dengeyi gözetmek esasına dayanan ehl-i sünnet tefsirinin yanı sıra; Mutezile tefsiri, Şîa tefsiri, Harici tefsiri gibi farklı mezheplere mensup müfessirlerin Kur'anı kendi mezhebi anlayışlarına göre yorumlayarak ortaya koydukları eserleri kapsamaktadır. Bu tefsirler her ne kadar itikadi prensipler konusunda ehl-i sünnet tefsirlerinden farklılık gösterse de, Kuran ayetlerinin anlaşılmasında yeni bakış açıları getirmelerinden dolayı zaman zaman ehl-i sünnet alimleri tarafından yararlanılmıştır. Örneğin: Mutezile mezhebine mensup bir müfessir olan Zemahşeri'nin el-Keşşaf adlı eseri gerek Kurandaki

belaği yönlerin, gerekse ayetlerin sembolizm yöntemiyle açıklanmasındaki üstünlüğü ile tefsirde bir otorite olarak kabul edilmiştir.

Mezhebi tefsire yakın bir zamanda ortaya çıkan işari tefsir veya diğer bir adıyla tasavvufi tefsir ise, kökleri Peygamberimiz(sav) dönemine dayanmakla birlikte, esasen tabilerin bazı ayetleri kalplerine doğan birtakım ilham ve işaretlere göre yorumlamalarıyla başlamış, İslam toplumunda tasavvufi hareketlerin gelişmesi sonucu es-Sülemi, Gazali, İbn-i Arabi gibi sufilerin verdikleri eserlerle sistemleşerek günümüzdeki halini almıştır. Örnek vermek gerekirse, işari tefsirin ilk temsilcilerinden sayılan Cafer-i Sadık, besmeledeki ba harfini Allah'ın bekası sin harfini esması, ve mim harfini makamı olarak açıklamıştır. Ancak bu tefsir şekli, zamanla ayetlerinin zahiri anlamlarına ters düşen aşırı yorumları içermeye başlaması ve temel bir dayanağının olmaması sebebiyle bazı alimlerce eleştirilmiştir.

Başka bir tefsir çeşidi olan fıkhi tefsir, adından da anlaşılacağı üzere Kurandaki hüküm ifade eden ayetlerin sünnete, diğer ayetlerle kıyasa ve alimler arasındaki görüş birliğine dayanarak anlaşılmasını amaçlar. İlk dönemlerde yapılan fıkhi tefsirler farklı mezheplerin ortaya çıkmasına sebep olurken bazı alimler de Kurandaki hükümlere ait çıkarımlarını Ahkamul Kuran adını verdikleri eserlerde toplamış-

lardır. Ahkam müfessirlerinden en ünlüleri arasında Tahavi, Cassas, İbn-i Arai ve Kurtubi örnek verilebilir.

Dirayet tefsirinin etkisiyle ilk defa Gazali'nin sistemleştirerek eserlerinde kullandığı ilmi tefsir metodu, Kurandaki her kelimenin çeşitli ilimlere işaret ettiği ve Allah'ın sıfatlarının tanınması için bütün ilimlerin bilinmesi gerektiği anlayışına binaen, kozmolojik ayetlerin tefsirinde felsefe, astronomi, matematik, tıp, fizik, kimya gibi bilimlerden faydalanılması gerektiğini savunur. İlmî tefsir hareketinin zirve isimlerinden Cevheri'nin Kur'an'da fıkha ait 150, buna mukabil ilim ve fenle ilgili 750 kadar âyet vardır. Öyleyse sayısı az olan âyetlerde Müslümanlar'ın derinleşip çok sayıdaki âyetlerle ilgili alanlarda cahil kalmaları doğru mudur? Sözleriyle önemine vurgu yaptığı bu ekolün ünlü müfessirleri arasında Razi, Suyuti, Zerkeşi'nin yanı sıra; Erzurumlu İbrahim Hakkı, Celal Kirca gibi Türkçe eserler veren müfessirler de sayılabilir.

Batı dünyasının İslam dünyasına 18. yüzyıldan itibaren sürdürdüğü meydan okuyuş karşısında ilmi ve fikri alanda geri kalarak ideolojik olarak batı kaynaklı düşüncelerin etkisi altında giren İslam toplumlarında oluşan zayıflamaya bir çözüm önerisi olarak getirilen içtimai tefsir ekolü, ilk defa 19. yüzyılda ortaya çıkarak Kuranın, çağın toplum-

sal sorunlarını çözmek üzere yeni bir anlayışla ele alınmasını savunmuştur. Başta Seyyid Kutub olmak üzere içtimai tefsiri benimseyen müfessirlerin, toplumun hidayeti ve gayesini ön planda tutarak tefsirlerinde fazla ve lüzumsuz ayrıntıya girmemeleri, israiliyat konusundaki hassasiyetleri, en önemlisi de din ve bilimi ayıran önyargılara karşı İslamın akla ve bilime verdiği öneme dikkat çekmeye çalışmaları onlara dinamik bir yapı kazandırmıştır.

İçtimai tefsir ile aynı dönemde ortaya çıkan bir diğer tefsir ekolü de Seyyid Ahmet Han ile başlayan modernist tefsirdir. Modernist tefsir, içtihadî tefsire benzer sebeplerle, taaasuba girerek ilim ve fikir alanında duraklama yaşayan İslam dünyasına ilk zamanlarındaki dinamizmini getirmek için Kuranı aklın ve bilimin ışığında çağa uygun bir şekilde açıklamayı gaye edinmiştir. Ancak modernist tefsir, ayetlere akli yorumlar getirmek yerine ayetleri akileştirmeye çalışmış, Kuranın tüm zamanlara hitap ettiği iddiası altında müslümanlar üzerinde hakim olmaya başlayan modernizm algısıyla ayetleri yorumlama yoluna gitmiştir. Bunun sonucu olarak zaman zaman beşeri sistemlere uymayan Kurani hükümlere karşı bir tutum izlenmiş, dahası şeytan, melek, cin gibi varlıkların reddi, miracın maddi bir hadise olarak yorumlanması ve peygamber mucizelerinin doğa kanunlarıyla açıklanması gibi aşırılıklara gidilmiştir. Modernist tefsir ekolündeki aksaklıkları gidererek onu sistemleştirmede Fazlur Rahman, Roger Garaudy gibi şahsiyetlerin çalışmaları sonucunda oluşan neo-modernist veya tarihselci tefsir akımında ise Kuranın tarihsel bir metin olarak algılanması, ayetlerden hüküm çıkarırken çevresel ve tarihsel etkiler göz ardı edilerek temel ilkelerin esas alınması ve günümüz şartlarına uyarlanması gerektiği düşüncesi hakimdir.

Son olarak, Kuranın dilsel özelliklerinin incelenerek yorumlanmasını amaçlayan lugavi tefsir ekolü, çoğunlukla hicri 4. asra kadar gelişimini sürdürmüş ve tarih boyunca pek çok müfessir, eserlerinde Kuranın filolojik tahliline az ya da çok miktarda yer vermiştir. Özellikle İslam coğrafyasının genişlemesiyle

Arapçanın yabancı dillerle etkileşimi sonucu ortaya çıkan dilsel karışıkları gidermek üzere geliştirilen bu yöntem Garibül-Kuran İrabül-Kuran gibi ilimler altında yaygınlaşmıştır.

Sayılan ekollerin haricinde; felsefi, edebi, sosyolojik, konulu tefsir gibi farklı sınıflandırmalara tabi tutulan birçok tefsir ekolü altında verilen eserlerin fazlalığı ve çeşitliliği göz önüne alındığında, İslam dünyasının Kuran-ı Kerimi anlama hususunda gösterdiği gayretlerin büyüklüğü daha iyi anlaşılır. 14 asırdır aralıksız devam etmekte olan bu geniş çaplı ve değerli tefsir çalışmalarına rağmen hâlâ açıklanmayı bekleyen birçok ayetin bulunması ise Kuranın Allah Teâlâ tarafından indirilen ve eşi benzeri getirilemeyen mucizevi bir kitap oluşunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Rabbimizin bizleri Kuranı hakkıyla anlayan ve yaşayanlardan kılması duasıyla...

*Muhsin Demirci, Tefsir Tarihi

Kaynakça

- Prof. Dr. Muhsin Demirci- Tefsir Usûlü
- Prof. Dr. Muhsin Demirci- Tefsir Tarihi
- TDV İslam Ansiklopedisi
- İsmail Aydın- Filolojik Tefsirin Doğuşu ve Gelişimi
- Talha Erdem- Çağdaş Tefsir Tasavvuru
- Fatih Sarıgül- Fıkhi Tefsir Ekolü ve Ahkamül Kuran
- Ali Akpınar- İşari Tefsir ve Kureyşinin Besmele Tefsiri
- Süleyman Ateş- İşari Tefsir Okulu
- Mustafa Karagöz-Terim, İçerik ve İşlev Analizi Işığında Sosyolojik Tefsir
- Yrd. Doç. Dr. Hikmet Koçyiğit-Tefsirlerin Sınıflandırılması Meselesi
- <http://www.kuranihayat.com>

Mutasavvıf Bir Âlim Ahıskalı Ali Haydar Efendi

Furkan Uçar

مَنْ يُرِدُ اللَّهَ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

Efendimiz (sav) bir hadîs-i şeriflerinde şöyle buyurdular: “Allah kimin için hayır murâd ederse onu dinde fakîh (derinden kavrayış sahibi) kılar.” (Buhâri, Farzu'l-Humus 7, İlim 13, İ'tisâm 10; Müslim, İmâret 98) Allah Teâlâ'nın hayır murâd ettiği kullarından olmak şerefine erenlerden birinin hayatını anlatmak, onu tanıtmak da belki bizi o kişinin ilminin hürmetine Allah Teâlâ'ya yakınlaştıracak diyerek Ahıskalı Ali Haydar Efendi'nin hayatı hakkında üç beş cümle yazmaya çalışacağız.

Ali Haydar Efendi Güneybatı Gürcistan'daki Ahıska'da (Ahaltshe) doğdu. 1926'da Ankara İstiklal Mahkemesi'ndeki sorgulaması sırasında altmış yaşında olduğunu belirtmesi dikkate alınarak 1866'da doğduğu söylenebilir. İki yaşında iken annesi, dört yaşında iken de babası Şerif Efendi vefat etti. İlk tahsilini o zaman Rusya'ya bağlı olan Ahıska'da yaptıktan sonra 1894'te Erzurum'a gidip Bakırcı Medresesi'nde bir süre ders gördü. Daha sonra İstanbul'a gitti ve Beyazıt dersîamlarından Çarşambalı Hoca Ahmed Efendi'nin Fatih Camii'nin derslerine devam ederek icazet aldı (1901). Ders Vekâleti tarafından yapılan imtihanı kazanarak dersîâm oldu ve Fatih Camii'nde ders vermeye başladı. 1905 yılında kendisine 95 kuruşluk müderrislik maaşı bağlandı. Bu yıllarda bir yandan da Mekteb-i Nüvvâb'a (bazı kaynaklarda Medresetü'l-kudât) devam ederek dördüncü sınıf şahadetnâmesi aldı (1906). 1909'da fetvahâne ikinci sınıf müsevvıdliğine, ertesi yıl birinci sınıf müsevvıdliğe yükseltildi. Yine aynı yıl İbtidâ-i Hâric Medresesi İstanbul müderrisliğine getirildi. 1914'te 400 kuruş maaşla Sahn Medresesi fıkıh müderrisliğine, ertesi yıl fetvahâne teşekkül eden Te'lîf-i Mesâil Heyeti reisliğine tayin edildi. Bu görevi esnasında Mecelle'yi tamamlamak için kurulan heyette görev alarak bu eserin “Kitâbü'l-Büyû”

ve “Kitâbü'l-İcâre” bölümlerinin hazırlanmasına katkıda bulundu. 1916-1919 ve 1922-1923 yılları arasında önce muhatap, daha sonra da başmuhatap olarak huzur derslerine katıldı.

Medresedeki tahsil döneminde tasavvufa karşı olan Haydar Efendi, bir ramazan ayında cer için gittiği Bandırma'da Şeyh Bezzâz Ali Efendi'yle tanışarak kendisine intisap etmek istemiş, o da İstanbul'da Hacı Ahmed Efendi'ye gitmesini tavsiye etmiştir. Hacı Ahmed Efendi ise onu Topkapı'da ikamet eden Ali Efendi'ye göndermiştir.

Tarikat silsilesi Ali Efendi, Halil Nûrullah Efendi, Mustafa İsmet Yanyavî ve Abdullah Mekkî vasıtasıyla Hâlid el-Bağdâdî'ye ulaşan Haydar Efendi, 1914'te Ali Rızâ Efendi'nin vefatı üzerine Sultan Selim Camii yakınında bulunan İsmetullah Efendi Dergâhı'na şeyh oldu. Ancak Meclis-i Meşâyih, Tokat mebusu Şeyh Mustafa Hâki Efendi'yi bu göreve tayin etmişti. Bu durum karşısında Ali Rızâ Efendi'nin Haydar Efendi'yi halife bıraktığını söyleyen müridler Mustafa Hâki Efendi'nin meşihatını kabul

etmediler. Tekke mensuplarından Hâfız Halil Sâmi Efendi'nin 15 Muharrem 1338 (10 Ekim 1919) tarihli arzısının padişah tarafından gereğinin yapılması isteğiyle şeyhülislâma havale edilmesi üzerine beş yıl sonra tekkenin şeyhliği kendisine teslim edildi (bu arıza ve cevabı için bk. Albayrak, Türkiye'de Din Kavgası, s. 199-203, vesika 17, 18). Haydar Efendi'nin buradaki şeyhliği tekkeler kapatılınca kadar (1925) devam etti.

Cumhuriyet'in ilânından sonraki dönemi hapse ve gözetiminde geçiren Haydar Efendi, İskilipli Mehmed Âtîf Efendi ile birlikte İstiklâl Mahkemesi'nde yargılandı (buradaki sorgulanmasıyla ilgili tutanaklar için bk. Ankara İstiklâl Mahkemesi Zabıtları-1926, s. 116-118). Merhum Atîf Hoca'nın "Frenk mukallitliği (taklitçiliği) ve Şapka" adlı eserinden 100 adet kadar Bandırma'daki damadına satılmak üzere göndermesi sebebiyle tutuklandı. Ankara'da Tahir Mevlevî ile aynı koğuştaki paylaştıklarıdır. 31 Ocak 1926 günü muhakeme edildi. Daha sonra ders şeriki(ortağı) İskilipli Atîf efendi ile yüzleştirmesi yapıldı. Nihayet 3 Şubat 1926'da beraat etmiştir.

Haydar Efendi, kısa süren bir rahatsızlıktan sonra 1 Ağustos 1960 tarihinde Fatih Çarşamba'daki evinde vefat etti. Fâtih dersiâmlarından olduğu için Fâtih Camii hazîresine defnedilmek istendiyse de askerî yönetimce buna izin verilmedi. Cenaze namazı Yavuz Sultan Selim Camii'nde vasiyeti uyarınca Mahmut Sami Efendi tarafından kılınıldı ve Edirnekapı'da Sakızağacı Mezarlığı'na defnedildi.

Oğlu Hâlid Gürbüzler babasıyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

"Babam kimseyle kötü olmamamızı söylerdi. Oturalım, çaylar, kahveler içelim demez, devamlı ilimle meşgul olurdu. Erzurum'dan Alvarlı Mehmed Efendi, Ramazanoğlu Sâmi Efendi sık sık

ziyaretine gelirlerdi. Hasib Efendi ile Mehmed Zahid Kotku Efendi de gelirlerdi. Devrin bütün âlimleri ziyâretine gelir, sohbet ederlerdi." Din ve devlet hizmeti görenlere büyük kıymet veren Ahıskalı Ali Haydar Efendi talebelerinin ve sevenlerinin ilmî yönden daha ileri olmalarını ister; "Sulbünden değil, yolumdan gelen benim evladımdır." derdi. Kendisi ilmî mütâlaayı hiç bırakmazdı. Zevcesi Hanife Hanıma; "Hanife, Hanife yeni bir câhilliğimi daha gördüm. Yeni bir şey daha öğrendim." derdi.

Hasib Efendi, Alvarlı Muhammed Lutfi Efendi, Mahmut Sami Ramazanoğlu ve Mehmet Zahit Kotku gibi Hâlidî şeyhlerinden hürmet gören Haydar Efendi'nin Hüsrev Efendi, İstanbul müftüsü Ömer Nasuhi Bilmen ve Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi'yi sevip takdir ettiği belirtilmektedir. İlme ve ibadete önem veren Haydar Efendi sert mizaçlı bir kişiliğe sahipti. Haydar Efendi'nin silsilesi halifelerinden Mahmut Ustaosmanoğlu tarafından sürdürülmektedir.

Eserleri

- 1)Dürerü'l-hükkâm şerhu Mecelleti'l- ahkâm, DİB, 2017
- 2)Teshilü'l-Ferâiz, Nadir Eserler Kitaplığı

Kaynakça

- 1) Cemal Bayak, Ahıskalı Ali Haydar Efendi, DİA,c.17,s.28-29

Kâbe’de Bir Cuma Hutbesi

Serra Tuzcu | Ayşe Betül Kılıçarslan

Bir gölgelik yer kıymetindeki dünya hayatında insanın kendine yapacağı en büyük iyilik Beytullah’ı ziyaret etmekmiş. Bunu gitmeyen anlamaz, giden anlatamazmış. Hafifledikçe kuşatıldığımız bir iklimi, sadeliğin zirvelerindeki ihtişamı kelimelere ne kadar dökersek dökelim hep eksik kalacak, bunu biliyoruz. Ama yine de kendimizi defalarca o güzelliği anlatırken buluyoruz. Kalbimizin Allah’ın Evi’nde bulduğu itminanı kaybetmemesini, her secdemizin Kâbe’nin huzurundaymışçasına lezzet vermesini umuyoruz. Kâbe’yi gündemimizden düşürmek, ruhumuzu yaralıyor. Tekrar tekrar rüyalarımızda o kutlu beldelerde olmayı, Peygamberimizin (sav) dizinin dibinde oturmayı Rabbimizden istiyoruz.

Kâbe anılarımızı tek tek gözümüzde canlandırdığımızda, orada kıldığımız Cuma namazı gelip bir köşeden göz kırıyor. İstedik ki o gün orada dinlediğimiz hutbeyi icmalen de olsa tercüme edelim ve okulumuzun Azade Dergisinde paylaşalım.

Kâbe’ye varmak, yüzünü gözünü sürmek isteyenlere, özleyenlere, çokça özleyenlere bir teselli niyetine...

2 Şubat Cuma 2018

Ey Müslümanlar: Mutluluk, kalbin zevklerinden ve nefsin ferahlıklarından bir haldir. İnsana hedefine ulaşması için yahut lezzet alması için ihsan edilir. İnsanların hayatındaki mutluluklar çeşitlidir. Ve bunlar insanların eğilimleri ve inançlarına göre değişir. Çoğu insan mal, servet ve makamın getirdiği

mutluluğun gerçek olduğunu zanneder. Ancak gerçek şu ki bu mutluluklar eksiktir, tamamlanmamıştır. Üzüntü ve can sıkıntısı barındırır, ne samimidir ne de kalıcı. Uzun süre var olsa bile zorluk, üzüntü ve sıkıntı sebebidir.

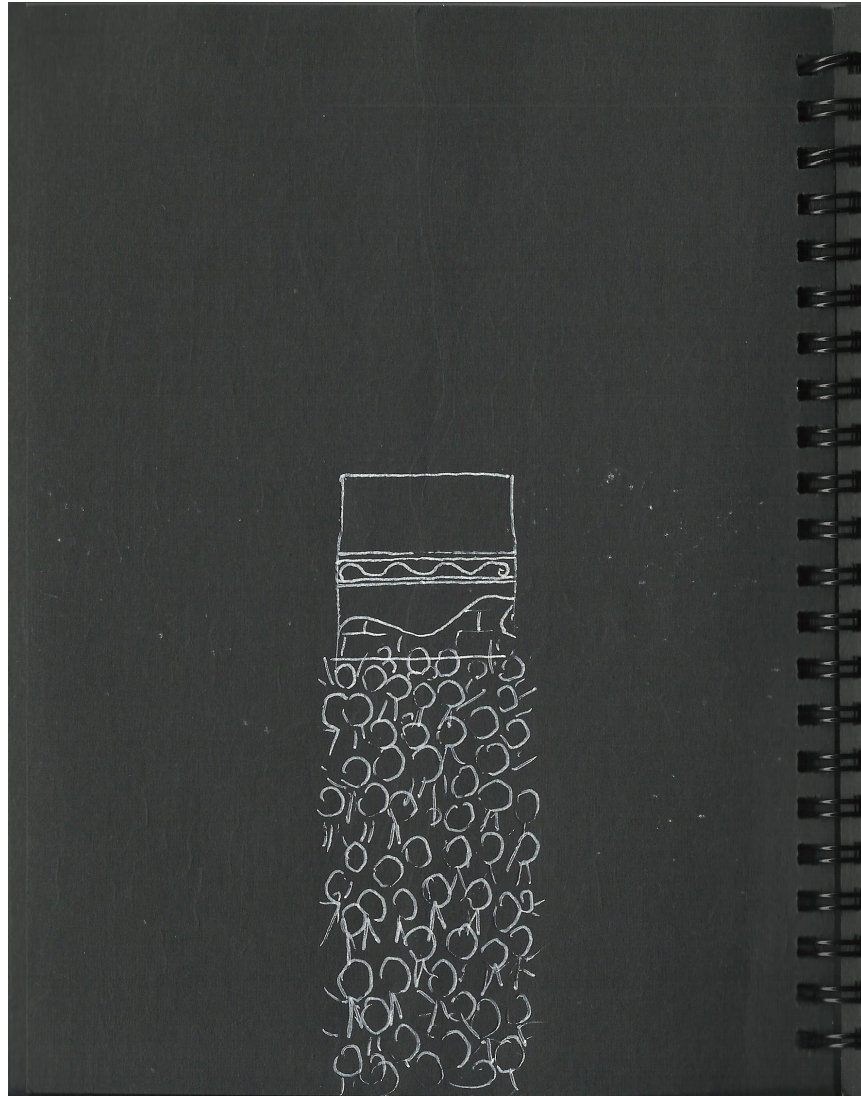
“Hatırlatıldıkları (onunla uyarıldıkları) şeyleri unuttukları zaman, verilen şeylerle ferahlayıncaya (sevininceye) kadar her şeyin kapısını onlara açtık. Ansızın onları yakaladığımız (aldığımız) zaman, artık onlar ümitlerini kestiler.” (En’am, 44)

“Allah, rahmetinden insanlar için ne açarsa (genişletirse), o takdirde onu tutacak yoktur. Ve neyi tutarsa, artık O’ndan sonra onu gönderecek (serbest bırakacak) da yoktur. Ve O; Azîz’dir (üstün, yüce), Hakîm’dir (hüküm ve hikmet sahibi).” (Fatır, 2)

Çoğu insan, yorucu dünya mutluluklarından hiçbirine benzemeyen bir mutluluk geçsidinin varlığından bihaberdir. Güzelliği ve büyüklüğü inanılmaz olan, insanın içine işlediği zaman gönüllerde meltemler estiren, kokusuyla nefisleri mest eden ve zarafetiyle ruhları içine alan bir

mutluluk. Şüphesiz ki o, Allah ile bulunan mutluluktur. Rabb’imiz Allah ile bulunan zevk ve mutluluk. O’ndan gelenlerle, Rasûlü (s.a.v.) ile, şeriatıyla, namazla, oruçla, sadakayla, salih amelle ve

Mü’min, gecenin geç saatlerinde Rabb’i ile baş başa kalarak, O’nun sözlerini okuyup üzerine düşünerek, O’ndan samimiyet, sabır ve kuvvet isteyerek huzur bulur.

O’nun hoşnut olacağı her şeyle gelen mutluluk.

“Yanlarını yataktan uzaklaştırırlar (yan üstü yatarken kalkarlar). Rab’lerine

korku ve ümitle dua ederler. Ve onları rızıklandırdığımız şeylerden infâk ederler (verirler)".(Secde 16)

"Artık hiçbir nefis (hiç kimse), yapmış olduklarına mükâfat olarak, onlar için

Mü'min, Allah'ın cömertliği ve dini, emirleri, ona itaat için yardımı ile huzur bulur. İsyandan, kızgınlıktan, şehvet çukurundan, yavaş yavaş fitneye kapılmaktan, farzları ve vacipleri küçüm-

Mü'min, Allah'ın onu gönderilmişlerin en hayırlısına(s.a.v.) ümmet yapmasıyla, sünnetine tabi olmakla şereflendirmesiyle huzur bulur. Allah'ın dininde O'nun izin vermediği şeyler uyduran ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sünnetine karşı çıkan insanlar işlerinde kaybeder. "Onların dünya hayatında çalışmaları boşa gitmiştir. Oysa onlar güzel işler yaptıklarını sanıyorlardı." (Kehf, 104)

Ey Allah'ın kulları! Şüphesiz ki Allah ile bulunan mutluluk iman mertebesinin en üstlerinden, ihsan kapılarının en yücelerindendir. Çünkü o mutluluk; Allah'tan gelen samimiyet, sabır, hüsn-ü zan, muhabbet ve rıza ile değerlenmiş olan iman makamlarının en hakiki meyvesidir.

Allah, sizleri ve beni yüce Kur'an ile mübarek kılsın. Ayetlerden faydalananlardan eylesin.

Duymuş olduklarınızı söyleyelim, Allah'tan kendim, sizler ve diğer Müslümanlar için bağışlanma dilerim. Allah'a istiğfar ederiz, o bağışlayan ve merhamet edendir.

göz aydınlığından nelerin saklı olduğunu bilmez."(- Secde, 17)

seyip kesin hükümleri hafife almaktan uzaktır.

Naat

Hilal Aslan

I.

Güllere
Yağmur damlaları kondu
Arza teşrifinde

İncitmedi
Yıkarken melekler
Tertemiz göğsünü

Utandı toprak
Gözyaşı değince
Annesinin mezarına

Özledi Ebu Talip
Uzaklara gidince
Can parçasını

Unutuldu aşıklar
İzdivacında
“Hatice ile Muhammed’in”

Mahzundu Mekke
Medine’ye
Hicret ederken

Cennet köşküydü
Eyyüb’un evi
Ağırlarken Resül’ü

Sızladı dişler
Kanadı Uhud
İncisi kırılınca

Bakamadı gözler
Gözlerine derinden
Yürek sancısından

Kapanırdı yaralar
Anlatınca
En güzel konuşan

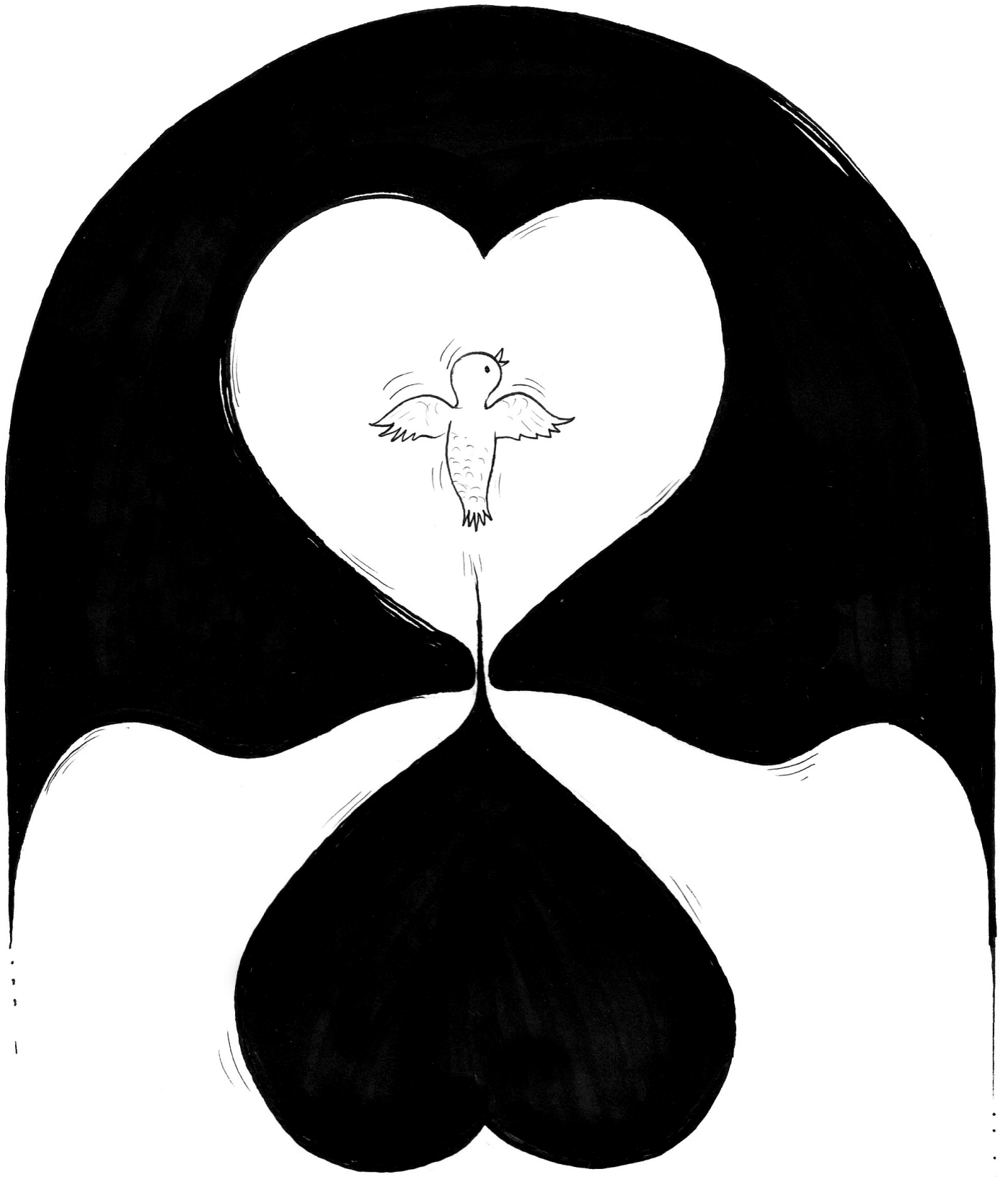
II.

Kuşattı melekler
Girerken Mekke'ye
Kasva'nın üzerinde
Ağladı sema ve arz
Kavuşurken Sevgili'ye
Aişe'nin kucığında

III.

Kanadı göz pınarları
Sen gittin
Ondandır acılar

Acizdi kelimeler
Ve Hilal dahi
Anlatamadı O'nu.

A. DEMİR
11.5.2015